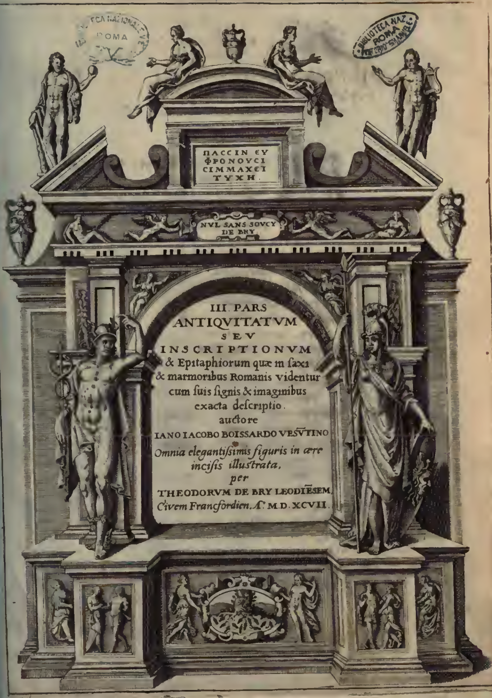
BIBLIOTECA NAZIONALE ROMA

III. PARS ANTIQVITATVM SEV INSCRIPTIONVM

& Epitaphiorum quæ in ſaxi & marmoribus Romanis videntur cum ſuis ſignis & imaginibus exacta deſcriptio.

auctore

IANO IACOBO BOISSARDO VESVTINO

Omnia elegantiſsimis figuris in ære inciſis illuſtrata,

per

THEODORVM DE BRY LEODIĒSEM,

Civem Francfordien. A°. M.D.XCVII.

18 1 E 3

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E. ROMA

IN EFFIGIEM

IANI IACOBI BOISSARDI VESVNTINI, PETRVS LEPIDVS METENSIS, Regiorum negotiorum ſummus Procurator apud Mediomatrices, Virdunenſes, & Tullianos.

HOſpes, qui vagus in ſcientiarum
Hortis expatiaris, vt Minerua
Doctas ingenium excolas per artes,
Quem tu conſpicis heic breui tabella

Expreſſum Bryii arte penicilli,
Ille eſt Sequanici ad Dubis fluenta
Boiſſardo genitus parente vates,
Phœbo & Caſtaliis Deis amatus.
Ille eſt qui facili ſtylo & colore
Vrbes OEnotriæ, & ſitus locorum,
Portus, valla, pharos, lacus, cauernas,
Montes & fluuios ſcaturientes,
Diuerſosque habitus manu erudita
Deſcripſit, ſtatuasque, imaginesque,
Et priſci monumenta cuncta ſæcli,
Impenſisque laboribusque magnis,
Publicam vtilitatem vt adiuuaret,
Solers edidit artifex, typisque
AEuiterni operis Theodorici
Libro hoc propoſuit tibi intuenda.
Tu de te meritis bene has repende
Grates, vt ſtudium vtriusque vultu
Sereno excipias, probesque. Virtus
Illorum expedit vnicum hoc, nec vltra.

IN EFFI-

BIBLIOTECA NAZIONALE ... ROMA

IN EFFIGIEM

THEODORI DE BRY LEODIEN. SCVLPTORIS PRÆSTANtiſſimi.

TEVC. ANNÆI PRIVATI C. *Carmen.*

S[illegible] est ætas mirata, toreumata [illegible]
PHIDIACI, *doctasque manus celebreſque labores*
ZEVXIDIS, *aut ſi quos dederit diuinus* APELLES.
Ecquid erit noſtris ſua gratia caſſa Magiſtris!
Quos nec ab ingenio, ſeclum hoc, nec ab arte minores
Protulit, aut labor ad meritos euexit honores.

Aſpice

Aſpice, quam præſens THEODORI induſtria multos
Exuperet, palmamque vſu præuertat & arte,
Dum Podagræ nodis tophisque innexus inultæ
Tot monumenta parat magnum celebranda per orbem,
Iamque ſenex plane, ſibi tot vernantibus auſis
Immortale facit nomen, ſeque abdicat vmbris.
Ille & inacceſſas Nabathæa per æquora gentes,
Atque alio penitus terras ſub ſole iacentes
Expreßit ſcalpro, moreſque habituſque DEOSQVE
Informes, nudas gentes & prælia cruda,
Arte noua effinxit, ſigniſque inſcripſit ahenis.
Ille Getasque Scythasque truces, Regeſque Duceſque
Pannonios, ſtructasque acies & ſceptra RODVLPHI
Cæſaris, Auſtraſiaque Duces, magnoſque penates
Magnifico inſculpſit operi inſignique labori.
Ille tot æratis Emblemata publica ſignis
Protulit, ingenuos formans in imagine mores,
Erudientque animos deſcriptis ære figuris.
Iamque recens adeo, quo non præclarius vllum
Extat opus, ſtudio nocturno, operaque diurna
Confectum, artificiſque impenſa & ſumptibus amplis
Exactum, quo ſe ter maxima ROMA ſtupendam
Exhibet, atque nouis iterum Natalibus exit.
Nec ſeſe formis ſeptem pulcherrima ROMA
Iactaris, quantum monumentis vndique priſcis
Fulſerit, antiquis paßim celebrata Coloßis,
Thermis, magnificis Regionibus, Amphitheatris.
Omnia quæ medios inter nunc publica ſoles
Edita, & artificem THEODORVM ſculpta fatentur.
At tibi digna tuo quænam Boiſſarde labore
Præmia Dii dederint merito? qui cuncta perita
Ipſe manu præſcripta notas & præcipis Autor.
Non tua lethæis mergetur fama ſub vndis,
Orbis & Vrbis opus totus mirabitur iſtud,
Par quod amicorum Boiſſardus & ille Bryæus
In medium ſocio modo propoſuere labore,
Ambo ſenes ſeptem numerantes luſtra ſenectæ,
Ambo nodoſa diſtorti membra podagra.
Viuito ſorte noua ter florentißima ROMA,
Cumque tuo felix operum Boiſſarde Bryæo,
Pro tantis meritis Superos ſperate fauentes.
Pergite in Exemplum ſeros ornare Nepotes,
Nomen & æterna de poſteritate mereri.
Ecquid in Exemplum laus hæc referenda probandum
Nimirum ſtudii tantum, tantumque operarum
Decrepitos potuiſſe ſenes tolerare? quid obſtat
Vt ſimili ſe laude ferant de more minores.
Hac igitur præſens, quam cernis amice, tabella
Effigiem illius THEODORI cominus offert:
Tu grates illi pro exhauſto ſolue labore,
Illius vtque opera quoque deinde fruare, ſenectam
Sculptori vegetam lætamque precare benignus.
Tum ſi fata diem component ſera ſupremum,
Vt menſis Diuum & iucundo Nectare viuat,
AEternumque ferat poſt vltima funera Nomen.

AD LE-

BIBLIOTECA ... ROMA

AD LECTOREM

IANVS IACOBVS BOISSARDVS VESVNTINVS.

CVM nati non ſimus nobiſmetipſis, ſed patrię, proximoq; & amicis, laude pręcipua dignos exiſtimo, qui ſuam operam, quantum ab iis fieri poteſt, impendunt & referunt ad vtilitatem multorum, ſeſeq; ita gerunt, vt poſt obitum aliquod teſtimonium relinquant, quo probari poſſit, illos ſocietati humanæ & cōmodo publico ſtuduiſſe. Quare dum viuimus, omnis noſtra cura debet in hoc verſari; ſemper ſi poſſumus, vti boni aliquid faciamus, & reipublicæ ſimus vtiles, proximoq; frugiferi. Nihil enim eſt tam tetrū, nihil tam aſpernandum, nihil hominē indignius, ſiue iuuentutem, ſiue virilitatem attigerit, aut eius ad ſenium vergat ætas, quàm otioſum & curis vacuum tempus impendere: bene mereri de multis laus eſt præſtantiſſima. Hęc cùm vera ſint, habebit poſteritas, quo Theodorum de Bry Leodienſem inter eos reponat, qui bono & vtilitati publicæ ſtuduerint: Qui ſi primo loco conſtitui nequeat, nulli certè ſecundus habebitur. Si diligenter conſideremus, quantis ſumptibus, quantis laboribus & vigiliis hactenus remp. literariam adiuuerit: quam tot excellentibus libris ornauerit & auxerit; ad hunc ſcopum referēs omnes ſuos conatus, vt ſtudioſorum curæ inſeruiret, & iucunditatem delectationémque ſingularem vtilitati coniungeret. Nemo eſt qui nō legerit Indicarum nauigationum hiſtorias, quas non ſolum emiſit in lucem eleganti narratione conſcriptas; ſed ſingula ſubiecerit oculis artificioſiſſimis picturis expreſſa, & tabulis aheneis ingenioſiſſime ſculptis omnem rerum geſtarum ordinem & ſeriem expreſſerit. Cumq; ad prouectam iam deuenerit ætatem, ſeptuagenario non multo inferior, non patitur tamen ſenium infrugifero torpeſcere otio. Sed priſtinę inſiſtens ſolertię & diligentiæ, aſſiduos dies occupat ſculpturæ. Ipſe verò ſenex ſit licet, chiragra podagraque debilitatus, manusque ac digitos nodoſis tophis hebetatos habeat, animo tamē viuaci, & robur imbecillis corporis ſuperante, non deſinit ſumma arte, & expeditiſſi-

ditiſſimâ habilitate omnia cœlare & ſculpere: quo in exercitio plurimos etiam ætatis flore valentes videtur ſuperare. Romanarum enim Antiquitatum, & inſcriptionum libros ſuſcepit excudendos, quibus marmora antiqua cum ſignis, figuris, & forma ſua depinguntur. Totum hoc opus in quatuor tomos diuidit, vt cõpendioſius rem gerere poſſit, & ſumptibus conſulere, tam ſuis, quàm coëmentium: vt ſaltem eorum partem precio tolerabili obtineat is, qui totum nolit emere. Addetur Deo volente inſcriptionum his voluminibus antiquę Romę typus & deſcriptio, cum ſuis inſulis & regionibus: quales nobis expreſſit P. Victor, & Honufrius Panuinus: cui coniungetur hodiernę vrbis Topographia ampliſſima, qua ſingula ſingulorum locorum tam publicorum quàm priuatorum ornamenta, qualia nunc videntur, & quatridui ſpatio luſtrari poſſunt obiter ab iis qui Romam proficiſcuntur. Ea ſi laudentur, & à benignis lectoribus æqua fronte ſuſcipiantur, ſubiiciemus locupletiſſimam Deorum genealogiam, & eorum ſimulachra; qualia ab antiquitate marmoribus expreſſa ſeruantur tam Romæ, quàm in aliis Italię vrbibus. quibus addentur ſingulorum vitæ, & origines: & ne quid in his lector deſideret, modum ſacrificandi, inſtrumenta ſacrificiorum, ſacerdotumque habitus exprimemus. Poſtremo ſuccedet inſcriptionum peregrinarum tomus vltimus: quo continebuntur aliquot Italiæ, Galliæ, & Germaniæ monumenta. Hæc tibi, Lector candide, ſi probabuntur, & cum fructu & delectatione excipientur, abunde ſatisfactum erit autori Boiſſardo & ſculptori de Bry: quorum ſtudia eò tendunt, vt omnibus prodeſſe poſſint & placere.

Vale.

BIBLIOTECA NAZIONALE ROMA

ILLV-

ILLVSTRI AC GENEROSO VIRO

HERMANNO A GHOER, BARONI DE PESCHE, DOMINO VILLARTII, ANDRImontii, Brohainæ, &c. Domino ſuo colendiſſimo.

BIBLIOTECA NAZIONALE ROMA

Janus Iacobus Boiſſardus Veſuntinus.

LAVDE præcipua digni ſemper judicati ſunt, Heros generoſe, qui ſtudia, conatuſque ſuos omnes ad vtilitatem publicam contulerunt: Quoq; plus profectûs in eo quis fecit, hoc de omnib. optimè mereri dictus eſt. At cùm occupentur homines circa ſubjecta diſſimilia, quicquid aggrediuntur, quo magis proſunt proximo, eo commendationem ſibi conciliant luculentiorem. In hoc ordine reponi debent Theologi, Medici, Iuriſconſulti, & juventutis inſtitutores. Curam enim gerunt animæ, corporis, & bonorum. Secundum locum obtinent, qui honeſtæ delectationi inſerviunt: vt Muſici, Pictores, Architecti, & multi alij artifices, qui res neceſſarias ad conſervationē vitæ hujus ſuis inventis ornāt, & expoliunt. Hi omnes dici poſſunt membra conuenientia ciuitatis, & Reipublicæ benè conſtitutæ. Nec quiſquā eorum ſua laude fruſtrari debet: dum modo aliquid in publicum conferat, quod ad vſus cōcivium facere judicetur. At felix eſt is, cujus vittuti fortuna comes eſt. Non enim omnibus idem ſucceſſus eſt: neq; eodem applauſu benè facere datur vnicuique. Cùm hoc malè auſpicato ſæculo nemo fere reperiatur, qui invidiæ morſus, & vellicationem vitare poſſit. Multi ſunt (quorum malus eſt genius) qui aliena opera ita tractant, ut curioſe inquirāt quod reprehendi poſſit, moroſam de minimis defectibus cenſuram ferentes: obiter antē prætereunt, diſſimulanterque, quod eſt laudabile. In eo doctrinam conſiſtere putant, ſi argutē oſtentent alienos næuos: ſuam autem maliciam ardeliones non

corrigant. Hic metus me hactenus impedivit, quo minus in publicum
emitterem librum hunc; veritus non mediocriter Coryceorum iſto-
rum lannas; qui ſuperfluos dicerẽt meos conatus, quod materiam jam
pridem ab aliis locupletiſſime tractatam, iterum aſſumerem, & cram-
bem faſtidientibus bis propone:rem. Vicerunt tãdem meam formidi-
nem frequentes amicorũ hortatus; qui precibus, & aſſidua inſtigatio-
ne compulerunt, ne tam diu iſthæc ſupprimerem, quæ à plurimis cum
fructu, benevolentia, & delectatione ſuſciperentur. Atq; utinam tem-
peſtive eorum monitis me præſtitiſſem audientem & morigerũ. Non
amiſiſſem magno diſpendio, & inſanabili dolore, quæ mihi perierunt.
Cùm adhuc eſſem juvenis, ſupperterentq; vires corporis, in primis mi-
hi ea inſedit cura, Academias celebriores inviſere, ut familiari conver-
ſatione cum doctoribus, judicium aliquod in ſe literaria mihi adquiſ-
rerem. Cumq; naturali ſemper deſiderio flagrarem videndi regiones
externas, e Germania me in Italiam cõtuli: in qua ſexennio integro vi-
xi, ſtudiis bonarum literarum, artiumq; occupatus: & luſtratione ac-
curatiſſima tot præclararum urbium, quæ ſingulæ poſſent hominem
multos annos detinere: Tam varia, tam admiranda præbent peregrinis
inſpicienda. Cumq; per calores æſtatis, & hyemis frigora incommoda
ſit ubiq; profectio, ſumma diligentia illis anni tempeſtatibus excipie-
bam, quod obſervatione dignum eſſet. Ac ineunte vere, principioque
autumni me in viam dabam, cum amicis earumdem rerum ſtudioſis;
ſollertiq; indagatione præſentes diſquirebamus, & ſcripto; picturaq;
exprimebamus, quod nobis aliquando uſui fore videbatur: accreſcen-
tibuſq; noſtris obſervationibus, augebatur & plura diſcendi cupiditas.
Factum autem eſt ut Neapoli in Calabriam cum ſociis itinerum profe-
ctus, moraremurq; diutius quam par eſſet in locorum perluſtratione,
neq; comitatus ille equeſtris (quẽ caravannã vocãt, eiuſq; præfectum
Procaciũ) tunc eſſet nobis idoneus, neq; tutus nobis videretur reditus
Neapolim, ob latrocinia frequẽtia, quæ plurimos paulo ante in diſcri-
men vitæ adduxerãt: Conſultũ omnib. viſum eſt Hydrunto ſoluere, &
trajicere in Corcyram; unde in Cephaleniam, Zacynthum, deinde in
Peloponneſum venimus: trahente nos longius vidẽdi cupiditate, quã
bono judicio. Ibi cũ in ſtatione moraremur, audivimus adpropinqua-
re Venetorũ triremes, quæ quotannis lõgè viatores (quos peregrinos
vocant) devehunt, & illic exponũt, ut Hieroſolymas inviſant: cũ quib.
placuit Syriæ partẽ videre. Sed contigit ut Methonæ febri ardentiſſima
correptus, a ſuſcepta navigatione revocatus ſim: relictuſq; apud mer-
catores Venetos, qui in ea urbe negotiabantur. Ubi poſtquã convalui,
veni in Honufrii Pallantii familiaritatẽ. Huiùs cõſilio me recepi in mo-
naſteriũ quod incolebat (erat enim monachis ſancti Baſilii præfectus,
quem

quem Protoſyndulum vocant: fratreſque illius ordinis Callogeri, vel Callogerotes dicuntur) Hic Honufrius, ut erat vir pietate, doctrina, ac ſingulari comitate prædictus, tractauit me amice, detinuitq; menſes fere quinq;, ſtudiis meis adprime delectatus: & quod videret me vacuas horas poeſi, picturâ, vel ſculptura indeſinenter impendere, indefatigabiliq; labore diſquirere fragmenta & reliquias antiquitatis, inſcriptiones marmorum, & numiſmata Principum Græcorum & Latinorum: quæ paſſim inveniuntur, quocunq; ſeſe olim extendit Imperium Romanum. Boni hujus viri beneficio factum eſt, vt, licet cũ difficultate, pleraque loca maritima, & multarum urbium ruinas magna cum voluptate, & admiratione cõtemplarer. Quas calamo quam potui artificioſe conatus ſum exprimere: ſicut & Italiæ, aliarumq; regionum antea feceram, & poſtea feci. Non ſolum urbes, arces, cœnobia, portus, montes, lacus, fontes, ſpeluncas, & aliorum locorum ſitus, de quib. hiſtoriæ mentionem aliquam faciunt: ſed etiã brevi narratione adnotaram origines, leges, mores, habituſq; populorũ, & quicquid animadverſione dignum putabam. Hoc mihi cum ſatis feliciter ſucceſſiſſet, & à multis viris doctiſſimis cum laude non mediocri meũ ſtudium exciperetur, ſperabam fore, ut temporis ſucceſſu tantos labores, tantiſque ſumptibus collectas obſervationes in publicum emitterem. Sed cum multis annis præfuerim inſtitutioni generoſorum juvenum Franciſci & Gedeonis filiorum illuſtris Herois Claudij Antonij à Vienna, Baronis Clervantij, Copetij, &c. quibus præceptor fui ſucceſſive in Gallia, Germania, & Italia: Hæ me à propoſito diverterũt occupationes, quominûs potuerim præſtare, quod jam dudum mihi erat in animo. Poſtquam autem adoleviſſent, & cum pro patria infelicibus his bellis civilibus (quibus Gallia & Belgium flagrant, & funditus corruũt) magno bonorum omnium dolore pro patria vitam impendiſſent: Tantis Mecænatibus deſtitutus (licet eorum mater clariſſima matrona Catharina Heuia, ex mariti mandato mihi liberaliſſime providerit de omnibus neceſſariis) ſenex jam factus domum me recepi; ut reliquum vitæ ſpatium, quod mihi largitura eſt Dei benignitas, impenderem tranſcriptione, & diſpoſitione eorum, quæ ſine ordine confuſe ſervabantur meis ſcriniis. At proh dolor, conatus conſiliaq; mortalium irrita ſemper ſunt, niſi divino favore fulciantur, & promoveantur. Contigit enim ut in ea devaſtatione, quâ Montbelgardenſis comitatus, incurſione Lotharingorum; ferro & incendiis fere totus immaniter abſumptus eſt, libri mei, collectiones, innumeraque numiſmata, & fragmenta antiquorum librorum papyraceorum, linteorũ, & quæ corticibus, membranis, inteſtiniſque, ſardonycis, onychinis, & gemmis ſcripta ſervarã, vel dono data à nobilibus, vel precio maximo, & laboribus infinitis re-

dempta, tot annis accumulaveram, uno momento prædæ militum o-
mnia ceſſerint, deque tam multis rebus terra marique quæſitis, ſolum
reſtat æternumq; deſiderium. Et certè eorũ jactura mihi videri poſſet
tolerabilior, ſi ea veniſſent in manus viri alicujus, qui ex ijs poſſet fru-
ctum facere, & ad utilitatem publicã convertere. Sed quantum audivi
à ſorore Philippa, in cujus domo ſcrinia mea aſſervabantur, pagus igne
conſumptus eſt, multis etiam crudeliter interfectis: neq; unquam re-
ſcitũ eſt, quid de meis factum ſit ſcriniis. Noluit tamen Deus benignus
me prorſus deſtituere iis, quæ mihi antea ſingulari favore contulerat.
Nam biennio ante hanc depopulationem, tranſtuleram Metas partem
voluminis antiquarum inſcriptionũ, quæ Romæ diverſis in locis, tam
privatis quàm publicis conſpiciuntur. Sunt enim Romani præter cæ-
teras orbis nationes iſtorum ornamentorũ ſtudioſiſſimi: quibus illu-
ſtrant porticus, cœnacula, deambulacra, areas, & hortos ſuarũ ædium,
peregrinisq; ea proponunt ſpectanda tanta facilitate & comitate, ut
beneficium, quod in exteros conferunt, videantur ipſi recipere. Perſua-
ſumq; habent illud in primis ad ſuas laudes pertinere, ſi inviſantur ab
hoſpitibus, maximè literatis, aut qui poſſint judicare de pictura, ſcul-
ptura, & architectura. Romæ igitur ego ſtudio depinxi, qua potui ſedu-
litate, omnia marmora priſcæ illius antiquitatis, cum ſuis inſcriptioni-
bus, ſignis, ſtatuis, & forma uniuſcujuſque. Meumq; opus auxerunt
clariſſimi viri Lælius Cleopaſſus, & Vetturius Leontius Hydruntini,
Lentulus Ventidius, Rutilius Saravela, & vir ſingulari eruditione ocula-
tus Julius Roſcius, Sanctæ Mariæ Tranſtyberinæ canonicus, qui ante
quadriennium ad me miſit plurima recenter è ruinis Romanis eruta, ut
duas Priapi inſcriptiones, & alia plurima, digna quæ ad publicos uſus
conferantur. Ex quibus eã partẽ meis libris inſerui, quæ inſcriptiones
continebat, propterea quod ad ſuſceptam materiam pertineant. Nam
de ſtatuis, & ſignis nudis, non mihi cura fuit hic multa immiſcere, tam
propter ingentes ſumptus, qui in ſculptura requiruntur, quàm quod
inſcriptionum major ſit utilitas, & ad noſtrum inſtitutũ faciunt. Hæc
cum viderem poſteritati poſſe conducere, & adprobari ab iis, qui bo-
narum artium ſtudia ſequuntur, aliiſq; illiteratis quidem, ſed judicio
pollentibus, exiſtimavi operam me præſtiturum non ſupervacaneam,
ſi quæ confuſa erant, in ordinem redigerem, & typis excuſſa emitterem
in lucem. Cumq; iſtos labores poſſem multis illuſtribus, & de me bene
meritis dedicare, tu ſolus inter cæteros mihi viſus es, cui ex officio de-
berent conſecrari: Cum generis ſplendore, nobilitate inſigni, virtute,
& eruditione nulli ſis ſecundus. Hoc ut audacius facerẽ, compulit me
illuſtris Heroina Lois à Vienna uxor tua, de me cum matre ac ſorore
Nicolea ſemper optimè merita. Honorificum ſanè mihi duco tuam
promereri benevolentiam, & me iis gratum præſtare, quibus omnia

quam poſſideo accepta fero. Si igitur, Heros generoſe, meus hic eqi[?] dignus videatur, qui tuo inſcribatur nomini, ac ſerena fronte excipias librum hunc, quem libens tibi humiliterq; offero, exiſtimabo mihi plurimum emolumenti ad laudis acceſſiſſe, ſcopumque quem mihi propoſui attigiſſe. Neceſſe fortaſſis fuiſſet multa hic adnotare, quæ ad dilucidationem, & explanationem ſingulorum facerent. Sed cum hoc opus non ſine magna difficultate perfici poſſit, & in plerisq; (quod alij multi fecerunt) divinandum eſſet, & hallucinandum, mallem ſuperſedere huic labori, qui ex omni parte non poſſet omnium expectationi reſpondere. Nudeq; & ſimpliciter tibi quælibet proponere putavi conſultius, quàm nimis jejune & minus ad rem facientia ſubtiliter ſcribere. Doctiſſimis quibusq; hoc non parum negotij faceſſere, nemo eſt qui dubitet. Iudicabunt benevoli lectores de mea ſedulitate & induſtria. Vnusquisque commiſcebitur & commentabitur quod commodum putabit & veriſimile: & ſi quid minus concinne videatur expreſſum, ſi quis in literis defectus inveniatur, quod procul dubio fiet non paucis in locis: rogabo obnixe ut conſiderent lectores (qui potiſſimum aliquando luſtrarunt marmora antiqua, ſive ac temporum injuria mutilata & excisa) quàm difficile ſit omnia notare, & accurate exprimere: cum in lectione vocabulorumq; diverſi diverſa judicabunt expreſſa: neque fortaſſis ex plurimis invenietur aliquis qui verum ſcripturæ ſenſum conſpiciat. Ego didici longa experientia quanto cum labore, & moroſa divinatione conſecutus ſim plurima, quæ doctiores ante me non potuerant videre. Addam præterea multos eſſe qui malignitate noxia, & data opera corruperint inſcriptiones, ut ſoli veras & integras poſſiderent, reliquis vitiatas & mutilas reliquerunt. Alij & in hac parte peccarunt ignorantia: dum ea quæ non cognoverant, neq; intelligebant, perperam reſtituere conati ſunt. Sed in omnibus adprobandus eſt affectus, ſi potiſſimum manum non adhibeat ſacrilegam iis, quæ nobis ab antiquitate relicta ſunt obſcuriora, qui non poteſt judicio capere quæ nimis difficilia ſunt, relinquat ea diſcutienda ſollertioribus: neque ſtolida emendatione vitiet quæ ignorat. Præſtiti quod potui: & fortaſſe plus potui quàm alij multi potuerunt. Cenſuram peritiorum lubens feram in iis, in quibus peccaſſe probabor. Tibi vero, generoſe Domine, ſi ſatisfecero, non dubito quin & alij plurimi meam hanc operam ſint laudaturi. Merces egregia tribuitur illi, cuius ſtudia & labores viri boni ad publicam utilitatem, & delectationem referri poſſe teſtantur. Vale feliciſſime. Metis Mediomatricum, Calendis Ianuarij, anno Chriſti ſervatoris.

[illegible]

PAVLVS MELISSVS, SACRI PALAT. COM. EQUES TORQ. ET CIVIS ROM. in effigiem I.I. Boiſſardi Veſuntini.

CVIVS heic labia, & genas, comamque,
Lector, eminulam virente lauro
Admirantibus inſpicis Camœnis,
Boiſſardus meus eſt vetus ſodalis,
Amicuſque bonus, velutque frater.
Mi verſatur in eminente lingua:
Inque ipſis oculis perenne fertur:
Omnis hæret in intimis medullis.
Diverſo varius colore pictor,
Veſtium Phrygio nitore textor,
Carminum Latio decore fictor.
Ternis muneribus remuneravit
Me ſodalis, amicus, atque frater,
Pictura, & Phrygia plica, & poeſi.
Quei diſcederet à ſonante lingua?
Quei relinqueret is meos ocellos?
Aut quei deſereret meas medullas?

PETRVS

PETRVS LEPIDVS METENSIS REGIORVM NEGOTIORVM SVMMVS PROCVRATOR APUD Mediomatrices, Tullios, & Virdunenſes,

IN EANDEM EFFIGIEM.

QVIS QVIS viderit hanc brevem tabellam
Excellens Theodori opus, putabit
Naturæ arte nova, & novo favore
Chartas poſſe animari, & æra, & aurum,
Et quæcunque hominum metalla formam
Vividam induerint. Mei Iacobi
Sic ſpirare videntur, & moveri
Ora, & velle loqui, atque hiare labra,
Et nictare oculos ſimul, tueriq;
Adſtantes. In imagine, hoſpes, hæres
Muta: quæ exprimit ad vadum Moſellæ
Viventem, Auſtraſiaque in urbe Muſas
Colentem. Tibi ſi tamen voluntas
Abſentem fuerit videndi, ad eius
Scripta verte animum: Tibi illa prodent
Boiſſardi ingenium, intimamque mentem.
Cujus heic faciem levi papyro
Tam exacte manus artifex notavit.

IACOBVS PASCHARIVS MEDICINÆ DOCTOR, IN EANDEM.

EXimius Phaëthonta Myron depinxit: at eius
Non potuit vires docta referre manus.
Boiſſardum expreſſit pictor: decus atque labores
Scire quidem potuit, pingere non valuit.

PAVLVS MELISSVS, COM. PALATIN. EQVES, ET CIVIS ROMANVS, IN librum Antiquarum inſcriptionum I. I. Boiſſardi Veſuntini.

ANTIQVITATES, quas perampla Romuli
In urbe miram... tua,
Boiſſarde, pridem dextera, haud graui ſine
Labore pi... es, tam diu
Latêre privis e... und alis in ſcrinijs,
Ecquid tot annis obſitas
Senere perſersi ede tandem, amabo te,
Et has, tuoſque Cæſares,
Spirante factos è metallo vividos.
Prodeſſe nati, plurimis
Proſimus; haud amiculis ſolummodò.
Non Imperator hic recens
(Vt liberalis eſt) vetuſtis ceſſerit,
Penſans labores regibus.
Auro coronet ille, juſtis præmiis
Tuam remunerans manum:
Lauro decoras ipſe (namque hac dignus es)
Tibi renodab. comas.
Addam corymbos, myrteaſque bacculas;
Auctorque poſteris ero,
Laudes vt æternante verſus hos tuo
Sculpant honori in marmore.

VATIQVE PICTORIQVE SOLERTISSIMO,
MVSIS AMICO ET GRATIIS,
PERENNE BOISSARDO SVPERSTITI, DATVM
VIX QVALE CONSTAT MORTVIS,
MERCEDIS ERGO COLLOCANDVM MARMOR HOC
ÆTERNA FAMA CENSVIT.

PETRVS

PETRVS LEPIDVS METENSIS REGIORVM NEGOTIORVM SVMMVS PROCVRATOR APVD Mediomatrices, Tullios, & Virdunenſes,

IN EASDEM ANTIQVITATES.

O Bruta ruderibus jamdudum Roma jacebat,
Fœdabatq; altus mœnia quaſſa cinis.
Deq; tot & tantis opibus vix fama ſuperſtes
Vulgarat quædam non habitura fidem.
Eductam medio de pulvere traxit ad auras,
Boiſſarduſq; iterum vivere poſſe dedit.
Si quæras igitur, Romam quis condidit? aio,
Te primum accito fratre, Quirine, Remo.
Sed quam condideras, volventibus omnia Fatis,
Vrbs late florens interitura fuit.
At quam Boiſſardus meliori vulturè nobis
Edidit, hæc nullos eſt ſubitura rogos.

PAVLI CHOVARTI BVZENVALII, REGII APVD BATAVOS LEGATI.

PAllentes Latii Manes, cineriſque ſepulchra
Cuſtodes veteris, Romulidumque decus,
Siſtite nunc faciles, meritaſque repandite laudes
Boiſſardo: ſimili qui ſimulachra manu,
Hoc eſt divina, vobis ſub luminis auras
Edit, & obſcuris eruit è tenebris.
Ne tenuem texens ſublimis aranea telam
Fluxum opere in tanto pendula opus faceret:
Ille triumphales arcus, monumenta laborum
Tantorum à mortis limine reſtituit.
Apparent rurſum moles ad ſidera ductæ:
Conſurgunt longa pondera victa die.

Marmora tot conſuſſa ſitu, tot tecta ſupremo
Pulvere immixta, hic quà jacuere prius
Erigis, & Boiſſarde nova ſic exprimis arte,
Ut ſtupeat forma, reddita Roma ſua.
Totque ſepulchra virum clarum referentia nomen
Creſcere mirentur jam moritura ſuum.
Queis poſthac non imber edax ſubducet honores,
Flammave: ſed de illis charta loquetur anus.
Sic quod ab artificis ſperabant munere pœnas,
Acceptum tibi poſt ſecula longa ferent.
Roma ſuperſtes tibi namque tuo de pulvere major
Surgit opus, ſteterit quam caput ante tuum.

ODOARDI BIZETI CHARLÆI,
NOBILIS TRICASSINI.

QVI veterum veneranda petens monumenta vagaris,
Siſte gradum: hic variæ terminus eſto viæ.
Nil opus antiquas urbes peragrare: ſuperba
Illa, illa ut videas, obſtupeaſque vident.
Quæ rigido aut ſaxo, ſplendenti aut marmore priſcum
Artificum effinxit non imitanda manus.
Nam, Boiſſarde, tuis dudum concredita chartis
Nunc proſtant cunctis conſpicienda domi.
Cujus & ingenio, penna & meliore niteſcunt,
Erepta horrenti, quo jacuere, ſitu.
Mire opifex, ſparſim quæ pene abſorpſerat ætas,
Exiguo cogens das rediviva loco.

IACO-

IACOBVS PASCHARIVS, MEDICINAE DOCTOR.

CEcropios quicunque ſonant, Parthoſve, Getaſve,
Aut recinunt ſummos orbis in orbe Duces;
Magna petunt, Boiſſarde: decus nomenque perenne:
Poſt ſua quo liceat vivere fata rogant.
Id labor, & doctæ peperit facundia linguæ,
A ſera ut poßint poſteritate legi.
Quos tamen ut longo ſuperes diſcrimine ſolus,
Munere Roma tuo nunc rediviva facit.
Antea quæ denſis ſcriptorum immerſa tenebris,
Optatum latuit vix ſubitura diem.
Æternum tu vive igitur: cui Roma ſuperſtes
In mediis vivit vivere juſſa rogis.

IOANNES GARDESIVS MONTALBANVS, SANCTANTONIniana Eccleſiæ Præfectus.

DVM renovas antiqua, tibi nova gloria cælo
Surgit: & illius ſternax non ſubruet ætas
Mœnia, quæ longi ludibria temporũ eſſe
Neſcia, vaſtificis quæ neſcia cedere telis.
Sic, Boiſſarde, tuæ reſtant ſua præmia laudi.
Viva ſuis etenim ſuperavit Roma ruinis:
At tua poſt mortem tibi fama futura ſuperſtes.

EIVSDEM.

Antiqua ignorans puer es: liber iſte paretur,
E puero faciet te liber iſte ſenem.

AD ILLVSTREM ET GENEROSVM HEROEM

HERMANNVM A GHOER, BARONEM DE PESCHE, DOMINVM VILLARTII, ANDRIMONTII, BROhainæ, &c. Dominum ſuum colendiſſimum.

Ianus Iacobus Boiſſardus Veſuntinus.

FAMA Quirinales vulgat mirata triumphos,
Templaque Romani prodigioſa fori:
Et quæ Tarpeios retinent delubra Coloſſos,
Carpatiiſq; olim marmora ducta iugis.
Circorum q; aditus, crebriſque theatra columnis,
Et teſtudineum quod pavet amnis opus.
Magna fuere quidem: ſed quæ fulgentia quondam
Inſpexit rutilo tecta micare lare,
Nunc videt attonitus ſparſas ſqualere ruinas,
Et tectam crebris ſentibus hoſpes humum.
Heic ubi Cæſarei picti viguere Penates,
Clara Palatinæ quæ fuit aula domus,
Hæc loca ramoſa propagine contegit arbos:
Antraque nocturnis illa relicta feris.
Sparſa jacent mediis divorum ſigna plateis:
Nullus honos Phœbo, gloria nulla Jovi.
Et quæ gemmato miracula prodidit arcu,
Horret in herboſis muta Minerva toris.
Obvius oſtentat quæ ſunt ignota viator:
Martius heic trito tramite campus erat:
Hoc Circo celeri volitabant axe quadrigæ:
Hoc populi alipedes dextra premebat equos.
Heic ſtetit in vaſto populi manus Amphitheatro:
Iulia famoſa heic porticus illa fuit.
Fortunæ heic fanum: vinoſi heic templa Lyæi:
Hoc culta eſt olim diva Erycina loco.

Heic [illegible] claudit penetralibus ignes,
[illegible] ſervit cura operoſa chori,
Urbis ab antiquo [illegible] hæc miſerabilis ævo,
[illegible] rebus rerum ſigna vetuſta refert:
Et quæ Romanæ nomen ſibi vendicat urbis
Nunc ſtructura frequens, pars brevis urbis erat.
Sicut non Romam, potius veſtigia Romæ
Dicas, externas quæ tulit orbis opes.
Multa tamen ſunt quæ poſſunt ex ungue leonem
Prodere, & à ſera poſteritate coli.
At quæ ruderibus, paſſimq; jacentia vidi,
Non mihi ſuſceptus ſcribere cuncta labor.
Sed quæ poſſe olim ſtudiis prodeſſe putavi,
Hæc volui chartis inſeruiſſe meis.
Nempe ea quæ ſculptis extant monumenta figuris,
Quæcunq; antiqui temporis acta probant.
Iamq; opus exactum fuerat, longoque labori
Viſus eram ſummas impoſuiſſe manus.
Cùm tumet en ſubito ſignis illuſtre volumen,
Plebeia renuens veſte venire foras.
Ne me privato vulges ſub nomine, dixit:
Sed laudem tantæ ſedulitatis habe.
Eſt operæprecium tutorem quærere, cujus
Ipſe patrocinio clarior eſſe queam.
Principibus non ſunt iſthæc indigna, nec illis
Qui cava Pierii ſaxa Heliconis amant.
Auſtriaci ſupereſt generis doctiſſima proles,
Auguſtum Imperii quæ diadema gerit.
Eſt & Saxonicis Princeps celeberrimus oris:
Inque Caledonia Virgo Britanna plaga.
Qui benè de ſtudiis dudum meruere. Sed illos
Ne ſit tam longis quærere cura viis.
Ghorræum ſacræ præbent Heroa Camœnæ:
Exculcum Muſis is quoque pectus habet.
Ex priſcis illi manavit origo Sicambris:
Ortum animo & clara nobilitate refert.
Imperioq; opibuſq; potens, atque ubere gleba,
Culta Eburon dives rura ubi bobus arat.
Fulgentem galeam cingit Permeſſide lauro:
Aureaque Aonia temperat arma chely.

Et quem ſæpe babili cupidus moderatur habena,
Pegaſus eſt, ſancti quo petit antra lacus,
Et luſtrans latices Phorcynidos Hippocrenes,
Marcia Pæonis irrigat ora ſxvit.
Hinc fit Apollinei cœtus ut fautor haberi
Et velit, atque artes ingenioſus amet.
Hæc monuit, nomenque tuum, famamque notavit,
Excellenſque tua nobilitate genus.
Tum memini quantis dudum virtutibus æques
Quos hodie primo mundus honore colit.
Et quantum in Muſas ſtudium ſuit uſq; fideſque:
Sæpe uti hoſpitio quæ voluere tuo.
Hæc, inquam, domino debentur, vindice ſub quo
Audebit lucem noſter adire liber.
Livida nec Moni curabit labra, nec illam
Quam crebro immeritis concitat invidiam.
Quod tibi conatus, ſi induſtria noſtra placebit.
Talia nec vanus ſit ſubiiſſe labos;
Accipe quicquid erit: Tibi enim hæc, auctorque dicantur:
Queis majora mihi nec dare plura licet.
Quæ deerunt operi venia dignare: nec illud
Durior exacta dextra bilance notet.
Non hinc immodicos tumidi captamus honores,
Grande nec in populos quod mihi nomen eat.
Quilibet utatur; quodque heic putat utile, carpat:
Atque abeat præda ditior ille mea;
Supprimat & famam, deberi quæ mihi poſſet,
Sojudex meritis æquior eſſe volet.
Pro qua animus non eſt nimium contendere: Non ſum
Qui vener laudes ambitioſus homo.
Iure aliis de noſtro etiam concedo libenter:
Nec me illis, dum æquum eſt, poſthabuiſſe pudet.
Quorum virtutem & doctrinam admiror, amoque,
Omnibus hos ſtudiis, officiiſque colens.
Pendetur, meritum quæ æquet, juſtiſſima merces,
In primis videar ſi placuiſſe tibi.

DE ANTIQVÆ VRBIS ROMANÆ SITV, ET ORIGINE: PRÆCIPVISQVE EIVS RVINIS, ET RELIQVIIS, QVÆ IN HODIERNVM USQVE DIEM SVPERSVNT.

ROMANORVM majeſtas & amplitudo religione, atque arte militari maximum ſtatim à principio cepit incrementum. Quibus in rebus ita excelluerunt, ut cæteras orbis nationes longè viſi ſunt ſuperaſſe. Nec abs re Romulum urbis conditorem Martis filium prodiderunt: qui primus civitatem ſuam ex Paſtorum confluxu, deinde ex fugitivis, & exulibus, amplia vit: quibus Aſylum, ac admiſſorum impunitatem propoſuerat, ut plures ad ſe alliceret. Rapto itaque primum, & armata manu res paulatim auxit, vicinoſq; ad amicitiam, tam vi, quàm conſilio coëgit. Hunc ſecutus eſt Numa Pompilius: Qui cùm animadverteret in violentia non ſatis eſſe præſidij, ad beate tranquilleq; vivendũ, armis religionem ſtatuit conjungere. Ritibus itaque piis, & ſacrificiis, quæ didicerat ex Sabinis, unde natus erat, novæ urbis incolas agreſtes, rudes, & malè moratos ad pacificam vitam, & cultum Deorum reducere conatus eſt: iis perſuadens nihil in hac vita ſtabile, nihil diuturnum conſtare poſſe, niſi Deorum ope, & auxilio fulciretur: Vtque religionem, quam ſuis civibus proponebat, efficacem, ſacroſanctam, & inviolabilem conſervaret, ritus & ſacrorum ceremonias, quas invexerat, ad Ægeriam Nymphã referre voluit: cum ea enim quotidianos congreſſus ſibi eſſe fingebat, & ab ea doceri accuratè quos ſibi honores, & cultum Dii ſinguli cuperent præſtari. Ex horum duorum regum legibus & inſtitutis, non ſolùm urbis mœnia fundata ſunt, ſed etiam gubernatio civitatis conſtituta; primum ſub regibus, poſtea ſub cõſulari dignitate, poſtremo ſub Imperatoribus. Factumq; eſt ut temporum intervallo eò uſq; Romana creverit potentia ut diverſis bellis Latiũ ſubjugaverint, Albanorũ regnũ ad ſe tranſtulerint. Iiſdemq; armis, ac ſucceſſib. metas ſui Imperii propagaverint per totã Italiã, Græciã, Galliã, Germaniam, & Hiſpaniã. Imo bonã Aſiæ partẽ occupaverũt

uſque ad Parthos: Ægyptum ſibi ſubjecerint, & Africæ oram, à Nilo uſq; ad fretum Gaditanum. Majorq; fuit, ac potentior illorum Monarchia, quàm prius extiterat Babyloniorum, Aſſyriorum, & Macedonum. Nempe qui aliorum regna fere provincias omnes occuparint in Oriente, legeſq; dederint omnibus Europæ populis, qui ad occaſum, & Septentrionem dominabantur, uſq; ad Oceani litora. Donec ſucceſſu annorum Conſtantinus magnus Roma relicta Bizantium ſerecepit, eoq; tranſtulit Imperialis majeſtatis tribunal. At paulo poſt relicto Orientis dominio Conſtantini poſteris, Carolus magnus Occidentis præfuit: & ad Germanos redacta eſt Imperii ſumma: quæ longa Principum ſerie pervenit ad Rudolphum ſecundum Maximiliani filium, qui hodie rerum potitur.

At cum de Romanæ origine pauca nobis ſint hoc loco dicenda, altius paulò narrationem ordiar. Romam inhabitavere primum Siculi: quibus expulſis Arcades duce Oenotrio Lycaonis filio ſedem occuparunt. Poſtea Pelaſgi cum Aborigenibus ſe commiſcuerunt, qui Theſſali dicebantur, & quidem ante Trojanum bellum. Saturnus deinde repulſus ex Creta pulſus à filio Jove Aſterio, fugit in Italiam, & ad Janum Aborigenum regem ſe recepit, à quo benigniter exceptus eſt, et mortuo regni ſucceſſor relictus eſt. Aliquanto poſt Nicoſtrata, quæ dicta eſt Carmenta, cum Evandro è Theſſalia venit ad Faunum regem Aborigenum, à quo parte regni donata eſt, & Palatium oppidum condidit, non procul à Tyberi. Annis aliquot ſequentibus everſo Ilio, cum filio Aſcanio venit Æneas in Italiam ad Latinum Fauni filium, & ducta Lavinia Latini filia, in ſocietatem regni eſt adductus: Tunc ex Aborigenibus & Trojanis Latini facti ſunt. Ænea tandem à Mezentio Hetruſcorum rege caeſo, Aſcanius regni ſumpſit adminiſtrationem: Laviniumq; & Albam longam ſtruxit: moriens diadema reliquit Silvio fratri, Laviniæ novercæ filio. Longo deinde regum Albanorum ordine, res ſumma pervenit ad Amulium, qui expulſo Numitore fratre, regnum per vim retinebat. Lauſo fratris filio caeſo, & Silviam Rheam filiam in Veſtalium congregationem compulſam, ut illa perpetuæ virginitatis lege obligata, ſobolem nullam haberet. Sed à Marte compreſſa, gemellos peperit Remum & Romulum, quos ſtatim Amulius exponi præcepit. At infantes ad ripam Tyberis vagientes à Fauſtulo regiorum armentorum cuſtode reperti ſunt, traditique Laurentiæ uxori, à qua poſtmodum educati ſunt: quæ quia non eſſet pudicitiæ ſatis integræ, lupa vocabatur: hinc fabulis creditum, infantulos à Lupa primum lactatos. Hi igitur inter paſtores nutriti, poſtquam adoleviſſent, captus eſt Remus, & apud Amulium accuſatus, quod greges Numitoris rapinibus ſæpenumero imminueret. Captivum juvenem Rex ad fratrem miſit, ut ab eo puniretur. Qui poſt diverſa colloquia cum avo Numitore viciſſim habita, eius nepos ex filia Rhea cognitus eſt.

Iam

Iam eo advolaverant feſtini Fauſtulus ac Romulus, ut vincto fratri ferrent opem. Re itaque cum avo communicata, ac conſpiratione facta, ex improviſo, & nihil tale ſuſpicantem Amulium omnes aggrediuntur, & obtruncant; regnumque Numitori reſtituunt. Gemini vero fratres Alba relicta, ad Tyberim deſcendunt, ubi fuerant expoſiti, & Romam condunt: anno poſt Troiæ ſubverſionẽ quadringenteſimo trigeſimo ſecundo. Vrbis igitur mœnibus deſignatis, cum de nominis impoſitione inter fratres orta eſſet rixa, Romuli juſſu de medio ſublatus eſt Remus: Novæq; urbi ac civibus nomen dedit.

Principiũ igitur ſuum Romana autoritas & magnitudo cepit à Romulo. Is ſuam urbem quadrata forma ſtruxit: Primumq; Palatinum montem, in quo fuerat educatus, incoluit. Poſtea Capitolium & forum conjunctum eſt. Tatius à ſaxo Carmẽtali ad Tyberim, inde ad Circum maximum pomœria extendit, Palatinum Capitoliumq; includens: quibus adjecit Quirinalem & Cœliũ montes. In urbe Romuli quatuor tantum fuerũt portæ Carmentalis, Romana, Pandana, & Ianiculenſis. At cum Romani variis uſi victoriis eſſent in bellis cõtra vicinos, victos ſua civitate donaverunt. Factumq; eſt ut cum mœnia priora tantã non caperent multitudinem, Tullius, poſtquam de Sabinis & Albanis reportaſſet victoriam, Cœlium montem, & Eſquilias addidit urbi. Poſt illum Ancus, Politorio capto, mœnium ampliavit ambitum, victiſque hoſtibus habitandum dedit Aventinum. Nec multo poſt Latinis Ianiculum conceſſum eſt. Poſtremo à Servio Tullio Viminalis & Quirinalis adjecti ſunt urbi. Tarquinius Superbus mœnia primum ſtruxit lapidea. Sed aliquanto poſt ſub Imperatoribus longè amplior circuitus pomœrii redditus eſt: utpote qui circiter mille & viginti paſſuum millia tempore Plinii contineret. Cum autem Roma in ſua eſſet amplitudine, portas habuit plurimas, ſitu ac nominibus diverſas. Flumentana, ſive Flaminia, quæ hodie Porta populi dicitur, ad viam Flaminiam ſita eſt, & collem hortulorum. Collatina, quæ Collatiam ducebat, in eodem eſt colle: nunc Pinciana vocatur. Quirinalis quæ & Agonenſis & Collina, nunc Salaria. Viminalis, ſive Ficulnenſis, & Numentana, hodie ſanctæ Agnetis, à templo adjacente. Tiburtina, quæ ad Tibur iter pandit, ſtructa eſt in aquæductu fontis Martii. Eſquilina, quæ & Taurina dicta eſt, nunc Porta ſancti Laurentii. Nævia olim Labicana, hodie porta major nuncupatur. Cœlimontana ſive Aſinaria, nunc ſancti Ioannis. Gabiuſa ad Gabiorum urbem ducens, ſuum nomen retinet, eſtque clauſa, ad Cœlim collem videtur. Latina non procul à templo ſancti Ioannis, in Latium tendebat, hodie nomen ſuum non immutavit. Capena, quæ & Camœna, propter Camœnarum delubrum illi vicinum, vel Appia, ab Appio

Senato-

Triumphalis, quod per eum triumphantes suas pompas in Capitolium ducerent, cuius pilæ adhuc in medio Tyberi conſpiciuntur, è regione xenodochii Sancti Spiritus. Ianiculenſis pons, qui & Aurelius, ab Antonino marmoreus fuit ſtructus: hinc vocatur pons Xyſti, à Xyſto IV. P.M. qui eum inſtauravit. Fabricius, prius Tarpeius vocabatur, à L. Fabricio ſtructus eſt: nunc quatuor capitum, à marmoreis ſignis quadrifrontibus, quæ in ponte viſuntur, dicitur; è regione Theatri Marcelli, & Tiberinam inſulam urbi coniungit. Ceſtius eandem inſulam regioni Tranſtyberinæ connectit. [illegible] Exquilinis, [illegible] Senatorius pons, qui & Palatinus prius dicebatur, quod per eum in Palatium conſcenderetur; nunc Sanctæ Mariæ Ægyptiacæ nomen [illegible] à templo quod non procul inde eſt. Sublicius, quem olim ligneum fabricavit Ancus Martius, poſtea ab Æmylio Lepido factus eſt lapideus, & nunc opus [illegible]. Ex eo facile [illegible] [illegible] & luco Ægeriæ. Eius partes vi[illegible]

Explicare verbis nequeo [illegible] quantas impenſas olim fecerint Romani reges, Conſules, & imperatores, in admirandis ædium ſtructuris, tam publicis quam privatis, in Thermis, Circis, Theatris, Templis, & aliis huiuſmodi. Quorum reliquiæ ſatis oſtendunt Romanam potentiam, & indicant [illegible] Liberalitatis. Qui ad ſemper ad res arduas, maximeque ad famam perennem aſpiraverint, nihil intentatum viſum reliquere, quo ſui nominis memoriam ad poſteritatem, quantum viribus & ingenio humano præſtari poteſt, producerent. Ideo per totum [illegible] legimus ſumptuoſiſſima, non ſolum Diis, quib. [illegible] officio præſtari debebat, ſed etiam bonis principibus, & claris viris, quorum dicto, & omnino Reipublicæ maieſtas fuerat promota, [illegible] ſolemni celebratione ferum, [illegible], ceremoniis, & publicis inſcriptionibus communi nomine [illegible] virtutem [illegible] eſt acer. [illegible] ad honeſtas actiones [illegible] animi generoſi [illegible] nullis laboribus conatib. animadverti [illegible]. Quidem fortior & avari propter lucrum laborant, nobiles & illuſtres animæ propter famam promptius aggrediuntur. Propterea in hodiernum uſque diem nulla imperii Romani provincia [illegible] quæ non demonſtret aliqua [illegible] inſculptis, quibus ante actorum temporum memoriam ad [illegible] reddi [illegible] in beneficentia civitatis [illegible] quantum huius præſtare poteſt [illegible]. Hac omnino & [illegible] in diverſis in locis, [illegible] in publicis ædificiis, impenſis & opere [illegible] quæ tam ad [illegible] quam ad recreationi, & voluptati inſer-

vivent, quorum pars ad noſtram ætatem pervenit integra, reliquorum quæ temporis injuria, bellorumq; violentia ſubverſa jacent, ruinæ paſſim per totam Italiam, cum tanta ſpectantium admiratione ſuſpiciuntur; ut ex parvis reliquijs facile judicent omnes, nihil tam arduum nihil tam difficile cogitari potuiſſe, quod ingenio & labore tantorum artificum non ſit olim perfectum. Tantæ lapidum moles ſpectantur adhuc erectæ, ut montes montibus ſuperimpoſitos diceres. Tanta ſtructurarum, tamq; varia continuatio, tantum artificium omnibus, tam diverſa marmora ex longinquis quæſita regionibus; ut in unius urbis ornatum accumulata credantur omnia, quæ toto orbe excellentia côquiri potuerunt. Inter cætera quæ nobis ingenioſa reliquit antiquitas ſumma admiratione digna, ſunt Thermæ, loca publica quibus unusquiſq; excipiebatur ad lavandum. Introducebantur enim in eas Thermas aquæ derivatæ e ſuis fontib, & per aquæ ductus ſumptuoſiſſimos fluebant in loca deſtinata, ubi caleſiebant, & præparabantur ad uſus balneorũ. Quib. ampliſſimæ porticus ſuperbis fultæ columnis, deambulacraque, incruſtatione marmorum, & pavimentorum varietate ornatiſſima adjuncta erant, & natatoria, & Xyſti, & nemora amœniſſima, in quibus promiſcue cujuſlibet conditionis homines ſeſe recreabant, & exhilarabant, genio & voluptatibus indulgentes. Earum autem Thermarum, & balneorum major uſus olim fuit, quàm noſtro tempore,

Thermæ numerantur in urbe duodecim ſtructuræ, ſumptibus, & fornicum amplitudine, labrorumq; precio admirandæ. Traiani, Titi, Agrippæ, Syriacæ, Commodianæ, Severianæ, Antonianæ, Neronianæ, Diocletianæ, Decianæ, Conſtantinianæ, & Septimianæ. Ex quibus nullæ extant magis integræ quàm Diocletiani, quæ in dorſo Viminalis erectæ ſunt: Et Antonini Caracallæ ad radices Aventini, prope templũ ſanctæ Balbinæ. In iis enim monſtroſæ altitudinis teſtudines, & columnæ marmoreæ adhuc ſuperſtites, paſſim humi jacentes & proſtratæ conſpiciuntur: Labraque, quibus lavabant homines, ex Ophite, Porphyrite, Alabaſtro, & precioſiſſimis marmoribus ſervantur multis in locis, quorum impenſas & precium nemo facilè poteſt æſtimare.

Thermarũ Titi Veſpaſiani veſtigia ſunt non procul à delubro ſancti Martini in montibus: ubi aquarum receptacula viſuntur, quæ ſeptem ſalæ vulgo nuncupantur: haud procul inde repertæ ſunt ante aliquot annos quædam cellæ ſubterraneæ, quarum parietes elegantiſſimis picturis ſunt variegati: in quibus priorum artificum jucunda & elaborata manus cernitur: ad quarum imitationem id picturæ genus, quod Groteſcos vocant, renovatum eſt: à grota enim, quæ ſpeluncam ſive cavernam ſignificat, denominationem ſumpſit. De reliquarũ Thermarum, ac balneorum ruinis plura non dicemus hoc loco; ne noſtra narratio,

quam brevem inſtituimus, tædio lectorem adficiat.

Theatrorum & Amphitheatrorum ædificia Thermas niſi ſuperent, æquare ſanè nemini dubium eſt. Ex quibus extat quaſi integrũ Statilii Tauri Amphitheatrum, prope mœnia ad templum S. Crucis in Hieruſalem. Amphitheatrum omnium maximum extructũ fuit, à Veſpaſiano inchoatum, & à Domitiano perfectum, & ornatu incruſtatione marmorea, & ſignis ſtatuiſq; frequentibus. Eſt enim inter Cœlium & Eſquilias: eratq; capax octoginta millium hominum. Nunc vocatur Coliſeum, à Coloſſo ſolis, qui prope fuerat erectus: factũ eſt ex Tiburtino marmore, lapidibus ingẽtibus: ut ſtupeas, & mireris tantas moles exſcindi, & alio tranſportari potuiſſe. Hodie deſtructum eſt ex majori parte, & ex ejus lapidibus Palatium Cancellariæ eſt ædificatum: relicta tamen eſt portiuncula integra, ut ex ea judicari poſſit, quam ſplendidũ fuerit ædificium, cùm eſſet integrum: quod dicitur undecim annis abſolutum fuiſſe, à triginta millibus hominum, qui in eo laborarunt aſſiduè, donec ad perfectionem fuit adductum.

Theatrum Marcelli viſitur ad palatium Sabellorum: Hoc Auguſtus Cæſar erigi curavit in honorem Marcelli ex ſorore Octavia nepotis: cui adjunxerat bibliothecam inſignem mater Octavia, & Porticum vicinam, ornatam variis ſimulacris deorum, & illuſtrium virorum.

Eſt & aliud Theatrum, quod Pompeii dicitur, inter Marcelli Theatrum, & forum Iudæorum. Ejus pars adhuc integra erecta eſt ad palatium Vrſinorum: Hoc lapideum Pompeius primus fecit, cùm antea in urbe Theatra eſſent lignea, quæ tandiu manebant, quandiu populo ludi exhibebantur. Pompeius verò manſurum perpetuo inceperat, quod Caligula abſolvit.

Fuerunt etiam Romæ porticus publicæ erectæ, in quibus deambulabat populus ad recreationem ſub umbra: quarũ ruinæ adhuc extant multis in locis: quemadmodum ad templum ſancti Laurentii in Miranda videtur pars porticus Antonini & Fauſtinæ: & in foro Romano tres illæ columnæ ſtriatæ, fragmenta ſunt porticus Liviæ: & ad templum Iunonis monetæ (quod nunc ſancti Angeli in Piſcatorio foro dicitur) pars videtur porticus Mercurij: altera Severi in platea Iudæorum. Antonini Pij alia inter Pantheum & Sciarræ vicum, quæ tantum reliquiæ ſunt exiguæ magnificarum illarum ſtructurarum quas antiquitas ſuſpexit.

Columnæ quoq; mirandi fuerunt artificij, poſitæ diverſis locis in urbe, quarũ duæ ſuperſunt adhuc ſtructura, & artificio celebres: Omnium integerrima eſt Traiani Columna cochlis, quæ in foro Principis ejuſdem ſtat erecta, inter forum Nervæ, Capitolium, & Quirinalem. In eius ambitu rerum geſtarum ſeries à Traiano, elegãtibus hiſtoriis ſculptura expreſſit. Per eã intrinſecus cõſcenditur gradib. 185. Feneſtellæ 40

lucem præbent aſcenſui. Alia eſt columna cochlis non minoris altitudinis, artificiique; non procul à templo ſancti Laurentii in Trullio: quæ Antonino Pio ſacra fuit: ad cuius faſtigium non patet aſcenſus, ſicut in Traiani columna: quod hæc Antonini media ſui parte confracta, & gradus & concavitas interna planè ſit ruderibus obſtructa, neq; amplius ſit pervia.

Circos quoq; plures fuiſſe conſtat Romæ. Inter quos præcipuus numeratur Circus maximus, inter Palatinum & Aventinũ. Longus (teſte Plinio) ſtadiorum trium, latus unius ſtadii. Is ſpectantium ducenta & ſexaginta millia capiebat. Primum à Tarquinio Priſco cœptus eſt, poſtea ampliatus a Cæſare, & variis templis, ſignis, & ſtatuis ornatus.

Circus alter fuit Agonalis: cuius latitudo & lõgitudo fere videtur nõ procul à templo S. Apollinaris, & dicitur vulgò in Agone. A Numa Põpilio erectus eſt: in quo Agonalia quotãnis celebrabãtur in honorẽ Iani: poſtea à Nerone reſtauratus eſt, & locorum adiectione amplificatus.

Flaminius Circus fuit olim, ubi hodie videntur officinæ obſcuræ: non procul a templo S. Catharinæ: In eo ludi Apollinares, & equeſtres exhibebantur populo.

Circus Floræ vicinus fuit Pilæ Tiburtinæ, & foro Archemorii: ibi fiebant Floralia quotannis, ludi in quibus turpia publice patrabantur: in hunc Circum Cato Cenſor ſtudio videndi cùm eſſet ingreſſus, & compertum eſſet populo, prodire nõ auſi ſunt actores: quod ubi Cato animadvertit, furtim ſe ſubduxit, ne populi moraretur, & impediret ſpectacula: unde natum proverbium: ingreſſus eſt Cato, ut exiret.

Circus alius, ſive Hippodromus Caſtrenſis integer fere viſitur ad viam Appiam: haud procul à ſepulchro Cæciliæ Metellæ, quod Capo di Boi vocatur: ad angulum arcis Prætorianæ: quam alii dicunt fuiſſe Pomœtiæ muros.

Arcus Triumphales à Romanis erigebantur viris illuſtribus, & Imperatoribus; qui debellatis provinciis triumphum merebantur. In iis geſta triumphantium inſcribebantur ad perpetuam rerum memoriam: videnturq; adhuc hodie aliquot erecti, tanta altitudine, tanta lapidum mole, ut Gigantum robore potius, quàm hominum opera credas fuiſſe compactos, & conſtructos. Arcus Titi Veſpaſiani antiquiſſimus omnium videtur in foro Romano; qua ad Amphitheatrum patet deſcenſus ſuper via ſacra, ad parietes templi S. Mariæ novæ: Arcus hic Tito ſacratus eſt, devictis Hieroſolymis: ut apparet in ſtatis, & ſculptis captivorum, & triumphantium imaginibus: ubi repræſentantur ſpolia templi Iudaici: arca fœderis, tabulæ Moſis, candelabrum, & vaſa ſacra, quæ in triumpho ferebantur.

Arcus Septimii Severi erectus eſt adhuc integer ad radices Capitolii: in cuius frontiſpicio utrinque, res geſtæ Principis terra marique conſpiciuntur ſculptæ.

Con-

Conſtantinus magnus Arcum poſuit triumphalem ad angulum Palatini montis non procul ab Amphitheatro, parum admodum mutilatus eſt, aut annorum injuria læſus: niſi quod ſtatuarum capita ſint avulſa: idq; factum eſt noſtro tempore, Pontificatum tenente Clemente VII. à Laurentio Medices ejus nepote: qui propterea pulſus eſt urbe. Hunc arcum ſtruxit Conſtantinus, debellato & ſubmerſo ad Pontem Milvium Maxentio, qui tyrannide Romanos immaniter vexarat. Arcus Galieni Imperatoris ex Tiburtino lapide ſtat erectus ad templum ſancti Viti, qua deſcenſus eſt ad Suburranum clivum.

Arcus Domitiani, qui hodie Tripoli dicitur, mutilatus videtur prope templa S. Silveſtri, & S. Laurentij in Lucina.

Arcus Fabianus (quem Fabius Cenſor dicitur erexiſſe devictis Allobrogibus) in via ſacra conſpicitur, juxta regiam, & baſilicam Pauli.

Obeliſcos diis erectos, & in circis ſepulchriſque poſitos videmus multis in locis, ad magnificentiam & ornatum: & ut plurimum lapide Thebaico Ægyptiaco, ſignato literis Hieroglyphicis. Inter omnes obeliſcos qui per totum Romanum Imperium politi ſunt, nullus fuit major illo, qui in circo maximo fuit erectus, qui longus fuit pedes, 132. Eodem in circo fuit alter minor, qui non ſuperavit longitudinem pedum, 88. Vterq; dicitur ſtratus latere ſub terra hortorũ, qui complent Circi amplitudinem. In Vaticano fuit alter obeliſcus, qui in ſua longitudine continet pedes, 72. præter acuminatam partem, quæ alta eſt pedes, 6. & ſemis, & baſim quæ latet ſub terra pedes, 37. Obeliſcus in parte inferiore latus eſt ped. 12. min. 3. in ſuperiore vero ped. 8. min. 5. continet hanc inſcriptionem, DIVO CÆSARI DIVI IVLII F. AVGVSTO TI. CÆS. DIVI AVG. F. AVGVS SACRVM. In eius faſtigio globus erat deauratus, quo Iulii Cæſaris cineres incluſiſſe dicitur Tiberius Cæſar: qui obeliſcum hunc ex montibus Æthiopiæ, per Nili alveum curavit advehi Romam: alii ornamentum Circi Vaticani fuiſſe dicunt. Hoc tempore, 1586. Sixti V. P. M. juſſu remotus eſt à latere templi Vaticani: & erectus in ampla illa platea, quæ Palatio Pontificum adjacet. factumq; eſt id, opera Dominici Fontanæ Comenſis Architecti, non ſine ſpectantium omnium ſumma admiratione, qui tantam molem loco moveri, & alio tranſportari poſſe nulla humana arte credebant: cum noſtro tempore pauci inveniantur, qui in talibus rebus ingenio valeat: quod principes ſumptus facere vel nolint. vel nequeat: & ſpreta paſſim architectorum contemnatur induſtria. Obeliſcus hic quem Fontana tranſtuliſſe ſuo loco, ponderat libras, 96,148.

In Campo Martio videtur adhuc obeliſcus ejuſdem longitudinis, qui ſtratus jacet in cellis ſubterraneis aliquot ædium, prope Doganam veterem. Et is literis Hieroglyphicis eſt cultus. Duo alij cernuntur jacentes, & confracti ad templum S. Rochi prope portam Flaminiam:

quorum ſinguli continent longitudinem pedum, 42. Fragmenta ſunt Mauſolei, quod Auguſtus crexit; ut in eo Cæſarum cineres recónderentur: & ejus ſepulchri ruinæ frequẽtes ſunt, à poſteriore parte S. Rochi teſtudinibus & cellulis adhuc ex bona parte integris. In via Appia, in illo Caſtrenſi Hippodromo, jacet obeliſcus ingens medio intervallo inter vepres: qui notis Ægyptiacis in toto circuitu ornatus eſt. Alij aliquot minores in urbe ſervantur: ut ad ædem S. Euſtathij: & in hortis Mecœnatis.

Aquæ ductus non minore magnificentia, & ſplendore ſtruxerunt antiqui: per quos aquæ diverſis è ſcaturiginibus, montibus effractis, & canalibus continuis in urbem perducebantur, ad uſus tam publicos quàm privatos. Horum aquæductuum pars magna extat adhuc, tam intra quàm extra mœnia, Caſtellaque, & aquarum receptacula opere teſtudinato, multa adhuc ſuperſunt integra. Aquarum quæ in urbem influebant nomina hæc in auctoribus citantur. Appia, Martia, Virgo, Claudia, Herculanea, Tepula, Damnata, Traiana, Annia, Halſientina. Cœrulea, Iulia, Algentiana, Sabbatina, Aurelia, Septimiana, Severiana, Antoniana, & Alexandrina. Ex quibus Aqua virginis ſola permanet: quæ vocatur hodie fonte Lotreio: ejuſq; aquæductum, & fontem reſtauravit Nicolaus V I. Pont. Max.

De templorum ſtructura deque eorum ornamentis non eſt neceſſe ut multa hoc loco inſeram: cùm tota urbs iis plena ſit: omnibuſq; in regionibus extent plurima, ſumptibus & arte elaboratiſſima. Inter cætera unum ſumemus, de quo paucis verba faciã, & legentibus hunc tractatulum propõnã, ut ex eo de cæteris judicium poſſint facere: quæ à priſcis illis piis patribus, cum eſſent Chriſtianam religionem amplexi, rejectis prophanorum, & Gentium idolis, conſecrarunt Apoſtolis, & ſanctis Martyribus: ne perirent ſplendida illa ædificia, quæ tantis ſumptibus, & opera tã præclarorũ artificũ fuerant conſtructa. Inter ea igitur quę in urbe videntur templa, nullũ magis integrũ ſupereſt, nullum architectura admirabilius, quàm Pantheũ. Hoc à M. Agrippa erectum eſt, & dicatum (ut quidam volunt) Iovi ultori: Alij Cybele ſacrum fuiſſe malunt: multi aſſerunt, quod ſit veriſimile, omnibus Diis devotum, unde Pantheum nominatum eſt: Hodie ſanctæ Mariæ rotundæ vocatur. Structura elegante, latericio conſtat opere. Nullæ in eo templo feneſtræ: Pars fornicis ſuperioris aperta, & ampla lucem dat inferiori loco: qui totus illuſtratus eſt marmoribus precioſiſſimis, diſtinctuſque cellulis, & receptaculis, quibus ſimulachra deorum continebantur: Inter quæ fuit olim Minervæ ſtatua eburnea, Phidiæ ſculptoris opus abſolutiſſimum. Fuit & Veneris ſignum elaboratiſſimum, cui adplicatus erat unio ille admirabilis, quẽ Plinius unicũ & ſingulare opus Naturæ vocat. Hunc Auguſtus devicto Mar. Antonio & Cleopatra, ex reginæ

auri-

auricula detraxerat: & quia illi par in toto terrarum orbe non inveniretur
(nam alterum huic ſimilem diſſolutum Cleopatra propoſuerat bibendum
eo cõvivio, in quo cum Antonio de ſumptu decertabat) Cæſar
in duas partes hunc diſcindi juſſit, & ad ſtatuã Veneris, quæ in Pantheo
erat adplicari. Pondus hujus unionis erat dimidiæ unciæ, hoc eſt
80 ceratiorum, ut noſtri temporis aurifabri loquuntur. Precium æſtimabatur
ducentorum & quinquaginta milliũ coronatorũ. Pantheum
hoc laminis argenteis tectum erat: quas Conſtantinus Heraclii nepos
detraxit, & cum reliquis Romanæ urbis ornamentis abſtulit ſecum, ut
ſuam Conſtantinopolim excultiorẽ redderet. Sed in navigatione Syracuſas
appellens, ibidem mortuus eſt; ſpoliaq; omnia, quæ ſacrilegus
Roma abſtulerat, in Ægyptũ translata ſunt à Barbaris, qui paulo poſt
Imperatoris obitum in Siciliam venerant. Plus damni hic Conſtantinus
intulit Vrbi ſeptem diebus, quibus Romæ moratus eſt, quàm Gothi
priùs ducentorum annorum ſpatio, quibus Italiam occupaverant.
Statuas enim aureas, argenteas, eburneas, aheneas, & marmoreas, in
quibus ſculptorum, artificumq; nobilium labos ſingularis, & torenmata
ſpectabantur exquiſitiora, obeliſcos marmorum peregrinorum,
& reliqua Vrbis ornamẽta præcipua navigiis aſportabat innumeris:
ſed præda diu potiri non potuit: amiſſa vita cũ ſacrilegio. At Pantheum
hoc (de quo nobis inſtitutus eſt ſermo) porticum habet, quæ tredecim
columnis fulcitur, Thebaici vel Æthiopici marmoris duriſſimi, quod
Ophites vocatur: nunc Granitum (ex quali lapide facti ſunt fere omnes
Obeliſci majores: & columnæ illæ ingẽtes, quæ ſunt erectæ prope palatium
Veneti Ducis: quás nõnulli inepte, & imperite prodiderunt ex
fuſili materia conflatas: quã artẽ cõficiendi lapides, ſicut & purpuræ cõchyliis
modũ, nobis injuria tẽporum periiſſe volũt. Poſtes, laquearia,
& valvæ, quæ ſunt vaſtiſſimæ in hac Pãthei porticu, ex ære deaurato cõſpiciũtur.
Scalæ cochlides, quadrata & aperta ſtructura, uſq; ad tectum
porriguntur: Ad quarum ſimilitudinẽ & normã aliæ ſunt erectæ in palatio
Vaticano, ſed forma rotunda. De reliquis templis, quæ frequẽtia
videntur tã in urbe quã foris, heic de ſingulis verba facere nõ eſt mei inſtituti:
cùm eorũ explicatio in immenſum produceretur: Et hujus libri
ſecundo tomo ſubjecturus ſum brevẽ topographiã, in qua declarabo
ſingula ſingulorũ locorũ ornamenta, quo loco & ordine à peregrinis
viatorib. triduo vel quatriduo poſſunt perluſtrari. Superſedebo igitur
huic labori, & ad alia me cõvertã, quæ ad hunc tractatũ facere videtur.

Cùm apud antiquos tam Græcos quam Latinos (ſicut & apud Ægyptios,
& Hebræos factitatũ certũ eſt) ſumma ſemper fuerit ſepulturæ,
& funerum reverẽtia: ſumptuſq; ingentes populi omnes profuderunt,
in ſepeliendis mortuorũ corporibus: quæ alii balſamo, precioſiſſimiſq;
aromatib. cõdiebãt, exquiſitis & ſuperſtitioſis ceremoniis priùs exem-

terata,& omnibus repurgata excrementis,quæ putredinē admittebāt, inq; ſepulchris integra recōdebāt ſanctiſſime,ſicut in Ægypto,& in Italiæ ora Tyrrhena:ubi aliquādo corpora invēta ſunt illæſa ſed exſiccata, quibus continebantur phialæ,& volumina corticum,vel mēbranarū, notis diuerſis,& carachteribus hieroglyphicis plena:& hodie adhuc ex Ægypto advehuntur ad nos mortuorū corpora exenterata,& balſamo medicata,q̄ Muniā vocant Chirurgi ac Medici:in horū cōcavitate cælantur ſæpius parvæ ſtatuæ Canopi, cōfectæ ex terra ſatis fragili, & ſuperinducta neſcio quo maſtyce cyanei coloris, qui gemmæ(quā Turqueſcam vocamus)ſimilitudinem refert. Tota facies anterior in nonnullis,in aliquibus totus circuitus, hieroglyphicis notis tegitur, quæ ſuperſtitioſas aliquas ceremonias,ad defunctos ſpectantes continent, & myſteria ſecreta:quæ ſolis prophetis,ſacerdotibuſq; olim legi poterāt:erant n. carachteres hieroglyphici triū generū prophetici, regii,& plebeii. Priores duo lectu difficiles erant: ultimum cōmune omnibus: licet hodie ad cognitionē paucorum perveniant. Cùm multis in locis Canopi ſtatuas viderim, nullā me adnotaſſe excellentiorē memini illa majori quæ in domo Marij Delphini ſervatur: facta ex ſimithe,vel ex balſathe lapide duriſſimo. Et aliam huic nō minus admirandā ex terra, quā ſuperius recitavimus;quā ſervat vir clariſſimus Petrus Lepidus Mētenſis,regiorū negotiorū ſummus Procurator,in ditione Mediomatricorum,Virdunenſium & Tulliorum:hanc tertio volumine inſcriptionū inſerturus ſum:illa Delphini priori hoc libro extabit. Græci in ſuis funeribus,ſicut & Latini, ſuorum corpora non ſervabant aliarū nationum more:ſed poſt Syllanam tyrannidem,& bella civilia, quibus corpora è monumentis extracta, per ludibrium ab inimicis trahebantur uncis & harpaginibus,laceraq; in cloacas, vel profluenta proiiciebantur:ut tam impia ſpectacula impedirent,cadavera mortuorū rogis impoſita,ſolemniter in cineres redigebant: quos urnis aureis, argenteis, aheneis,marmoreiſve,vel fictilibus (pro cujuſvis cōditione & facultatibus)ſanctè excipiebāt,& multis ceremoniis recondebant ſepulchris, ad hoc pietatis officium præparatis:cōmixtis cineri gemmis,auroq; in pulverem redacto,& imminutō:adjectis etiā aromatib.ſelectiſſimis, & amicorū lacrymis. Hancq; poſtremā pietatē defunctis parentibus, conſanguineis,& amicis quanto poterāt apparatu, ſtudio, curaq; præſtabant,addentes funerib ſuorum ludos,encomia publica,& ſacrificia ſolennia,dijs Manibus & Inferis. Sepulchra quibus cineres claudebantur ornata erant epitaphiis, & diverſis inſcriptionibus, quibus defunctorum nomina exprimebantur,plerumq; mortis modus,ætatis anni, dies,& horæ,dona quæ ad aras quotannis conferebantur; & teſtamēti explicabanr ordinē. Exiſtimabantq; illa omnia maxime pertinere ad mortuorum animas:quibus hoc officio, & juſtis inferiis pandebātiter

facilius

facilius per Acheronta ad inferos, & illis placabiliores reddebant Infernos judices Minoa Rhadamantũ & Æacum: ut ſine Eumenidũ flagris, incolumes ad Elyſios penetrarent cãpos, & poſt potũ Lethes, omnium prioris vitæ tædiorũ obliti, fruerentur æterna quiete: Conſulere quoq; ſe exiſtimabant conſolationi viventium, dũ deſiderium ſuum mitigabant, & dolorẽ minuebant cõceptum ex obitu eorum, quos habebant cariſſimos. Et hac officioſa, ultimaq; cura, benevolentiã poſtremã perſolvebant amicis, & vitã vita functis prorogabãt, memoriã illorum ad poſteritatẽ protendentes. Vetus ſane fuit hæc ubiq; ſuperſtitio: nihilq; remanſit tenatius inſculptũ mentibus hominũ, quàm curioſiſſimis inferiis, & ceremoniis funera ſuorum promovere: Memini cùm Romæ eſſem, & familiari colloquio intereſſem viri nobiliſſimi Marii Delphini Patricij Romani, & Titi Celſi Syracuſani: inter quos cũ facta eſſet mẽtio Teſtacei montis, quẽ erectum ex coacervatione vaſorum, & urnarũ fictiliũ in medio Circo Olympico videmus, rejecta opinione vulgari eorum, qui aſſeverebant eàs urnas fuiſſe, in quibus tributa diverſarum nationum Romã transferebantur, & in eum acervum ſemper exponi ſolitas. Ridiculam ſententiã explodebant, & conjectura probabili ſtatuebant, illum montem unõ eodemq; tempore evectũ, ex urnis funebribus, quàs edicto publico, tã pij Pontifices, quàm Imperatores Chriſtianam doctrinã amplexi, jubebant eo conferri in unũ, & quaſi ſepeliri eodem in loco, cum reliquis funeru ſacris inſtrumentis, quib. ad has ceremonias Idololatræ ſolebant uti: & ſimul eodẽ edicto cautũ fuiſſe, ne aliis ſacris & expiationibus uteretur populi, quàm Chriſtianis. Mirũ eſt illum montẽ, qui in circuitu plus quàm duo millia paſſuũ cõtinet, & in altitudine 160. pedes, conſtet tamẽ ex ſolis urnis funebribus, & integris: ut probatum eſt ab Antonio Lafrerio ſculptore Pontificio, qui ad latus hujus montis effodiẽs ſatis profunde, urnas novas, integras, & venuſto toreumate formatas invenit: quoq; altiùs fodiebat, eò vaſa magis extrahebat integra, eaq; ad cineres mortuorũ tantum accõmodata: ut teſtabãtur inſcriptiones aliquot quæ vel in anſis, vel in ventre urnarũ ſculptæ legebantur: ex quibus duę tantum mihi ſuperſunt: quarum prima hoc continet. Diis Manib. Sexti ſalve, Sexti vale; Et alia, D. M. Livilla æternum parentis infelicis cõdolium, & deſideriũ. Neq; approbabant ſummi illi viri eorũ dicta, qui aſſerebant locũ illum fuiſſe deſtinatum figulis: qui frequentes habitabant ad Tyberis ripam: qui ne fluvii impedirent alveum, jubebantur rupta fictilia, & excrementa omnia in eum locum conferre: Non eſt probabile Circum illu Olympicum, in quo ſe aſſidue exercebat juventas Romana ludis equeſtribus, & aliis exercitiis militaribus, fuiſſe tam vili, & ſordido negotio deſtinatũ. Sed ut ſeſe res habeat, certum eſt eorum illum immanẽ acervum, erectum eſſe ex vaſibus funebribus: quo probatur maximum fuiſſe eorum

uſum inter antiquos: & unũ quemq; magnum eorum numerum domi ſuæ præparatum habuiſſe ad funera: ſi modo verum ſit Pontificum, Imperatorumq; edicto cautum, & iuſſum eſſe, ut omnia uno tempore in unum locum conferrentur: eiuſq; rei memoriam pio ſilentio ſuppreſſam. Illi ſuam opinionem probet. Nihil interea certius fuiſſe conſtat, olim ab omnis conditionis hominibus profuſiſſimos ſumptus factos in inferiis ſolvendis, in ſepulchris ſtruendis, & in donis, quæ legabantur ad ſacra pro defunctis, & epulas celebrandas: cum tantũ ubiq; videamus epitaphiorũ, ut nullus ſit urbis angulus, qui non poſſit producere magnum eorum numerum: & ut plurimum marmora ſunt peregrina, & maximæ æſtimationis: Idem quoq; factum legimus à Græcis, Aſiaticis, Ægyptiis, & aliis barbaris nationibus. Hinc illæ pyramides Ægypti ſtupendæ magnitudinis & architecturæ. Quarum prima à Chemmi rege, quadrata forma ſtructa eſt ante tria millia annorũ: continetq; unaquæq; facies in ſua baſi 1680. pedes: alta (ſecundum Diodorum) ſex jugerũ: quæ efficiunt, 1440. pedes: cùm jugerum conſtet 240. pedibus. Belonius, qui noſtro tempore eas dimẽſus eſt, aſſerit hanc pyramidem Chemmis continere gradus 250. qui ſimul efficiũt pedes 800. Facta eſt hæc enormis ſtructura ex lapide Arabico duriſſimo, ut æternitatem promittere videatur. Omnium minimus ex iis lapidibus, triginta pedib. lõgior dicitur: erectaq; hæc moles loco arenoſo, quatuor à Memphi (quæ hodie Cairus vocatur) milliaribus, uno cum dimidio à Nili ripa. Secunda pyramis priore multo minor, ſed ex eodem lapide ſtructa eſt à Cepho Chemnis fratre: cuius facies unaquæq; in ſua baſi lata eſt pedes 625. & hæc ſolida eſt: cùm prima cõtineat interius ſecus cõcamerata loca, ac in medio ſepulchrũ ex marmore nigro confectũ. Et puteus effoſus eſt in introitu profundiſſimus, qui ad Nili altitudinẽ reſpondere dicitur, cùm Pyramis utraq; in monte ſita ſit. Tertia Pyramis omniũ minima Mycerino regi tribuitur: vel ut alij malunt, ad Rhodopem meretriculã AEſopi fabulatoris conſervã referenda eſt: quæ meretricio quæſtu tantum collegit facultatũ, ut hanc pyramidẽ reliquis quidem minorem, ſed artificio atq; opere non inferiorẽ erigere ſit aggreſſa. Pars enim illius inferior uſq; ad altitudinem 22. pedum, facta eſt ex Baſalthe AEthiopico lapide, nigro & duriſſimo: ſuperior pars, quæ in acumen exſurgit, ex eodem lapide conſtat, quo duæ ſuperiores. Prope has pyramides erectũ eſt caput ingentis magnitudinis ex eodẽ Baſalthe, ſuper grandi baſi ex eodẽ lapide. In ſuo circuitu continet pedes 102. Plinius ſcribit fuiſſe Sphyngẽ humana facie, ſed leonino corpore: quæ à ventre ad altitudinẽ capitis cõtineret pedes 143. incertum eſt an hoc caput ejus fuerit Sphyngis, an alterius. Sphyges certe antiquitus ſepulchris adhiberi arcano myſterio docet experiẽtia, in tot epitaphiis, quæ adhuc Romanis in marmoribus conſpiciuntur. In eadẽ AEgypto Labyrinthus admirabili ſtructura fuit ædificatus, ad regũ ſepulchrũ,

de hoc Herodotus in Euterpe mentionem facit, illumq; præfert pyramidibus, reliquiſq; omnibus operibus, quæ in Græcia ſpectantur: templis etiam Epheſio, & Samio. Diodorus dicit ſtructum eſſe à Meni, ſive Maroſo rege, ut in eo ſepeliretur: ad cujus formam Dædalus Athenienſis alium in Creta Minoë regnante ædificavit, ſed multo minorem, & artificio inferiorem.

Artemiſia Halicarnaſſi regina Mauſolo marito regi Cariæ poſt obitum erexit magnificentiſſimum ſepulchrum; cui antea par non fuerat, neq; poſtea viſum eſt. Tanto enim affectu virum complexa eſt, ut corpus in cineres redegerit; quos cùm non exiſtimaret dignos qui putreſcerent terra reconditi, hos potui commixtos deglutivit paulatim; ut corpus corpori dilecto jungeretur arctiùs. Convocavit interim artifices toto orbe celeberrimos, qui Cenotaphium erigerent congeſtis in unum facultatibus: Ædificium quadrata forma fuit: in circuitu 411. pedes continens, in altitudine cubitos 45. Hujus tam ſumptuoſæ ſtructuræ architecti fuerunt Scopas, Bryax, Timotheus, & Leochares: qui ſinguli faciem unam Mauſolei quadrati, quanta potuerunt arte, & exquiſita ſedulitate perfecerunt: horum autoritas, & experientia in ſculpendo, tantum famæ tribuit operi, quantum impenſæ, quæ factæ ſunt à regina: His quatuor additus eſt quintus artifex nomine Pythis: qui quadratæ moli pyramidem addidit altitudine æqualem cum inferiore ſtructura. Pyramis 24. graduum ordines continebat, ornata columnis ingentibus 36. Faſtigium cujus ſuſtinebat quadrigas, cum ſtatua Mauſoli ex marmore puriſſimo.

Hæc apud peregrinos ambitioſo famæ ſtudio fiebant: quibus Romani prono in gloriam affectu nunquam ceſſerunt. Auguſtus Cæſar ad imitationem Artemiſiæ ſtruxit Romæ ſepulchrum ampliſſimum, in quo Cæſarum cineres reconderentur, quod Mauſoleum vocavit: Ejus ruinæ videntur a poſteriore parte templi S. Rochi, ad portam Flaminiam: & duo illi obeliſci ex lapide ophite, qui fracti jacent in platea anteriore, fragmenta ſunt ſuperbi & vaſti illius ædificii.

Tiberius Cæſar ex Ægypto curavit advehi Romam obeliſcũ illum Vaticanum, qui hodie unicus erectus eſt & integer: in cujus ſummitate, globo deaurato, Iulii Cæſaris cineres repoſiti ſunt: ut noſtro tempore perſuaſum eſt.

In eodem Vaticano ſepulchrum habuit Scipio, metam ſive pyramidem diverſis ſignis, & marmoribus inſignem: cujus reliquiæ adhuc ſpectantur in pronao templi Vaticani, quod Paradiſum vocant: ad cujus parietem Iotus pictor celeberrimus hiſtoriam Chriſti pinxit Moſaico opere claram. Scipionis ſepulchri partes ſunt, ingens nux pinea, quæ continet defuncti cineres, & pavones ænei deaurati.

Videtur & Pyramis alia integra, & erecta ex candido marmore

ad portam Oſtienſem, mœnibus urbis inſerta, qua teſtaceum montem ſpectant. In qua literis ampliſſimis Ceſtij nomen ſculptum eſt: qui erat Collegij Epulonum magiſter, ſive ſeptemvir: quamvis hanc pyramidem totius Collegij ſepulchrum nonnulli exiſtimant: ut eſt veriſſimile: Privati hominis non eſſet tantos profundere ſumptus, ad excitandum tanti precij ſepulchrum.

Septimius Severus, ut aliquam ſui memoriam celebrem relinqueret, monumentum erexit columnarum frequentia, & magnificentia ſpectabile: tanta altitudine, ut cætera urbis ædificia longe ſupereminet: continebat enim conſtagnationes ſeptem (unde ſeptizonium vocatum eſt) quarum tres tantum hodie ſuperſunt, longa annorum, & temporis injuria nutantes, & ruinam minitantes: reliquiæ extant ad templum S. Luciæ, ſub colle S. Gregorij.

Inter cætera monumenta, quæ Romæ fuerunt celebria, Moles illa Hadriani Imperatoris facile eminuit, ac niſi primum obtinuit locum, nulli certè alij ſecunda fuit. Hanc Imperator (ut erat vir ingenio mirabili, & laudis, perpetuique nominis unice ſtudioſus) erexit, variiſque marmoribus, ſignis, & columnis precioſiſſimis exornavit: in qua cineres Antoniniorum ſervarentur. Ejus molis ornamenta poſtea detracta ſunt, & ad ædificia publica ſunt adplicata: dum arx in ea ſtrueretur, quę hodie Caſtellum S. Angeli dicitur. Columnæ illæ templi veteris Vaticani, omnium quæ in tota Italia videntur ſpecioſiſſimæ, ſepulchri hujus pars ſunt.

Longum eſſet annumerare ea omnia, quæ tam in urbe quam extra urbem videtur monumenta: nulla enim pars eſt, nullus locus, qui non trahat in admirationem ſpectantes: tanta ubiq; marmorum varietas, tanta columnarum frequentia, & ſublimitas, tanta fornicum, & teſtudinatorum ædificiorum amplitudo, ut ab hominibus facta vix ſit credibile. Inter quæ merito reponi poteſt Cæciliæ Metellæ ſepulchrum ad viam Appiam ſtructum, quod Capo di boi dicitur. Id enim ex puriſſimo marmore albo factum eſt, forma rotunda, in turris ampliſſimę formam. In circuitu capitibus boum artificioſe concinnatis & ſculptis diſtinctum. Quodq; in eo maxime mirandum eſt: artificio tam ſingulari compoſita eſt ea moles, ut Echo loquentium voces ſepties, & octies diſtincte & articulate referat: ut in exequiis, & funere, quod Creticus uxori ſolemniter celebrabat: ejulatus plorantiũ multiplicaretur in immenſum: non ſecus ac ſi Dii Manes, & omnes Inferorum animæ fatum Cæciliæ illius commiſeratæ, ex imo terræ continuis plangerent ploratibus, ſuumque dolorem teſtarentur communem, quem lacrymis viventium conjunctum eſſe vellent.

Hæc nobis ab antiquitate relicta ſunt, tanquam ſigna & notæ illius ſplendoris & magnificentiæ, qua Romani non ſolum cæteras orbis

natione

nationes, & monarchias æquarunt, ſed etiã ſuperiores evaſerunt. Epitaphiis plena ſunt omnia, tam in urbe quàm foris. Circa hæc enim plurimum curæ impenderunt antiqui, ut ejuſmodi ſignis, ſuos ad poſteritatem tranſmitterent humanitatis ac pietatis affectus. Quod non ſolùm in Italia factitatum videmus, ſed in toto terrarum circuitu, quocunq; ſeſe extendit Romanorum dominatio, & imperium. Ubiq; enim ſpectantur templorum, ararũ, ſacellorum, ſtatuarumq; dedicationes, columnæ, altaria, tabulæ, vaſa, quæ inſcriptiones edictorum, legum, ſenatusconſultorum, teſtamentorum, elogiorum, & epitaphiorum referũt. Quæ omnia ſummo ſtudio exquiruntur ab antiquitatis ſtudioſis: eaq; ingenti precio empta, ad ornatum ſuarum ædium, hortorum, & locorum publicorum applicant. Ac præ cæteris hanc ſtudii laudem ſibi vendicant Romani: qui nullis ſumptibus, nulli labori parcunt, ut hæc marmora coëmant, & locis cõmodis repoſita, comiter & humaniter proponant ſpectanda peregrinis, qui ſemper in eam urbẽ frequentes conveniunt. De ſummis Pontificibus, qui autoritate, potentia & judicio valent, non eſt mirum, ſi circa talia multam operã dederint: In quorum Palatio Vaticano conſpiciuntur ſtatuæ tanta arte, ac perfectione perpolitæ, ut inimitabiles noſtri temporis ſculptoribus exiſtimentur. Inter quas eſt Apollo Pythius, duæ Veneres, Cõmodus Imperator, Antinous, Mercurius, Cleopatra, & infinita alia ſigna: ſed admirandum illud Laocoontis ſimulachrum, cum duobus filiis, quos uno lapide Ageſander, Polydorus, & Athenodorus ſculptores celeberrimi cælarunt: inventum eſt in vinea Felicis civis Romani, non procul à Titi Thermis, anno dñi, 1506. Neq; mirum ſi Michaël Angelus Bonarotus Florentinus (ſculptorum & pictorũ qui à mille annis floruerunt longe primus) de his ſtatuis aliquãdo dixerit Paulo III. P. M. illas eſſe relictas ab antiquitate, nõ ut quiſquã eas imitaretur, ſed ut miraculo ſpectatoribus eſſe poſſent: ut certum poſteri agnoſcant, aliquid divinitatis in illorum ingeniis reſediſſe, qui tantas res & aggreſſi ſunt & perfecerunt ſua arte & induſtria, ut ipſam Naturam videantur æquare, vel etiam in aliquibus ſuperaſſe. Cum igitur huic Michaëli Angelo injunctũ eſſet, ut ſtatuam Laocoontis mutilam reficeret, recuſavit ſuam operam in hac re: ſed ne videretur Pontificis detrectare imperium, brachiũ, quod ſtatuæ deerat, ex gypſo indurato (quod Stuchum vocant) quam potuit arte perfecit, ſed non expolivit: ne videretur ſe conferre cum tam excellentibus illis Rhodiis artificibus, qui ſtatuam ſculpſerant.

Julius III. de Monte, P. M. poſt Pauli Farneſii mortem Pontificatum adeptus, hortos & vineam ſtruxit ad viam Flaminiam. Hanc ædificiis ſumptuoſiſſimis, Terminis, imaginib. ſignis, & inſcriptionib. exornavit. Subterranei n. fornices elaboratiſſimi ibi viſuntur, ex quib. limpidi fontes manãt: in quibus dii marini colludentes cũ Nymphis, Cupi-

dines ſupervolitantes, ſatyri tripudiantes adplicati ſunt. Palatium anterius ſtratū precioſiſſimis marmoribus, fultum columnis ingentibus & picturis exornatum præſtantiſſimis. Sed quid non liceret ſummis illis viris, qui rerum omnium copia affluunt, & ſemper ſtippati, & culti viris ſummo ingenio præditis, quorum cōſilio res gerunt. Eorum muneris eſſe debet, has antiquitatis reliquias, tanquam ſacroſanctas undiq; conquirere, & ad ornatum urbis conferre.

Horum exemplum ſecuti Cardinales meo tēpore illuſtres Farneſii, Vallæus, Ceſius, Carpenſis, Bellaius, & alii nonnulli, cum Pontificibus decertare auſi ſunt de impenſis, & diligentia in cogendis in nummiſtis marmoribus. Et pleriq; ex patriciis & civibus: Quorū unuſquiſq; pro ſuis facultatibus collegit undiq; ea omnia, quæ digna putarunt ad ornatum ſuarum ædiū. Inter quos Collotii, Maphæi, Delphini, Buffali, & alii plurimi locum primum merito debent occupare. Quorum aliqui tanto ſtudio in horū conſervatione flagrarunt, ut ex iis M. Caſale caput Iulii Cæſaris ſumma arte elaboratū ſervarit; quod poſteris ea cōditione poſſidendum reliquit, ut ſi id alienent, ſive dono, ſive venditione, Palatiū in quo hæc ſtatua ſervatur, poſſeſſorem capitis ſequatur. Et Marii Delphini pater cippū coëmerat, qui ad vineā Traiani pertinebat, quē ut ſuo loco reſtitueret, vineam mercatus eſt ingēti precio, quamvis ea non haberet opus: ſibi laudi ducens, ſi ad vineæ terminum reponeret antiquum cippum. Hæc ideo dico, ut cognoſcant lectores, quo ſtudio & cura Romani tam inſignia antiquitatis opera colant, & cuſtodiant.

At cum Romæ eſſem, collegeram fere omnia, quæ mihi videbātur notatu digna eſſe: delineationem templorum ſingulorum, Arcuum, Thermarum, columnarum, ſtatuarum, ararū, reliquorumq; ædificiorum, quæ tota urbe ſplendidiora judicantur. Epitaphiaq; omnia & inſcriptiones, quibus priſci temporis aliquod inſigne teſtimonium continetur: ruinaſq; antiquas, & fragmēta ſingula, quæ paſſim tam privatis, quam publicis parietibus adpoſita ſpectantur. Ex quibus portiunculā tantum apud me retinui, quam hoc libro primo & ſecūdo lectori propono, ut amicorum petitioni, & ſtudioſorū antiquitatis voluntati ſatisfacere poſſem. Quibus utinam tempeſtivius obtemperaſſem, ne mihi bellorum civilium violentia fuiſſet ademta, quæ tot annis, tot laboribus, & impenſis undiq; exquiſita in unum coacervaveram. Sed mea damna dum recitatione hac refrico, nihil aliud facio quam renovare triſte condolium, & jacturam inæſtimabilē quam feci, qua dolor & maceror aſſiduo, ſine ulla conſolatione: cum de juventutis meæ laboribus, nihil mihi fere remāſerit præter amiſſorū deſideriū. Sed hęc pręter rē fortaſſe. Reſtat ut quod mihi ſupereſt, diligētia majore caveā ne cū cæteris tandē nihil depereat. Quod ne fiat Theodori Bryi Leodienſis

dienſis ſculptoris ingenioſiſſimi cura egregie cautum puto. Libros enim duos inſcriptionum Romanarum cùm dedicaviſſem illuſtri viro Hermanno à Ghoër, Baroni de Peſche; hos Bryſo ſculpendos mandidi: qui quibus cum duobus filiis Theodoro & Iſraële, viris ſummo ingenio præditis laborant jam aliquot annis. Abrahamus autem Faber Typographus Metenſis, homo vigilantiſſimus, & in ſua arte ſolertiſſimus, ea quæ præter ſculpturam requiruntur typis excudenda ſuſcepit. Quod ſi mihi Dei benignitas vitam ſervet, addam & tertium librum, quo continebuntur aliquot inſcriptiones Italiæ, & aliarum regionum. Dico aliquot, propterea quòd ex plurimis, quas olim diverſis in locis Italiæ, Croatiæ, Forojulii, Stiriæ & Illyrici collegeram, vix mihi centeſima pars relicta eſt: quæ, ut prototypa erant, confuſis chartis relicta ſervabantur inter meos libros: Fragmenta tamen hæc iterum coacervata, & redacta in unum, juſtum volumen efficient: additis aliquibus Galliæ inſcriptionibus, quæ mihi à clariſſimo viro Paulo Cavallerio, & aliis amicis miſſæ ſunt. His adjungam & quædam non indigna obſervatione, quæ noviſſime Metis inventa ſunt: Metæ enim (quas Tacitus Divodurum Mediomatricorum Vrbem vocat) multa habuerunt antiquitatis monumenta, quæ ferè omnia deleta ſunt: & quicquid erat antiquum ad erigendam arcē collatum eſt. Fundamenta mœnium quæ ſunt ad Portam Campanam facta ſunt ex ingentibus ſaxis antiquis, in quibus inſcriptiones leguntur plurimæ, videnturq; infinitæ deorum, hominumq; & animalium figuræ: Sed hæc omnia quia viſa ſunt ad arcem ſtruendam maxime idonea propter vicinitatem, quòdq; lapides illi antiqui duriores eſſent, quam ii, qui recèter è lapidicinis eruuntur, ideo ſunt applicata ſtructuræ Citadellæ ab architectis. Servata ſunt particula in domo illuſtris Baronis Clerovantii, & clariſſimi viri Petri Joli di Procuratoris regii; quæ cum cæteris à me reponentur in tertio libro: quibus adjungam & paucula quæ mihi miſſa ſunt Luxemburgo; excerpta è lucupletiſſimis illis ædibus, quas illuſtris Comes Manſfeldius illic erexit: ut ſaltem ſi temporis injuria, bellorumq; inclementia ſubvertantur ædificia, poſſint hæc in bibliothecis alicubi reſervari, ne plane pereant.

Reliquum eſt igitur ut huic primo volumini præponam nonnulla, quæ ad interpretationem ſequentium facere poſſe judicavi: & hic iure ſecutus exemplum reliquorum, qui hanc ſcriptionis materiam tractaverunt ante me. Excepi igitur ex Valerio Probo, & aliis, quicquid huic tractatui commodum, & neceſſarium viſum eſt: quod in ſequenti tabula propoſitum eſt ordine alphabetico.

VALERII PROBI GRAMMATICI DE NOTIS ANTIQVARVM LITERARVM.

CIRCA perſcribendas, vel paucioribus literis notandas voces ſtudium eſt neceſſarium; Quod partim uſu publico, & obſeruatione communi fit, partim pro unius cujuſq; voluntate. Namq; apud veteres cum uſus notarum nullus eſſet, ſcribendi facultatem, maxime in Senatu qui aderant, ſcribendo ut celeriter comprehenderent, quædam verba, & nomina ex communi conſenſu primis literis notabant: Quod nominibus, prænominibus, legibus publicis, Pontificum monumentis, juriſq; civilis libris etiã nunc manet. Ad quas notationes publicas acceſſit & ſtudioſorum voluntas, ut unuſquiſq; familiares ſibi notas pro voluntate ſignaret: quas comprehendere infinitum eſt. Publicæ ſane tuendæ ſunt, quæ in monumentis pluſimis, & hiſtoriarum libris, ſacriſq; publicis repetiuntur: ut P. Publius. C. Caius. M. Marcus. Cn. Cneus. Q. Quintus. Mar. Martius. TI. Tiberius. CL. Claudius. T. Titus. SP. Spurius. SEX. Sextus. SER. Servius. OP. Opiter. A.V.C. Ab urbe condita. P. R. E. poſt reges exactos. P. C. Patres Conſcripti. S. C. Senatus conſulto. S. P. Q. R. Senatus populuſq; Romanus. EQ.R. eques Romanus. V.R. Vrbs Roma. C.R. Civis Romanus. COL. Colonia, Coloni. S. N. L. ſocii nominis Latini. MVN. Municeps, Municipia. N. L. nominis Latini. L. C. Latini coloni, & ſimilia.

Secundum hæc Curiarum nomina, Tribuum, Comitiorum, Sacerdotiorum, Poteſtatum, Magiſtratuum, Præfecturarum, Sacrorum, Ludorum, rerum urbanarum, ponderum, menſurarum, juris civilis, & ſimilium proprias habent notationes.

Literæ ſingulares in Iure Civili, in Legibus & Plebiſcitis.

P.I.R.P.Q.I.S.I.F.P.R.E.A.D.P. Populum jure rogavit, populuſque jure ſcivit in foro pro roſtris, & ante diem pridie.

E.H.O.L.N.R. Ejus hac omnibus lege nihilum rogatur.

S.R.L.E.I.C.Q.O.R.E. Si recti lex ex juſta cauſaq; omnium certa eſto.

S.N.L. Socii nominis Latini.

L.P.C.R. Latini priſci cives Romani.

M.E.M.D.D.E. Municipibus ejus municipii dare damnas eſt.

C.E.C. Coloni ejus Coloniæ.

Q.E.R.E.F.D. Quod ejus rei eſſe factum dicetur.

L.I.D.A.C. Lex Iulia de adulteriis coercendis.

V.D.P.R.L.P. Vnde de plano recte legi poſſit.

A.A.A.F.F. Auro, argento, ære, flando, feriundo.

I.N.Q.Q. Iuſtis nuptiis quæſita, quæſitus, vel, Iuſtus nuncius quæſitus.

S.Q.SS.E.Q.I.N.S.R.E.H.L.N.R. Si quid Sacroſanctum eſt quod jure non ſit rogatum, ejus hac lege nihil rogatur.

V.P.R. Veteri poſſeſſori redditum.

V.A. Veterano adſignatum.

V.F. Vſusfructus.

S.C.P.S. Senatus Conſultum plebiſcitum.

Q.D.E.R.F.P.D.E.R.V.I.C. Quod de ea re fieri placeret, de ea re univerſi ita cenſuerunt.

D.C.S. De conſultis ſententia.

Q.F.E.I.S.F. Quod factum eſt in Senatu fuerit.

S.Q.M.D.E.R.A.P.P.V.L.O.E. CONS. PR. TR. PL. Q.N.S.Q.E.V.A.P.P.V.F. Si quid me de ea re ad populum plebemve lati opus eſt, Conſules, Prætores, Tribuni plebis, qui nunc ſunt quod eius videbitur ad populum plebemve ferant.

S.F.S. Sine fraude ſua.

In Actionibus.

A.T.M.D.O. Aio te mihi dare oportere.

Q.N.T.S.Q.P. Quando negas, te ſacramento quinquagenario provoco.

Q.A.N.Q.N. Quando ais neque negas.

E.I.M.C.V. Ex jure manu conſertum vocant.

S.N.S.Q. Si neget ſacramento quærito.

S.S.C.S.D.E.T.V. Secundū ſuam cauſam ſicuti dixi ecce tibi vindicta.

Q.I.I.T.C.P.V.F.A. Quādo in Iure te conſpicio, poſtulo ut fias auctor.

T.I.A.V.P.V.D. Tempore judicem arbitrumve poſtulo ut dies.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

I.D.T.S.P. In diem tertium, ſive perendinum.
A.L.Æ. Arbitrium liti æſtimandum.
Q.B.F. Quare bonum factum.

In Edictis Perpetuis.

I.D.P. Iuri dicundo præerit.
I.D.C. Iuris dicendi cauſa.
Q.R.F.V. Quod recte factum videbitur.
V.B.A. Viri boni arbitratu.
D.M.F.V.C. Dolo malo fraudisve cauſa.
I.D. Iudicium dabo, vel juriſdictio.
Q.E.R.E.T.P.I.R.D.T.Q.P.DT.D.D.P.F. Quanti ea res erit, tantæ pecuniæ judicium recuperatorium dabo, teſtibuſq; publice duntaxat decem denunciandi poteſtatem faciam.
Q.S.S.S. Quæ ſupra ſcripta ſunt.
Q.I.S.E. Quæ infra ſcripta erunt.
I.C.E.V. Iuſta cauſa eſſe videbitur.
N.K.C. Non calumniæ cauſa.
C.C. Conſilium cepit: vel, Cauſa cognita: vel Cauſa commiſſa.
F.C. Fraudare creditores: vel, Fiduciæ cauſa: vel, Fide commiſſum.
P.C. Patres Conſcripti: vel, Pactum conventum: vel, pecunia conſtituta.
V.C. Viri clariſſimi: vel, vir Conſularis.
C.V. Centum viri.
S.T.A. Sine tutoris auctoritate.
T.A. Tutore auctore.
F.E.D. Factum eſſe dicetur.
H.S. Hæc ſic: vel, Hic ſitus: vel, hora ſecunda.
Q.A.M. Quemadmodum.
Q.M. Quo modo: vel quo magis.
P.P.L.I. Pro prædictæ litis judiciis.
I.S. Iudicatum ſolvi.
C.E.D. Convictum eſſe dicetur.
P.DEL.V. Pro delictis vindiciarium.
M.F.P. Malæ fidei poſſeſſor.

NOTARVM DICTIONVMQVE ABbreviatarum interpretatio.

A.

A. Aulus.
A.F. Auli filius.
A.N. Auli nepos.
A.vel, AN. Anno.
ANN. Annis: vel Annos.
A.R.A.MIL.FRVM. A rationibus militaris frumenti.
ABD. Abdicavit.
ABN. Abnepos.
ADN. Adnepos.
ADIAB. Adiabenicus.
AD.TRIB.IVD. Ad tribus judicandas.
AD.AVG.TEMP. Ad Auguſti tẽpora.
ÆD.CVR. Ædilis curilis.
ÆD.DESIG. Ædilis deſignatus.
ÆD.PL. Ædilis plebis.
ÆL. Ælius.
ÆM. Æmilia.
AGRIP. Agrippa.
ALÆ.I.PR.C.R. Alæ primæ Prætoriæ civium Romanorum.
V.AN.P.M. Vixit annos plus minus.
APP. Appius.
APP.E. Appellatus eſt.
ARG.P X. argenti pondo decem.
AR.V.DD. Aram votivam dono dedit.
AVG. Auguſtus: vel, Auguſtalis.
AVG.LIB. Auguſti libertus.
AVGG. Auguſti de duobus.
AVGGG. Auguſti de tribus.
AVG. CVR. R.P. Auguſtalis curator reipublicæ.
AVG.ET.Q.AVG. Auguſtalis, & quæſtor Auguſtalium.
AVR. Aurelius.
AVG. augur.
AG. agit. AC. actio.
AM. amicus.
AM.N. amicus noſter.
AVT. autoritas.
ADI.P adjutor patriæ: vel provinciæ: vel populi.
AD.L. ad locum.
AD.F. ad finem.
AD.E. ad exactionem.
AB.V.C. ab urbe condita.
A.L.Æ.S. arbitrium litis æſtimandæ.
A.D.P. ante diem pridie.
A.B.V. a bono viro.
ABS. abſolutus.
A.L. [illegible]
ÆR.COL. ære collato.
ÆR. ærarium.
AM.P. amabilis perſona.
A.O. alii omnes.
ÆQ.P. æqualis perſona.
ARM.P. arma publica.
A.A.L.M. apud agrum loci monumenti.
A.P.R.C. anno poſt Romam conditam.
ANN.XXXX. annis quadraginta.
ANN.IV. annis quatuor.
ANT.T.C. ante terminum cõſtitutum.
A.A.A.F.F. auri, argenti, æris flandi, feriundi.
ADP. adoptivus.
A.CVB.AVGG. à cubiculo Auguſtorũ.
A.RAT. à rationibus.

B.

B.F.C. Beneficiarius Conſulis.
B.F.PR. Beneficiarius Prætoris.
B.PR.PR. Beneficiarius Præfecti Prætorio.
B.TRIB. Beneficiarius Tribuni.
BF. Beneficium.
B. Bonorum.
B.F. Bona fide, vel bona fortuna.
B F.C. Bona fide contractum.
B M. Bonæ memoriæ.
B.M. Bene merenti.
B M.F. Bene merenti fecit.
B.M.P.C. Bene merenti poni curavit.
B.D.S.M. Bene de ſe merenti.
B.R.P. Bono reipublicæ.
BRIT. Britannicus.
B. Balbus.

BAL. Balbinus.
B.L. Bona lex.
B.C. Bonum conceſſum.
B.D. Bonum datum.
B.GR. Bona gratia.
B.I. Bonum judicium.
B.A. Bonam actionem.
B.P. Bona poſſeſſio: vel, bonorum poſſeſſor.
B.N. Bona noſtra.
B.P. Bona paterna: vel, bonū publicum.
B.F. Bene fecit.
B.AVS. Bonis auſpiciis.
B AV. Bonis avibus.
B.V. Bonus vir: vel, bene vixit.
B.Q. Bona quæſita.
B.S. Bene ſatisfecit.
B.T. Bonorum tutor.
B.V.V. Balnea, vina, Venus.
B.F.P. Bona fide poſſeſſor.

C.

C. Caius.
C.S. Conſulum ſententia.
CL. Claudius.
CIP. Cippus.
CM. Comis.
CN Cneus.
COR. Cornelius.
CÆS. Cæſar.
CÆSS. Cæſares.
CÆS. AVG. Cæſar Auguſtus.
C.F. Caii filius.
C.N. Caii nepos.
C.L. Caii libertus.
ɔL. conlibertus.
7L. Caiæ liberta.
7. Centuria vel, centurio.
C.L. Centurio Legionis.
7 VET. Centuria veteri.
C.F. Clariſſima fœmina.
C.C.C. Calumniæ cavendæ cauſa.
C.R. Civi Romano, aut civium Romanorum.
C.S.H.C.S.S.V.T.L. communi ſepulchro heic ſiti ſunt, ſit vobis terra levis.
CAP. Capitalis.
CENT. Centurio.
CENS. &, CES. Cenſores.
COS. Conſul.
COSS. Conſules.
CL.CEL. Claudia celeias.
CL.VIR. clariſſimus vir.
CLASS.PR. Claſſis Prætoria.
CN.F.CN.N. Caii filius. Caii nepos.
CN.LO. Cneo Lollio.
COL.IVL. Colonia Iulia.
COL.FABR. Collegium Fabrum.
COM.DOM. Comes domeſticorum.
COM.HAB.C. Comitiorum habendorum cauſa.
COR.FLAM. Corrector Flaminiæ.
COS.DES. Conſul deſignatus.
CVR.COL. Curator Coloniæ.
CVR.KAL. Curator Kalendarii.
CVR.PP. Curator pecuniæ publicæ.
CVR.R.P. Curator Reipublicæ.
CVR. VIAR. ET. RIP. TYB. Curator viarum & riparum Tyberis.
COL. Coloni: vel colonia: vel collega.
C.E.C. Coloni ejus coloniæ.
CR. Creticus.
CN.ARR. Cneus Arrius.
CC. Conſilium cepit.
CC. Cauſa cognita.
C.V. Centumviri.
COM.B. Commune bonum.
C.C.C. Cenſa civium capita.
C.IVL.CÆS. Caius Iolius Cæſar.
CENS. A. Cenſoris arbitratu.
COH. Cohors. ɔ.L. Caiæ liberta.
ɔL.K. Conlibertæ cariſſimæ.
C N. Civis noſter.
CVR. Curionum, vel curiatum.
CEN. Centuria.
CENT. Centuriones.
CENS.P. Cenſor perpetuus.

D.

D. Dedicavit.
D.D. Dono dedit, & dedicaverunt.
D.CÆS.AVG. Divus Cæſar Auguſtus.
DEST. Deſtinato.
D.M.F.V.C. Doli mali fraudiſve cauſa.
D.PR. De precio.
D.P. Divus Pius: vel, diis Penatibus.
D. Devotus: vel, Dedius.
D. Decimus.
D.F. Decimi filius.
D.L. Decimi libertus.
D.D.L.M. Donum dedit libens merito.

D.M.

D.M.S. Diis Manibus ſacrum.
D.N. Domino noſtro, &c. DD. NN. IMPP. Domini noſtri Imperatores.
D.N.M.Q.E. Devotus numini majeſtatique ejus.
D.S.D. De ſuo dedit.
D.S.DD. De ſuo dedicavit.
D.S.P. De ſuo poſuit: De ſua pecunia.
D.S.P.F.C. de ſua pecunia faciendum curavit.
D.S.B.M.PON.C. de ſe bene merenti poni curavit.
D.S.IN.MIT. Deo Soli invicto Mithræ.
D.S.P.V.L.S.M.ET.L. De ſua pecunia votum idem ſolvit merito & libens.
DEC. ORN. Decuriæ ornamento.
DICT. Dictator.
DVC.DVC. Duce ducenario.
D.V. Devota virgo, vel, vir.
D.D. Dotis datio: vel, diis dantibus: vel, dono dedit.
D.DD. Dono dedere.
D.G. Dedit gratis.
D.H. Donavit heredibus.
D.O. Deo optimo: vel, diis omnibus.
DEC. Decius.
DOT.P. Dotem petit.
D.F. Dotem fecit: vel, donum fecit.
D.M Dolum malum. vel, dubium malū.
D.M. Domus mortui.
DIL. Dilectiſſimus.
DVL. Dulciſſimus.
D.Q.R. De qua re.
D.Q.S. De quo ſupra.
D.C.S. De Conſulum ſententia.
DIG.M. Dignus memoria.
D.PEC.R. De pecuniis repetundis.
D.T.S.P. Diem tertium ſive perendinū.
DR. Druſſus.
DIC.PER. Dictator perpetuo.
DL. Delego.
D.D.D. Datus decreto Decurionum.
DEC.DEC. Decem Decani.
D.L.M. Donavit locum monumenti.
D.D.L.M. Dono dedit libero munere.
D.L.D.P. Diis locum dedit publice.
DOM. COS. XIII. LVD. SÆC. F. C. Domitianus Conſul decimo tertio ludos ſæculares faciundum curavit.

E

EQ.PVB. Eques publicus.
EQ.STAT.PVB.D. Equeſtri ſtatua publice donatus.
EQ.R. Eques Romanus.
E.A.D.CÆS. AVG. Ex autoritate divi Cæſaris Auguſti.
E B.S. Ex bonis ſuis.
EX.D.D. Ex decreto Decurionum.
EX.D.ORD. Ex decreto ordinis.
EX.PR. Ex prædio.
EX.S.C. Ex Senatus conſulto.
EX.VOT. Ex voto.
EX. DECR. Q.F. Exemplum Decreti quondam facti.
E. Eſt. EE. Eſſe. ER. Erunt.
E.M. vel, E° M°. Ejuſmodi.
E.D. Ejus domus. E.H. Ejus heres.
E.L. Edita lex.
EMP. Emptor.
EQ.ORD. Equeſtris ordinis.
E.F. Ejus filius.
EX. DOM. AVG. Ex domo Auguſtorum.

F.

F. Filius.
F. vel. a. Filia.
F. FAM. Filiusfamilias.
FR. Fratres.
FR.F. Fratris filius.
FOR.F. Forti fortuna.
FOR.I. Forum Iulium.
FOR.L. Forum Livium.
FOR.SEMP. Forum Sempronii.
F.F.F. Fortior fato fortuna.
FOR.RED. Fortunæ reduci.
F.M. Fieri mandavit.
F.M.I. Fati munus implevit.
F.C. Fidei commiſſum: vel, fiduciæ cauſa: vel, fraude creditoris.
F.C. Fecerunt: vel, fundaverunt: vel, fabricaverunt.
F.E.D. Factum eſſe dicitur.
FR. Fronte.
FL. Flavius.
FLAM. Flaminius.
FAC.C. vel, F.C. Faciundum curavit.
F.D. Fide data.
F.I. Fieri juſſit.
F.N.C. Fidei noſtræ commiſit.
F.V.C Fraudiſve cauſa.

FABR.COL. Fabrum collegium.
FAB. Fabius.
F.H. Filius heres.
FVL. Fulvius.
F.POM.TER.P.C.R.R.P.CCC. Fines pomœrii terminavit proximo eppo ruderibus tejectis pedes trecentos.
FER.LAT.C. Feriarum Latinarũ cauſa.
FEC. Fecialis.

G.

G.F. Geminæ fidelis.
GEM.L. Gemina Legio.
GER. & GERM.CÆS. Germanicus Cæſar.
GR. Geſſerunt.
G.R. Genus regium.
GL. Gloria.
GL.P. Gloria parentum: vel, patriæ vel populi.
GL.EX.R. Gloria exercitus Romani.
G.L.S. Genio loci ſacrum.
G.AVG. Genio Auguſti.
GL.N.L. Gloria nominis Latini.
GL.R. Gloriæ Romanorum.
GL.P.R. Gloria populi Romani.

H.

H. Heres: vel, hereditas: vel, hora: vel, honor.
H.V. Honeſtus vir.
H.F.N. Honeſta familia natus.
H.L.N. Honeſto loco natus.
H.S. Hora ſecunda: vel, ho. ſit.
H.F. Heres fecit.
H.F.C. Heredes faciũdum curaverunt.
H.B.M.F.C. Heres bene merenti faciundum curavit.
H.A.I.REM. Honore accepto impenſam remiſit.
H.A.H.N.S. Hæc ara heredes non ſequetur.
H.E.T.F.C. Heres ex teſtamento fieri curavit.
H.M.H.S. Hoc monumentum heredes ſequetur.
H.M.H.E.N.S. Hoc monumentum heredes exteros non ſequetur.
H.M.D.M.A. Huic monumento dolus malus abeſt.
H.M.S.S.E.H.N.S. Hoc monumentum ſive ſepulchrum eſt, heredes non ſequatur.
H.S.E. Heic ſitus eſt.
H.S.S. Heic ſiti ſunt.
N.V.S.R. Honore uſus ſumptũ remiſit.
H.M.AD.H.N.TRAN. Hoc monumentum ad heredes non tranſit.
H.I. Hereditario jure.
H.L.D. Hunc locum dedit.
H.L.S.E. Hoc loco ſepultus vel, ſitus eſt.
H.B.F. Homo bonæ fidei.
H.S.V.F.M. Hoc ſibi vivens fieri mandavit.

I.

I.O.M.S. Iovi optimo maximo ſacrum.
I.O.M.E.IVN.REG.ET.G.LOCI. Iovi optimo maximo, & Iunoni Reginæ, & Genio loci.
I.S.C. Iudex ſactarum cognitionum.
I.S.S. Infra ſcripta ſunt.
I.D. Iurĕ dicundo.
I.In. I.Inter. I.D. Interdum.
I.P. Intra provinciam.
I.L. Intra limites.
I.T.C. Intra tempus conſtitutum.
IM.ANN.IV. Immunis annis quatuor.
IM.II.HON. Immunis iterum, honoratus quartum.
IMP. Imperator.
IMPP. Imperatores duo.
IMPPP. Imperatores tres.
I.A.P.X.IN.F.P. in agro pedes decem, in fronte pedes octo.
IN.H.DOM.DIV.DD. In honorem domus divinæ dedicarunt.
IN.H.M. In hoc magiſtratu.
IN.MM E. In magiſtratu mortuus eſt.
IN.E.L.F.E. In eius locum factus eſt.
IN.PR.O.E. In prælio occiſus eſt.
IN.SING.H. In ſingulos homines.
IN.TVT. In tutelam.
INF.ÆR.PP.L.X. Inferat ærario Pontificum libras decem.
II.VIR. Duumvir: vel, II. VIR. II. V. DD. Duumviris dedicantibus.
IVL. Iulius. IVL.F. Iulii filius.
IVL.L. Iulii liberta.
IVR.DIC. Iure dicundo.
IVR.REG. iuriſdictio regionis.
I.P. jus Pontificum: vel, in poſſeſſione.
I.L.S. in loco ſacro.
I.S.S. inferius ſcripta ſunt.
I.L.D. in loco divino.

I.E.Iudex eſto.
I.L.P.In loco publico.
I.P.Iuſtus poſſeſſor.
I.S. Iudicio Senatus. vel, judicatum ſolvit.
I.S.C.In Senatus conſulto.
IN.FO.CÆS. In foro Cæſaris.
I.F.P. In foro Pacis.
I.F.T.In foro Traiani.
IN.F.B.In foro Boario.
I.R.Iure Romano: Iure rogavit.
IN.F.P.R.In foro pro roſtris.
I.N.Q. Injuſtis nuptiis quæſitum.
I.D.P.Iuri dicundo præfuit.
I.D.C.Iuris dicendi cauſa.
I.C.E.V.Iuſta cauſa eſſe videbitur.
I.D.Inferis diis.
I.S.R.In Senatu Romano.
I.L.Iure legis.
I.F.I.A.V.In fronte in agro verſus.

K.

K.vel,KAL.IAN. Calendis Ianuariis.
K.QVINT. Calendis Quintilibus.
KAL.SEXT.Calendis Sextilibus.
K.D. Capite diminutus.
K.C. Capite cenſus.
K.P.Cardo poſitus.
K.F.Cardo finalis.
KA.PER. Caſtra peregrina.
KA.DD. Caſtra dedicarunt.
K. Cariſſima.
K.CONT. Cato contubernali.
K. Candidatus.

L.

L.Lucius.
L.T. Lucius Tacitus. & legem tulit.
L.F.Lucii filius, vel, Luſtrum fecerunt.
L.C.Lucius Cornelius, vel, Lege cavetur.
L.M. Lucius Murena.
LC.SACR.Lucrum ſacrum.
L.D.Locum dedit. Locum dedicavit.
L.E. Locus emptus.
L.P.Loco proprio.
L.Q.S.Loco qui ſupra.
L.C. Latini Coloni.
L.S.Laribus ſacrum.
L.P.C.R. Latini Priſci, cives Romani,
L.D.D.D.E. Locus decreto decurionum datus eſt.
L.A.D.Locus alteri datus.
L.E.D.Lege ea damnatus.
L.M.A.H.T. Locus monumenti ad heredes tranſit.
L.P.Lege punitus.
L.R. Lex Romana.
L.V. Lex vetat.
LG. D. Legem dedit.
L.T.Legem tulit.
L.D.B D.S.M. Locum dedit bene de ſe merenti.
L.AGR. Lege agraria.
L.IVL Lex Iulia.
L.VOC.Lex Voconia.
L.CIN Lex Cincia.
LIB. Libertus.
L.L.Lucii libertus.
LEG.X.Legio decima.
L.PVB. Loco publico.
L.P.R. Loco privato.
L.D. Locum dedit.
L.H.D.DD.Locū hunc diis dedicavit.
L.P.D. Locus publice datus.
L.SACR.D. Loco ſacro dicatum.
LG. Legavit.
LVD.MAT. Ludus matutinus.
LVD.AP. Ludi Apollinares.
LVD EQ. Ludi equeſtres.
L.L.Q.F. Lucius Luceius Quinti filius.
L.C.Locus conceſſus.vel, loco cōceſſo.
L. D. S.P. D. Locum de ſua pecunia dedit.
L.D.D S.Locus datus decreto Senatus.
L D.Libens dedit.
L.LQ.PQ.E.Libertis libertabuſque poſteriſq; eorum.
L.P.V.LAT.P.III.Longum pedes quinque latum pedes tres.
LEG.Legatus.vel,legio. vel, legavit.
LEG.LEG.Legatus legionis.
LEG.PR. Legatus provinciæ.
LEG.VII. CL. GEM.P.FIDEL. Legionis ſeptimæ Claudiæ Geminæ piæ fidelis.
L.S.S. Legionis ſupta ſcriptæ

M.

M.Marcus,Miles,Menſis,
M F.Marci filius.

M.COH. Miles Cohortis.
MVN. Municipium, vel, municeps.
M.E.M. Municeps ejus municipii.
MAG.EQ. Magiſter equitum.
MAG. Magiſtratus.
M.L. Monumenti locus.
M.D.M.I. Magnæ deum matri Ideæ.
M.F.C. Monumentum fieri curavit.
MAG. ET. DEC. Magiſtris & decurionibus.
MAG.VIC.P. Magiſter vici Pacit.
MAG. VIC. SAND. Magiſter vici Sandaliaris.
MAG. QVIN. COLL. FABR. TIGN. Magiſtri quinquennales collegii fabrum tignariorum.
MAG. X. VIR. Magiſter decemvirum.
MIL. ANN. XXXIV. Militavit annos triginta quatuor.
MIL. COH. III. Miles Cohortis tertiæ.
M LEG.SS. Militi legionis ſup. ſcriptæ.
MIL.CL.PR. Miles claſſis Prætoriæ.
M.C. ET. CONS. Monumentum condidit & conſecravit.
M.X.V. Menſes decem vixit.
M.C.P.C. Memoriæ cauſa poni curavit.
MER.S. Mercurio ſacrum.

N.

N. Nonius, vel, Nepos, vel, Natione.
N. Nautarum.
N.MON. Novum monumentum.
NAT.GAL. Natione Gallus.
NQ. Nuſquam.
NON. TRAS. H.L. Non tranſilias hunc locum.
NVM. DOM. AVG. Numini domus Auguſti.
NR. Nero. Neratius.
N.L. Nominis Latini, vel, Non licet.
N.K.C. Non calumniæ cauſa.
NOB. Nobilis.
NON. Nonarum.
N. Numus. Numiſma vel, Noſter.
N.F.C. Noſtræ fidei commiſſum.
N.F.N. Nobili familia natum.
N.G.N. Nobili genere natus.
N. MACR. Nonius Macrinus.
NEP. CONT. NAVT. S. Neptuno contubernio nautarum ſacrum.
NAT. Natalia.
NAV. Naves. NVP. Nuptiæ.
NEPTVN. Neptunalia.
NEG. Negotiantes.

O.

OP. PR. Optimo Principi.
OPP. Oppidum, vel oppidani.
OB.C.S. vel, OB. CIV. SER. Ob cives ſervatos.
O.D.S.M.P. Optime de ſe merenti poſuit.
OB. Obiter.
O.E.F.Q. Oſſa ejus feliciter quieſcant.
OR. CI. Ornato civi.
E O.H.S.S. Ejus oſſa heic ſita ſunt.
OR. MIL. Ordo militum.
OB.M.E. Ob merita ejus.
OB.M.P.E. Ob merita pietatis ejus.
OB.HON. AVG. Ob honorem Auguſtalitatis.
OB. AN.V.XCI. Obiit anno vitæ nonageſimo primo.
OFF. FAB. FER. Officinæ fabrum ferrarium.
ORD.RET. Ordine retrogrado.
ORB.PAR. Orbati parentes.

P.

P. Pontifex. Pater, Publius. Poſuit.
P.R. Populus Romanus.
P.F. ET. P. N. Publii filius, & Publii nepos.
P.ↄL. Publii conliberta.
P. COL. Patrono Coloniæ.
P.D.S.I.M.C. Ponendum de ſua impendia curavit.
P.C. Poſt conſulatum.
P.F. TR. AVG. Pius felix triumphator Auguſtus.
P.M. vel, PONT. MAX. TRIB. POT. Pontifex maximus Tribunicia poteſtate.
P.P. Pater patriæ, vel, pecunia publica, vel, publice poſuit.
P.P.P. Præfectus prætorio Provinciæ.
P.H.C. Prætor Hiſpaniæ citerioris.
PP. H. T. Præſes provinciæ Hiſpaniæ Tarraconenſis.
P.DD. Publice dedicatum.
P. D. D. K. IAN. Poſita decreto Decurionum Calendis Ianuariis.
P.R. Populus Romanus.
P.S.F. Pecunia ſua fecit.
PART. MAX. Parthicus maximus.

PAT.COL. Patrono Coloniæ.
PEC.vel PEQ. S. DD. pecunia, vel pequnia ſua dedicavit.
P.I.R. Populum jure rogavit.
P.S.P.Q.S. poſuit ſibi poſteriſq; ſuis.
PS. Pſebiſcitum.
PR. Prætor.
PRR. VRBB. Prætores urbani.
PERT. Pertinax.
PL. TR. Plebis Tribunus.
P.C. vel PP.C. patres conſcripti.
P.C. pactum conventum.
P. C. pecunia conſtituta, vel, patrono Coloniæ.
P.K.SEXT. vel PR. KL. pridie calendas Sextilles.
PRON. Pronepos.
PR. ID. pridie Idus.
PR.S. prætoris ſententia.
P.R.E. poſt reges exactos.
PROC. Proconſul.
P.M. Pontifex maximus.
PROCOSS. Proconſules.
P. M. Principi militum poni mandavit.
PR. PER. prætor peregrinis.
PR. IVVET. principi juventutis.
P. ÆL. AVG. LIB. Publius Ælius Auguſti libertus.
PR. Præſes.
PRSS. Præſides.
PRÆF. VIGIL. Præfectus vigilum.
P. S. F. C. proprio ſumptu faciundum curavit.
POST. Poſtumus.
POST. LIB. Poſtumi libertus.
PR. K. Prætori candidato.
PR. Q. Prætori Quæſtori.
PR. PR. Præfectus Prætorio.
PR. I. D. Præfectus juridicundo.
PR. ÆR. Præfectus ærario.
PRO. COS. Proconſul.
PRON. Pronepos.
PRO. XX HER. Procurator vigeſimæ hereditatum.

Q.

Q. Quintus. Quinctius. Quæſtor.
Q. Quæſtori.
Q.S.S.S. Quæ ſupra ſcripta ſunt.
Q. ALIM. Quæſtori alimentorum.
Q. K. Quæſtori candidato.
Q. PR. Quæſtori provinciæ.
Q. VRB. Quæſtori urbano.
QVÆSS. Quæſtores.
Q. R. F. E. V. Quod recte factum eſſe videbitur.
Q.N.A.N.N. Quando neque ais, neque negas.
Q.B.F.E. Quare benefactum eſt.
Q.E.R.E.V. Quam eo re eſſe videbitur.
Q.B.M.V. Quæ bene mecum vixit.
Q.V.M.A. XXIX.S.OF. Quæ vixit mecũ annis viginti novẽ ſine offenſa.
QQ.PP. Quinquennaleſq; perpetui.
Q.INF.SC.S. Qui infra ſcripti ſunt.
Q.HH.SS. Qui heredes ſunt.
Q.D.E.R.F.P.D.E.Q.I.C. Quod de ea re fieri placuit, de ea re ita cẽſuerunt.
IIIIVIR. Quadrum vir.

R.

R. Roma.
R.V. POM. TER. Romanæ urbis pomœria terminavit.
R.G.C. Rei gerundæ cauſa.
R.P.C. Reipublicæ cauſa.
R.P.C.C. Reipubl. conſtituendæ cauſa.
REM.PVBL. N. Rempubl. noſtram.
R.L.P. Recto legi poſſit.
RET.P.XX. Retro ped. viginti.
R.R.P.C.TER. Ruderibus rejectis proximo cippo terminavit.
R.M. Rei militaris.
R.C. Romana civitas, vel Rom. cives.

S.

SP. Spurius.
SP.F. Spurii filius.
SP. N. Spurii nepos.
SER. Servius, vel Sergius.
SEX. Sextus.
S.C. Senatus conſulto.
S.D. Sententiam dixit.
S.N.L. ſociis nominis Latini.
S.F.S. ſine fraude ſua.
S.T.A. ſine tutoris autoritate.
S.P.Q.R. Senatus, populuſq; Roma.
S.N.S.Q. ſi negat ſacramento quærito.
S.S.C. ſecundum ſuam cauſam.

SL. Sacrorum Ludorum.
S S. ſacri ſcrinii.
S.P. ſacri Palatii.
ST.MIS. ſtipendio miſſus.
S.P.D. Salutem plurimam dicit.
S.S.S. Silvano ſancto ſacrum.
S.P.S.P.S.P.C. ſua pecunia ſibi poſteriſq; ſuis poni curavit.
S.C.F.E. Senatus conſultum factum eſt.
SS. ſanctiſſimus.
S. ſacrum, vel ſacellum.
SIC.V. ſicut voluit.
SS. Senatus ſententia.
SEP.SEV. Septimius Severus.
S.L.M. Solvit lubens merito.
IIIIII. VIR. AVG. Sevir Auguſtalis.
S.S.S. ſupra ſcriptæ ſummæ.
S.P.F.C. ſua pecunia fieri curavit.
S.S.P. ſuo ſumptu poſuit.
S.V.P. ſibi vivens poſuit.
SAC. Sacerdos.
S.P.P.S. ſacris publicis præſto ſunt.
SARM. Sarmaticus.
SER. COL. ſervi colliberta.
SERT. Sertorius.
SED.S.C. Seditionis ſedandæ cauſa.
SEV. AVG. ſeviro Auguſtali.
SEXT. Sextilis menſis.
SING.* II. ſingulis denarios binos.
SPEC.LEG. ſpeculator Legionis.
STIP. ſtipendio, vel ſtipendiavit.
ANN. VI. annis ſex.

T.

T. Titus.
TI. Tiberius.
TVL. Tullius.
T.A. Titus Annius.
T.A. Tutore autore.
T. Turma.
T. AVG. Tutelæ Auguſtæ.
T.F.I. Teſtamento fieri juſſit.
TR.PL. Tribuni plebis.
TR.MIL. Tribunus militum.
TR.ÆR. Tribunus ærarii.
TR.POT. Tribuniciæ poteſtati. vel Tribunicia poteſtate.
TR.CEL. Tribunus Celerum.
TR.V.MON Triumviri Monetales.
TR.V.CAP. Triumviri Capitales.
TER.DD. terminum dedicavit.
T.C. Teſtamento cavetur.
TR.LEG.II. Tribunus Legionis ſecundæ.
TR.AM trans amnem,
TVT. tutor, tutela.
T.P. titulum poſuit.

V.

V.R. Vrbs Roma.
V. Volerus, vel Voluſus.
V.A. Veterano adſignatum.
V.F. uſusfructus.
V.PR. Vrbi Præfectus.
V.F.S.C. vivens fieri ſibi curavit.
V.F.S.E.S. vivens fecit ſibi & ſuis.
V.P. vir Patricius.
V.C. vir Conſularis, vel vir Clarus.
V.S. votum ſolvit.
V. DD. voto dedicatum.
V.S.C. votum ſolvi curavit
V.S.I. vice ſacra judicans.
V.B.A. viri boni arbitratu.
V.P.R. veteri poſſeſſori redditum.
V.PR. vir Prætorius.
V.DICT. vir Dictatorius.
V.VRB. vir Vrbanus.
VI. VIR. vel IIIIII. Sextum vir.
V.P. vivens poſuit.
V.S.L.S. vivens ſibi locum ſtatuit.
V. ANN. XXII. M. VI. D. V. vixit annos viginti duos, menſes ſex, dies quinque.
VAL. Valerius.
V.B.F. vir bonæ fidei.
V.C. Vrbis conditor.
VIR. VES. virgines Veſtales.
V.NON. quinto nonas.
VET. LEG. II. veteranus Legionis ſecundæ.
VI. VIR. EPVL. ſevir, vel ſextum vir Epulonum.
VIII. VIR. Octumvir.

X.

X. VIR. Decemviri.
XV. VIR. SAC. FAC. quindecim viri ſacris faciundis.
XX. vigeſimæ hereditatum.

DE NOTIS NVMERORVM.

Antiqui notis his numerorum uſi ſunt, quæ hodie ex bona parte deſie-runt, ex quo tempore notæ illæ (quas ſchiffras vocamus) in uſum venerunt.

I	1.	XX.	20.	C.	100.
IV.	4.	[symbol]	30.	CD.	400. C[symbol]
V.	5.	XL.	40.	D.	500. vel, Iↄ.
Iııı.	6.	L.	50.	DC.	600.
IIX.	8.	LX.	60.	DCC.	700.
IX.	9.	L [symbol]	70.	M.	1000. vel ∞
X.	10.	XXC.	80.		vel cIↄ. vel [symbol]

Omnes enim numeri, omniſque ſumma harum notarũ acceſſione creſcunt, detractione decreſcunt.

Prima nota, I ſi cui notæ præponatur, id eſt ponatur a tergo, unum detrahit, ut IV. quatuor, IX. nouem, IIX. octo.

At ſi linea tranſverſa ſuper imponatur notis, eas notas tot millia continere innuit, quot alioqui minores numeros contineret: exempli gratia, ııı. ſignificat tria millia: vıı. ſeptem millia: x. decem millia; & ita de reliquis iudicandum eſt.

∞ [symbol]. 4000. ſignificat.

v. vel, [symbol]. vel, Iↄↄ. vel, [symbol]. 5000.

L. ccIↄↄ. vel, [symbol] vel, [symbol]. vel, ccIↄↄ. 10000.

[symbol] [symbol]. Quindecim millia.

[symbol] [symbol] vel, [symbol] [symbol]. Viginti millia.

L. Iↄↄↄ. vel, Iↄↄↄ. Quinquaginta millia.

C. cccIↄↄↄ. vel, cccIↄↄↄ. Centũ millia.

Iↄↄↄↄ. Quingenta millia.

M. Mille millia.

ccccIↄↄↄↄ. Decies centena millia.

PONDERVM NOTÆ.

S. Semis alicuius rei.

L. Libra vel Nummus libralis.

LS. Libra cum ſemiſſe.

LL. Dipondius duarum librarum.

LLL. Tripondius trium librarum.

LLS. Seſtertius, duarum librarum ſemis.

[symbol]. Denarius.

DE PONDERIBUS ROMANIS.

LIBRA, pondo, As ſiue Aſſis, inter minora pondera eſt maximum: inter maiora autem minimum: Continetque vncias duodecim.

Romani confecerunt omnia maiora pōdera ex libra & pondo: niſi quod interdum à libra libralis, hoc eſt, vnius libræ dixerunt: item bilibris, trilibris, & quadrilibris: hoc eſt duarum, trium, & quatuor librarum. Sic à vocabulo pondus venit dupondius, duorum ponderum, Aſſipondium, quod vnum pondus (nam As erat libræ pondus) & centipondium, centum librarum dicebatur.

A pondo quoque duapondo, & trepondo, quod duo & tria pondo continerent, dixerunt antiqui.

Pondo igitur ſi ſolum ponatur, libram vnam notat. Si alteri ponderis vocabulo adiicitur, pondus ſimpliciter ſignificat: vt in his: pondo vncia, pondo ſemiuncia: vt à libra & vncia, & aliis, cum menſuræ ſunt, diſtinguatur.

Libræ partes ſunt, uncia per ſe. ſextans, duæ unciæ: quadrans, tres unciæ: triens, quatuor: quincunx quinque: ſemis ſex, quæ etiam ſelibra dicitur: ſeptunx, ſeptem unciæ: Bes, octo unciæ. Dodrans, novem unciæ: dextans, decem unciæ: deunx undecim unciæ.

Libra in æquas partes ſic dividitur, in ſemiſſes duos: in trientes tres: in quadrantes quatuor: in ſextantes ſex: ſeſcuncias octo, & uncias duodecim.

Libra in partes impares diuiditur ſic. In deuncem & vnciam: in dextantem & ſextantem: in dodrantem & quadrantem: in beſſem & trientem: in ſeptuncem, & quincuncem.

Rurſum libra in alia minora pondera, in has æquas partes diuiditur. In ſemuncias XXIIII. duellas XXXVI. ſicilicos XLVIII. ſextulas LXXII. denarios LXXXIIII. victoriatos CLXXVIII. ſcriptula CCLXXXVIII.

Selibra, ſiue ſemis, diuiditur in quadrantes II ſextantes III. ſeſcūcias IIII. vncias VI. ſemiuncias XII. duellas XVIII. ſicilicos XXIIII. ſextulas XXXVI. denarios XLII. victoriatos LXXXIIII. ſcriptula CXLIIII.

Aliæ partes libræ, ex vnciæ diuiſione colliguntur.

Vncia, ſecatur in ſemuncias II. duellas III. ſicilicos IIII. ſextulas VI. denarios VII. victoriatos XIIII ſcriptula XXIIII.

Semuncia, in duellam cum dimidia: ſicilicos II. ſextulas III. denarios III. cum dimidio: victoriatos VII. ſcriptula XII.

Duella, in ſicilicum vnum, & eius tertiam: in ſextulas II. denarios II. & eius tertiam: victoriatos quatuor cum dimidio, & tertiam dimidii: in ſcriptula octo,

Sici-

Sicilcus,in denarium cum dimidio,& ejus quartam:in victoriatos tres cum dimidio:& in ſcriptula ſex.

Sextula,in denarium, & ſextā ejus:in victoriatos duos, & ejus tertiam: & in ſcriptula quatuor.

Denarius,in victoriatos duos: ſcriptula tria, & tres ejus ſeptimas : in ſextantes ſex:ſicuti & drachma apud Atticos,in totidem obolos diſtribuitur.

Victoriatus,in ſcriptulum unum cum dimidio, & tres decimas quartas ſcriptuli.

Scriptulum,quod hodie ſcrupulum dicitur,vel denarius ; cōtinet partes,quas ex Græcorum ponderibus intelligemus.

DE ASSE PRO PEDE.

PES in ſpatiis & continuata quantitate,idem eſt quod as in ponderibus: Veteres uſi ſunt Aſſe,& partibus ejus,pro pede &ejus partib.

Pes igitur dividitur in uncias ſive pollices XII.ſive digitos XVI &hanc menſuram digitorum duodecim Græci vocant Spitamen.

Palmus digitos cōtinet quatuor:reliqua petēda ſunt ex Aſſis diviſione.

Iugerum diuiditur eodē modo: cujus minima pars vocatur ſcrupulū: continetq; pedes decem : eſtque ut teſtatur Varro, longitudine ac latitudine quadratum.

DE PONDERIBVS GRÆCORVM.

præſertim Atticorum.

TAlentum fuit duplex minus & majus:ſive magnum & parvum. Talentum parvum continet minas LX. magnum autem LXXX.

Talentum Babyloniorum drachmas valuit VII. AEgineum valuit X. SyriumM.D.Atticæ drachmæ æſtimatione: fuit & Euboicum fere cum Attico idem.

Talentum igitur Atticum parvum diſtribuitur in minas LX.drachmas $\overline{VI}$.obolos XXXVI. ſemiobolos LXXII. chalcos CCXVI.lepta MDII.

Mina quoq; fuit duplex vetus & nova: vetus continebat drachmas ſeptuaginta quinque:nova valuit centum drachmis.

Mina igitur nova drachmas C.continuit:obolos ſexcētos: ſemiobolos mille ducentos: chalcos $\overline{III}$DC. Lepta (quæ à nonnullis minuta dicuntur) $\overline{XXV}$CC.

Drachma dividitur in obolos ſex:ſemiobolos duodecim: chalcos ſive æreolos triginta ſex:lepta ducenta quinquaginta duo.

Obolus diſtribuitur in ſemiobolos duos;chalcos ſex:lepta XLII.

Semiobolus in chalcos tres:lepta viginti unum.

Chalcus in lepta ſeptem:lepta vix dividi poſſunt.

EORUMDEM PONDERUM MEDICA DIVISIO, *quæ & Græca: cum majora in minora tribuuntur.*

MIna dividitur in uncias XVI. drachmas CXXVIII. ſcriptula CCCLXXXIV. obolos DCCLXVIII. ſemiobolos MDXXXVI. ſiliquas IIcccIII, grana ſive momenta IXccxv.

Libra in uncias XII. drachmas XCVI ſcriptula CCLXXVIII obolos DLXXVI. ſemiobolos MCLII. ſiliquas MDCCXXVIII. grana VIDccccxII.

Vncia dividitur in drachmas VIII. ſcriptula XXIV. obolos quadraginta octo, ſemiobolos XCVI. ſiliquas CXLIV. grana DLXXVI.

Drachma in ſcriptula tria, obolos ſex, ſemiobolos duodecim, ſiliquas octodecim, grana ſeptuaginta duo.

Scriptulum in obolos duos, ſemiobolos quatuor, ſiliquas ſex, & grana viginti quatuor.

Obolus in ſemiobolos duos, ſiliquas tres, grana duodecim.

Semiobolus in ſiliquam cum dimidia, grana ſex.

Siliqua in grana quatuor.

His etiam ponderibus veteres Medici ſunt uſi: præſertim veterinarii & Chirurgi.

Mina dividitur in libram & quadrantem: id eſt in uncias quindecim, drachmas centum & duodecim & ſemis: ſcriptula trecenta triginta ſeptem, & ſemis: obolos ſexcentos ſeptuaginta quinque.

Libra in uncias duodecim: drachmas nonaginta: ſcriptula ducenta: obolos quingentos & quadraginta.

Vncia in drachmas ſeptem & ſemiſſem: ſcriptula viginti duo, & ſemiſſem: obolos quadraginta quinq;: reliqua ut ſuperius conſiderantur.

De numerorum veterum æſtimatione comparata ad noſtri temporis precium.

Notandum heic eſt nullũ fere fuiſſe ponderis genus, tam Græcis quam Latinis, quo non vel nummus ſignatus, vel ſumma quædam rei numariæ ſignificetur. Primum igitur de Romanis heic agemus, deinde de Græcis: quæ accommodabimus poſtea ad noſtri temporis rationem.

Æs ſive libella, ſunt denarioli Mediolanenſes XII. quadrantes IV. denarioli Gallici totidem, & paulo plus.

At cum apud Antiquos legimus millia æris, aſſes pro ære debent intelligi: hoc eſt millia Aſſium.

Ab Aſſe fit decuſſis, hoc eſt decem Aſſes, & centuſſis; id eſt centum Aſſes.

Sextans continet denariolos Mediolanenſes duos.

Quadrans

Quadrans ſive Teruntius, qui & Triunciſus dicitur, eſt quarta pars Aſſis; & continet Mediolanenſes denariolos tres.

Triens Aſſis pars tertia, denariolos Mediolanenſes quatuor, ſemis Teruntii ſive quadrantes duos.

Seſtertius & numus idem ſunt: continet Aſſes duos & ſemiſſem: hoc eſt quadrantes decem Mediolanēſes: ſive Germanicos cruciatos duos: Gallica vero æſtimatione Turonicos denariolos decem, & denarioli ſemiſſem: hoc eſt ſolidum regium.

Quamvis numus & numiſma communis eſt appellatio cujuſvis monetæ ſive aureæ, ſive argenteæ.

Denarius valuit Mediolanenſibus Aſſibus decem; hoc eſt quaternis ſeſtertiis: Germanicæ monetæ cruciatos octo, & paulo pluris.

Libra valuit denariis octoginta tribus & paulo pluris: hoc eſt aureis nummis octo, & aurei fere ſemiſſe. Nam denarius Romæ quinta fere parte gravior fuit, quam drachma Athenis.

Libra auri, valuit ſolaribus coronatis Gallicis centum & duodecim fere: major enim fuit, quàm Mina Attica, nam unciæ Romanæ graviores fuerunt unciis Atticis.

Cum autē legimus mille ſeſtertium: & mille ſeſtertium nummum: & mille nummum, & mille ſeſtertii; ea ſignificant unum & idem: id eſt ſunt aurei nummi, ſive coronati ſolares Gallici viginti quinq;.

Seſtertia vero genere neutro & in plurali numero, ſignificant mille ſeſtertios. Cum vero adverbium numeri quopiam his adjungitur, cētena ſunt intelligenda. Decem igitur ſeſtertia ſunt decem millia ſeſtertium, & decies ſeſtertium idem eſt quod decies centena millia ſeſtertium, vel mille ſeſtertia (nos hodie ſummam hanc millionem vocamus) quæ ſumma continet aureorum coronatorum nummum $\overline{xxv}$. Romani enim mille ſeſtertia, & ab eo reliquos numeros fere per adverbia eloquebantur: Infra mille nunquam.

Aureum nummum intelligimus, qui denis Romanis denariis valeat: hoc eſt libris Mediolanenſibus quinque: quæ fuit æqua ejus æſtimatio, ad quam rationem aut addendo aut detrahendo poſſunt omnia æſtimari.

De nummis bigatis, quadrigatis, & ſerratis, vel umbinis, idem cum denario æſtimari debent: nomen enim ſortiti ſunt à bigis, quadrigis, ſerra, & umbone quibus ſignati ſunt.

Sic & de victoriatis, qui victoriam gerebant: quorum ſinguli quinque Aſſibus Mediolanenſibus valuerunt: hoc eſt batzione Conſtantieſi.

Atticæ pecuniæ, qua Latini autores uſi ſunt, æſtimatio.

TAlentum Atticum minus valet fere nummis aureis Gallicis, ſive coronatis ſexcētis. Majus autē talentū valuit coronatis octingētis. Mina fere coronatis aureis octo valuit, quatuor enim drachmis minor

fuit, quam libra Romana. Minam ſemper Latini autores intellexerunt Atticam, & argenteam: quæ valuit drachmis centum.

Drachma Romano denario fuit minor: valebat enim obolis ſex: aſſibus vero fere octo & ſemiſſe. Germanicis cruciatis fere ſeptem.

A drachma facta ſunt aliquot nummorum vocabula: ut didrachmum, tridrachmum, tetradrachmum: hoc eſt duarum, trium, & quatuor drachmarum.

Siclus, qui & ſtater & talentum dicebatur, drachmis valuit quatuor, hoc eſt tetradrachmo. Siclo uſi ſunt Hebræi, ſicut Græci ſtatere.

Fuit & ſtater aureus Athenis: ſicut fuit Romæ nummus aureus duorum denariorum pondere, qui valebat coronatis duobus.

Obolus cõtinebat denarios Mediolanẽſes XVII ſive Terũcios quinq; & denariolos fere duos: obolus idẽ eſt fere, quod Germ. cruciatus.

Ciſtophorus nummus drachma minor fuit: valebat aſſibus Mediolanenſibus fere ſex.

DE ROMANIS LIQVORVM MENSVRIS: QVOmodo majores menſuræ in minores diſtribuebantur.

CVm de numeris & ponderibus antiquorum tractaverimus ſuperius, non abs re mihi videbitur, hic addere quædam, quæ ex aliis excepi, de menſuris: quę etſi ad noſtrum librum inſcriptionum non multum faciant, ingratum tamen non fore puto lectori, intelligere & menſurarum antiquarũ rationẽ, nomina, & uſum uniuſcuiuſq;.

Culeus capit amphoras XX. urnas XL. congios CLX. ſextarios DCCCLX. heminas MDCCCCXX. quartarios $\overline{\text{III}}$DCCCXL. acetabula $\overline{\text{VII}}$DLXXX. cyathos $\overline{\text{XL}}$DXX. & ligulas $\overline{\text{XLVII}}$XXX.

Amphora capit urnas II. congios VIII. ſextarios XLVIII. heminas XCVI quartarios CXCII. acetabula CCCXXXIV. cyathos DLXXVI. ligulas MMCCCIV.

Vrna cõtinet cõgios IV. ſextarios XXIV. heminas XLVIII. quartarios XCVI acetabula CXCII. cyathos CCLXXXVIII. ligulas MCLII.

Congius capit ſextarios VII heminas XII quartarios XXIV, acetabula XLVIII. cyathos LXXII ligulas CCLXXX.

Sextarius capit heminas II. quartarios IV. acetabula VIII. cyathos XII. ligulas XLVIII.

Hemina capit quartarios duos, acetabula IV. cyathos VI. ligulas XXIV.

Quartarius acetabula duo, cyathos tres, ligulas duodecim.

Acetabulum cyathum cum dimidio, ligulas ſex.

Cyathus ligulas ſive cochlearia quatuor.

Libra quoque cum pro menſura ponitur, capit uncias duodecim.

Ligula drachmas tres, & ſcriptulum unum.

Cyathus ſeſcunciam, drachmam & ſcriptulum.

Acetabulum uncias duas cum dimidia.

Quartarius quinque uncias.	Congius libras quadraginta.
Hemina novem uncias.	Amphora libras octoginta.
Sextarius viginti uncias.	Culeus mille & ſexcentas.

ROMANÆ ARIDORVM MENSVRAE.

MOdius capit duos ſemodios: acetabula CXXVIII. cyathos CXCII. ligulas DCCLXVIII. ſextarios XVI. heminas XXXII.

Semodius ſextarios VIII. Heminas XVI. acetabula LXIV. cyathos XCVI. ligulas CCCLXXXIV.

Sextarius heminas duas, & reliqua, ut in liquidis.	Acetabulum ſeſquicyathum.
Hemina acetabula quatuor.	Cyathus ligulas quatuor.

Veteres quoque uſi ſunt libra in aridis.

Modius, continet libras viginti, uncias octo.	Acetabulum uncias duas cum dimidia.
Semodius, libras tredecim, uncias quatuor.	Cyathus ſeſcunciam, drachmam, & ſcriptulum.
Sextarius, uncias viginti.	Ligula drachmas tres, & ſcriptulum unum.
Hemina, uncias decem.	

MENSVRAE LIQVIDORVM APVD GRAECOS.

MEtretes, cadus, ſive ceramius eandem menſuram ſignificant.

Metretes capit choas XII. ſextarios LXXII. Cotylas CXLIV. quartarios CCLXXXVIII. oxybapha DLXXVI. cyathos DCCCLXIV. conchas MDCCXXVIII. myſtra MMMCCCCLVI. chemas IIICCCXX. cochlearia VIIIDCXI.

Chus, ſive chœus (quem Romani congiū vocaverunt) capit ſextarios VI. cotylas XII. quartarios XXIV. oxybapha XLVIII. cyathos LXXII. cōchas CXLIV. myſtra CCLXXXVIII. chemas CCCLX. cochlearia DCCXX.

Sextarius capit cotylas II. quartarios IV. oxybapha VIII. cyathos XII. conchas XXIV. myſtra XLVIII. chemas LX. cochlearia CXX.

Cotyla & hemina & trybliom capit quartarios II. oxybapha IV, cyathos VI. conchas XII. myſtra XXIV. chemas XXX. cochlearia LX.

Quartarius capit oxybapha duo, cyathos tres, conchas ſex, myſtra duodecim, chemas quindecim, cochlearia triginta.

Oxybaphum ſive acetabulum, capit ſeſquicyathum, conchas tres, myſtra ſex, chemas ſeptem cum dimidia, cochlearia XV.

Cyathus capit conchas II myſtra IV chemas V. cochlearia X.

Concha capit myſtra duo, chemas duas cum dimidia, cochlearia V.

Myſtrum capit chemen I. & ipſius partem IV. cochlearia II. cum dimidio.

Cheme capit cochlearia duo.

Cochleare eſt menſuræ pars minima.

Concha fuit duplex: major & minor: major æqualis fuit oxybapho, minor ſemicyathum capiebat.

Myſtrum quoq; majus, eſt decima ſexta pars cotyles; pendetq; drachmas tres cum dimidia, & quartam drachmæ partem: Myſtrum minus, vigeſima ſecunda pars eſt cotyles: & pendet drachmas duas, ſcriptula duo, ſiliquam unam, & grani undecimas quatuor.

Cheme item duplex fuit: major fuit pars cotylæ vigeſima, pendetque drachmas tres. Minor vero fuit ejuſdem cotylæ pars trigeſima: & pendet drachmas duas.

Ligulæ ſive cochlearia quoq; fuere varia; ſed quod majus fuit cõtinuit XXIV. quod minimum XXX, cyathi partem.

DE IISDEM MENSURIS: CUM PER
uncias & libras æſtimantur.

Metretes capit lib. centũ & octo.
Chus libras novem.
Sextarius libram cum ſemiſſe.
Cotyle uncias novem.
Quartari⁹ uncias quatuor cũ dim.
Oxybaphum uncias duas & drachmas II.
Cyathus ſeſcunciam.
Concha drachmas ſex.
Myſtrum drachmas tres.
Cheme drachmas duas, ſcriptulũ unũ, grana quatuor, & quintas grani quatuor.
Cochleariũ drachmã unã, ſcriptulum dimidium, grana duo, & duas quintas.

GRÆCAE ARIDORUM MENSURÆ.

Medimnus capit chœnices quadraginta octo: ſextarios LXXII. cotylas CXLIV. oxybapha DLXXVI. cyathos DCCCLXIV. cochlearia VIII. DCXL.

Chœnix capit ſeſquiſextarium: cotylas tres, oxybapha duodecim, cyathos octodecim, cochlearia centum octoginta.

Sextarius capit cotylas duas, oxybapha octo, cyathos duodecim, cochlearia centum viginti.

Cotyle capit oxybapha quatuor: cyathos ſex, cochlearia ſexaginta.

Oxybaphum capit ſeſquicyathum, cochlearia quindecim.

Cyathus capit cohlearia decem.

Ruſtica Græcorum menſuræ in liquidis.

Metretes continet amphoras duas: choas octo, cotylas centum & ſedecim, oxybapha trecenta octoginta quatuor, cyathos quingentos ſeptuaginta ſex, myſtra duo millia trecenta quatuor.

Amphora capit choas quatuor: cotylas quadraginta octo: oxybapha centum nonaginta duo, cyathos dúcentos octoginta octo, myſtra MCLII.

Chus,

Chus capit cotylas duodecim: Oxybapha quadringenta octo: cyathos ducentos octoginta octo, myſtra mille centum quinquaginta duo.
Cotyle capit oxybapha quatuor: cyathos ſex: myſtra viginti quatuor.
Oxybaphum capit ſeſquicyathum, myſtra ſex.
Cyathus capit myſtra quatuor.

EAEDEM MENSVRAE PER VNCIAM ET LIBRAM.

Metretes cõtinet libras CVIII. Amphora libras LIIII.	Oxybaphum uncias tres & drachmas tres.
Chus libras tredecim cũ dimidia.	Cyathus uncias II. & drachmas II.
Cotyle libram & ſeſcunciam.	Myſtrũ drachmas IV. cũ dimidia.

RVSTICAE GRAECORVM MENſuræ in aridis.

Medimnum capit modios Romanos ſex: ſemimedimna duo. Tertiarios tres. Sextarios ſex, ſemiſextarios duodecim, ſemiduodecimas viginti quatuor, chœnicas quadraginta octo, cotylas centum quadraginta quatuor, oxybapha quingenta ſeptuaginta ſex, cyathos octingentos ſexaginta quatuor, myſtra tria millia quadringenta quinquaginta ſex.

Semimedimnum, capit tertiarum cum dimidio, ſextarios tres: ſemiſextarios ſex, ſemiduodecimas duodecim, chœnicas viginti quatuor, cotylas ſeptuaginta duas, oxybapha ducenta octoginta octo, cyathos quadringentos triginta duos, myſtra mille ſeptingenta viginti octo.

Tertiarius medimni capit ſextarios duos: ſemiſextarios quatuor: ſemiduodecimas octo, chœnicas ſedecim, cotylas quadraginta octo, oxybapha centum nonaginta duo, cyathos ducentos octoginta octo, myſtra mille centum quinquaginta duo.

Sextarius capit hic ſemiſextarios duos, ſemiduodecimas quatuor, chœnicas octo, cotylas viginti quatuor, oxybapha nonaginta ſex, cyathos centũ quadraginta quatuor, myſtra quingẽta ſeptuaginta ſex.

Semiſextarius, capit ſemiduodecimas duas, chœnicas quatuor, cotylas duodecim, oxybapha quadraginta octo, cyathos ſeptuaginta duos, myſtra centum octoginta octo.

Semiduodecima medimni pars, capit chœnicas duos: cotylas undecim, oxybapha viginti quatuor, cyathos triginta ſex, myſtra CXLIV.

Chœnix, capit cotylas tres: oxybapha duodecim: cyathos octodecim, myſtra ſexaginta duo.

Cotyle, capit oxybapha quatuor, cyathos ſex: myſtra viginti quatuor.

Oxybaphum capit ſeſquicyathum, myſtra ſex.

Cyathus capit myſtra quatuor.

In his omnibus menſuris habenda eſt ratio rerũ, quas metiri volumus. Nam vinum oleo nona parte gravius eſt: & mel vino tertia fere parte: aqua pondere ad vinum proximè accedit. Et in his quæ puriora ſunt, impuris & feculentis ſunt leviora.

In aridis etiam hordeum gravius eſt avena: far hordeo: triticum farre: quinetiam triticum aliquod tritico gravius reperitur: atq; item in aliis.

Culeus igitur oleo plenus, pendet libras mille quadringentas triginta & tres, & uncias quatuor.

Culeus mellis, pendet libras MMCCXXII. uncias duas, drachmas quinque, ſcriptulum unum.

Culeus vini, pendet libras mille quadringentas octoginta unã, uncias quinque, drachmas ſex, ſiliquas quatuor.

Ligula plena oleo, pendet drachmas duas, ſcriptula duo, ſiliquas duas.

Ligula olei, pendet drachmas tres, ſiliquam unam, grana duo, & duas nonas grani.

Ligula mellis, pendet drachmas quatuor cum dimidia, ſiliquas duas, granum unum, & tertiam grani partem.

ATTICÆ MENSURAE QUIBUS MEdici interdum ſunt uſi.

Metreta plena oleo, pendet libras centum & viginti.
Metreta vini, pendet libras centum.
Metreta mellis, pendet libras centum & quinquaginta.
Cyathus olei, pendet unciam unam, drachmas duas.
Cyathus vini, unciam unam, drachmas tres, ſiliquas duas.
Cyathus mellis, uncias duas & ſcriptula duo.

GEORGICAE, id eſt Ruſticæ menſuræ.

Metretes cum Attico idem eſt, & cum omnibus.
Amphora olei pendet libras quadraginta quinque.
Amphora vini pendet libras quinquaginta.
Amphora mellis libras ſeptuaginta quinque.
Chus olei, pendet libras XI. & uncias tres.
Chus vini, libras XII. cum dimidia.
Chus mellis libras XVIII. & uncias IX.
Cotyle olei continet uncias novem & drachmas duas.
Cotyle vini, libram unam & drachmas quatuor.
Cotyle mellis, ſeſquilibram & drachmas ſex.
Oxybaphum olei, pendet uncias duas, drachmas ſex cum dimidia.
Oxybaphum vini, pendet uncias tres, & drachmam unam.

Oxy-

Oxybaphum mellis, vncias quatuor, & drachmas quinq; cum dimidia.
Cyathus olei, pendet vnciam vnam & drachmas ſeptem.
Cyathus vini, vncias duas, & ſcriptula duo.
Cyathus mellis, vncias tres, & drachmam vnam.

MENSVRÆ ALIÆ QVÆ MEDICIS quoque in vſu fuerunt.

Cotyle olei, proportione ſuper tertia ad Atticam, pendet vncias decem. Vini, vncias vndecim, ſcriptula duo, obolum vnum, ſiliquam vnam. Mellis libram vnam, vncias IIII drachmas V. ſcriptulũ vnum.

Oxybaphum olei, pendet vncias quinque; Vini vncias quinque cum dimidia, ſcriptulum vnum, ſiliquas duas. Mellis vncias VIII. drachmas II. ſcriptula, II.

Cyathus olei pẽdet vnciam vnam, drachmas quinque, ſcriptulũ vnum. Vini, vnciam vnam, drachmas ſex, ſcriptula duo, ſiliquas duas, grana duo, & duas tertias grani. Mellis, vncias duas, drachmas ſex, obolum vnum, & ſiliquam vnam.

Myſtrum olei, pẽdet drachmas tres, ſcriptulum vnum. Vini, drachmas III. ſcriptula II. grana duo, & duas tertias grani. Mellis drachmas V. cum dimidia, & ſiliquam vnam.

Cochleare olei, pendet drachman vnam, ſcriptula duo. Vini drachmam I. ſcriptula II. obolum I. granum vnum, & grani tertiam partem.

AD LECTOREM
BOISSARDVS.

ANTIQVI monumenta multa ſecli,
Quæ miratur adhuc domus Quirini
Inter rudera marmorum ſuorum,
Lector candide, in libro hoc videbis.
Non ſum neſcius eſſe qui in eiſdem
Scribendis ſtudium prius dederunt.
Quos nauaſſe operam quidem fatebor
Dignam laudibus, atque honore ſummo.

Sed nil

Sed nil impedit, iſta quin frequenter
Opus ſit repeti, Scatent ruinæ.
Romanæ innumeris fere figuris.
Ampla nec locus eſt in vrbe, qui non
Ollas, vaſa, ſepulchra, vel tabellas,
Aut numiſmata ſingulis diebus
Detegat, ſtatuaſque, imagineſque.
Quæ quondam obruta, ſæculiſque primis
Ignotiſſima reſtituta vidi.
At quando hoc opus aggredi parabam,
Non tantum libuit notare ſaxa;
Quorum plurima literis videntur
Græcis & Latiis referre geſta
Priſci temporis: addita eſt voluptas
Non parvæ utilitati: Et has figuras.
Et formas lapidum tibi intuendas
Vna propoſui. Cape ergo quicquid
Hoc volumine continetur: & te
Spectando recrea, & ſimul legendo.
Si prodeſſe tibi meos putabis
Conatus, ago gratias. Requiro
Hoc tantum tribui meo labori,
Prodeſſe omnibus ut queam, & placere.

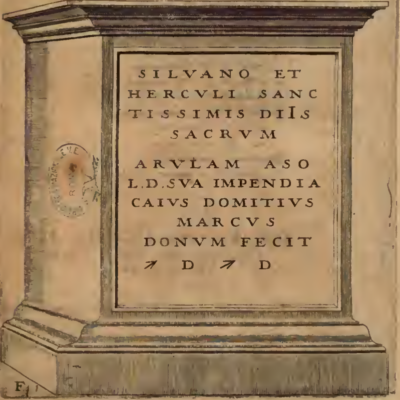
EXCVSSVM TYPIS ABRAHAMI FABRI,
CIVITATIS MEDIOMATRICORVM
TYPOGRAPHI.

Impenſis Theodori Bryi Leodienſis ſculptoris, Francofurdiani Civis.

ANN. SAL. cIↄ. Iↄ. xcv.

Jn palatio Cardinali Cæſij in ea Vaticani parte, quam Burgum Vocant

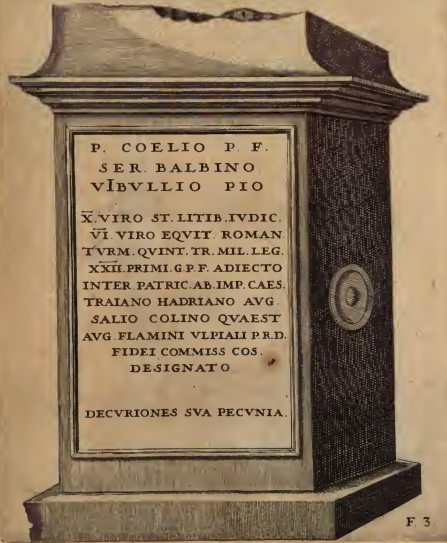

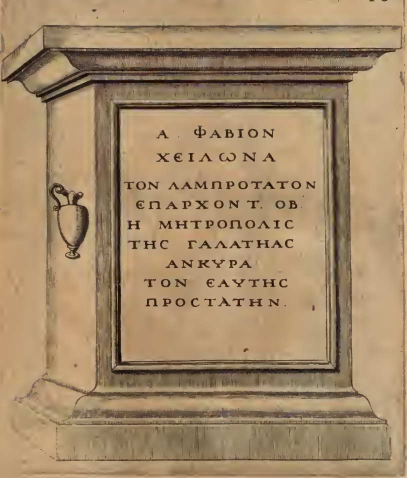
...IONALE V.E.

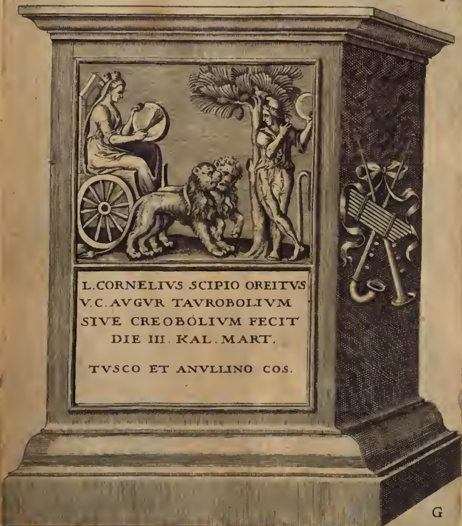

M. FABIO M. F. GAL. COLONI
SEPTIMIVS COS. PRAEF. VRB.
LEG. AVGG. PRO. PR PANNON.
SVPER DVCI VEXILL. LEG. PRO
PR. PROVINCIAE MOESIAE SVPER.
PONTI ET BITHYNIAE
COMITI AVGG. LEG. AVGG. PRO
PR. PROV. GALATIAE PRAEF.
Ʌ MILIARIS PRO
COS. ITEMQ. LEG. PROV. NARBONENS
LEG. LEG. XVI. FLE. SAMOSATE
SODAL. HADRIANAL.
PRAEF. VRB. TRIB. PLEB. X PROV.
CRETAE TRIB. LEG. XI. GL.
XVI. ST. LITIB. DIIVDICANDIS
MEDIOLANENSES
PATRONO.

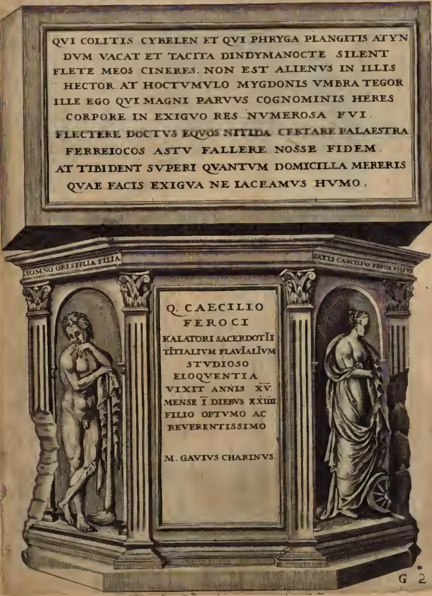
F 2.

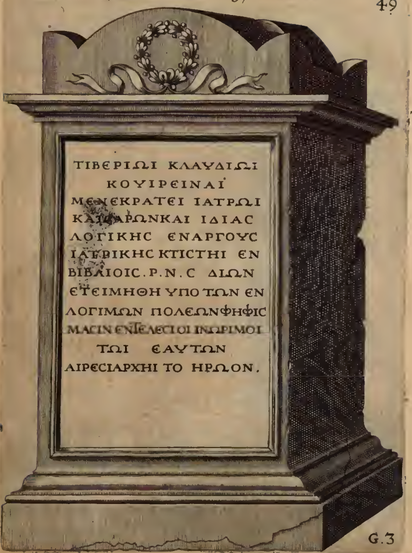
OTECA NAZIONALE V.E.
ROMA

P. COELIO P. F.
SER. BALBINO
VIBVLLIO PIO
X.VIRO ST. LITIB. IVDIC.
VI. VIRO EQVIT. ROMAN.
TVRM. QVINT. TR. MIL. LEG.
XXII. PRIMI. G.P.F. ADIECTO
INTER. PATRIC. AB. IMP. CAES.
TRAIANO HADRIANO AVG.
SALIO COLINO QVAEST
AVG. FLAMINI VLPIALI P.R.D.
FIDEI COMMISS COS.
DESIGNATO
DECVRIONES SVA PECVNIA.

Α ΦΑΒΙΟΝ
ΧЄΙΛωΝΑ
ΤΟΝ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΟΝ
ЄΠΑΡΧΟΝΤ. ΟΒ.
Η ΜΗΤΡΟΠΟΛΙC
ΤΗC ΓΑΛΑΤΗΑC
ΑΝΚΥΡΑ
ΤΟΝ ЄΑΥΤΗC
ΠΡΟCΤΑΤΗΝ.

L.CORNELIVS SCIPIO OREITVS
V.C.AVGVR TAVROBOLIVM
SIVE CREOBOLIVM FECIT
DIE III. KAL. MART.
TVSCO ET ANVLLINO COS.

QVI COLITIS CYBELEN ET QVI PHRYGA PLANGITIS ATYN
DVM VACAT ET TACITA DINDYMA NOCTE SILENT
FLETE MEOS CINERES. NON EST ALIENVS IN ILLIS
HECTOR. AT HOC TVMVLO MYGDONIS VMBRA TEGOR
ILLE EGO QVI MAGNI PARVVS COGNOMINIS HERES
CORPORE IN EXIGVO RES NVMEROSA FVI.
FLECTERE DOCTVS EQVOS NITIDA CERTARE PALAESTRA
FERRE IOCOS ASTV FALLERE NOSSE FIDEM.
AT TIBI DENT SVPERI QVANTVM DOMICILLA MERERIS
QVAE FACIS EXIGVA NE IACEAMVS HVMO.
SOMNO ORESTILIA FILIA
FATIS CAECILIVS FEROX FILIVS
Q. CAECILIO
FEROCI
KALATORI SACERDOTII
TITIALIVM FLAVIALIVM
STVDIOSO
ELOQVENTIA
VIXIT ANNIS XV.
MENSE I. DIEBVS XXIIII.
FILIO OPTVMO AC
REVERENTISSIMO
M. GAVIVS CHARINVS.

ΤΙΒΕΡΙΩΙ ΚΛΑΥΔΙΩΙ
ΚΟΥΙΡΕΙΝΑΙ
ΜΕΝΕΚΡΑΤΕΙ ΙΑΤΡΩΙ
ΛΟΓΙΚΗϹ ΕΝΑΡΓΟΥϹ
ΒΙΒΛΙΟΙϹ . Ρ . Ν . Ϲ ΔΙΩΝ
ΕΤΕΙΜΗΘΗ ΥΠΟ ΤΩΝ ΕΝ
ΛΟΓΙΜΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΨΗΦΙϹ
ΜΑϹΙΝ … ΟΙ ΓΝΩΡΙΜΟΙ
ΤΩΙ ΕΑΥΤΩΝ
ΑΙΡΕϹΙΑΡΧΗΙ ΤΟ ΗΡΩΟΝ.

BIBLIOTECA NA

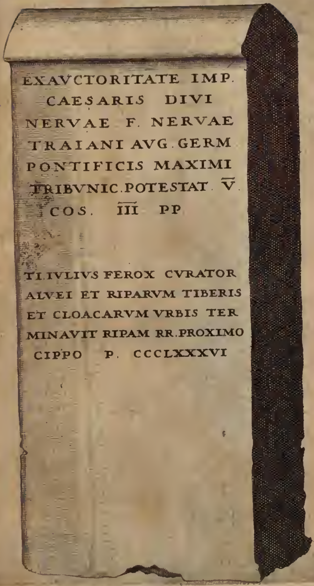
In Palatio Caeſiano

In domo Caſiana

H.

EXAVCTORITATE IMP.
CAESARIS DIVI
NERVAE F. NERVAE
TRAIANI AVG. GERM
PONTIFICIS MAXIMI
TRIBVNIC. POTESTAT. V.
COS. III PP
TI. IVLIVS FEROX CVRATOR
ALVEI ET RIPARVM TIBERIS
ET CLOACARVM VRBIS TER
MINAVIT RIPAM RR. PROXIMO
CIPPO P. CCCLXXXVI

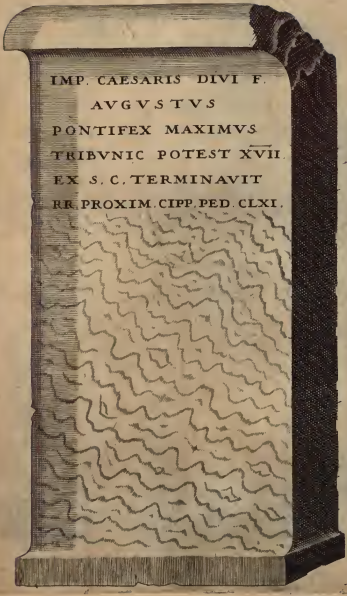
BIBLIOTECA NAZIONALE V.E.
ROMA

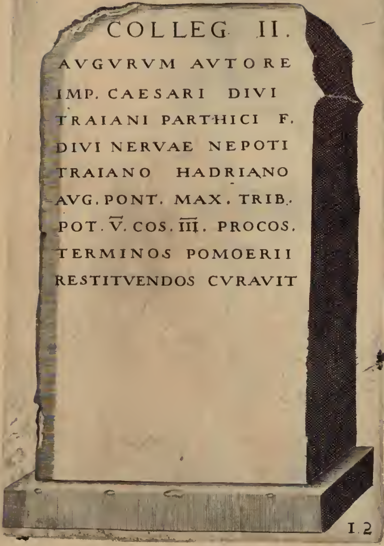

Jn domo Cæſiana 53
H Z
DIVA PLOTINA AVG.

In domo Cardinalis Cæſij

ROMA

IMP. CAESARIS DIVI F.
AVGVSTVS
PONTIFEX MAXIMVS
TRIBVNIC POTEST XVII.
EX S. C. TERMINAVIT
RR. PROXIM. CIPP. PED. CLXI.

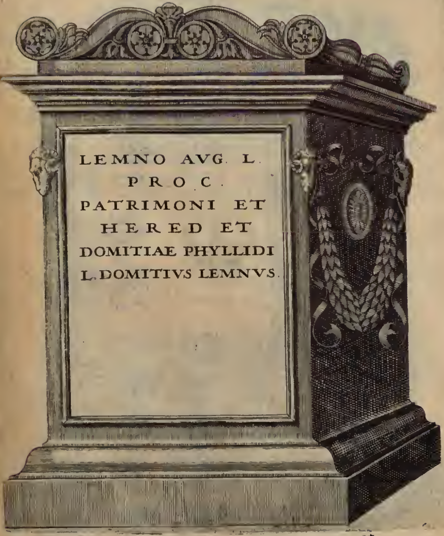

COLLEG. II.
AVGVRVM AVTORE
IMP. CAESARI DIVI
TRAIANI PARTHICI F.
DIVI NERVAE NEPOTI
TRAIANO HADRIANO
AVG. PONT. MAX. TRIB.
POT. V. COS. III. PROCOS.
TERMINOS POMOERII
RESTITVENDOS CVRAVIT

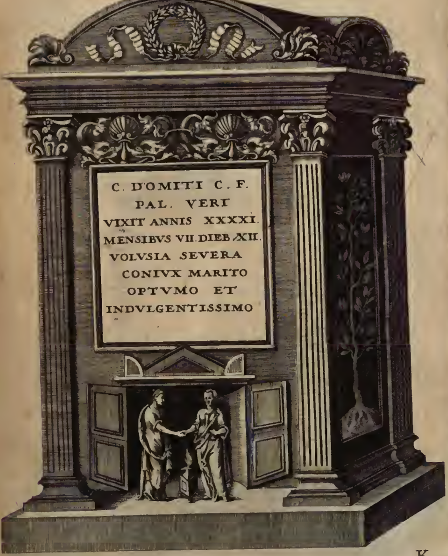
In domo Card: Caſij

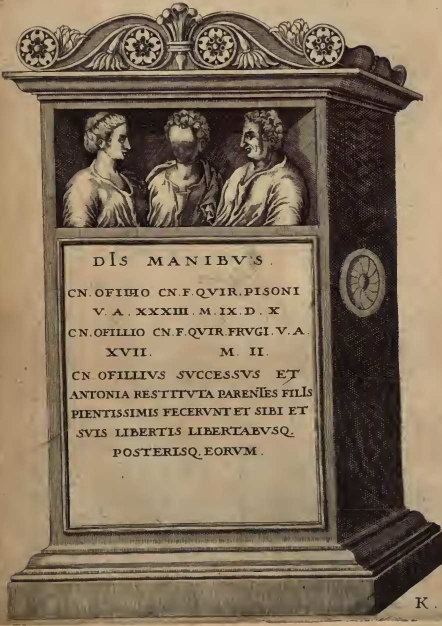
I. 3

ROMA

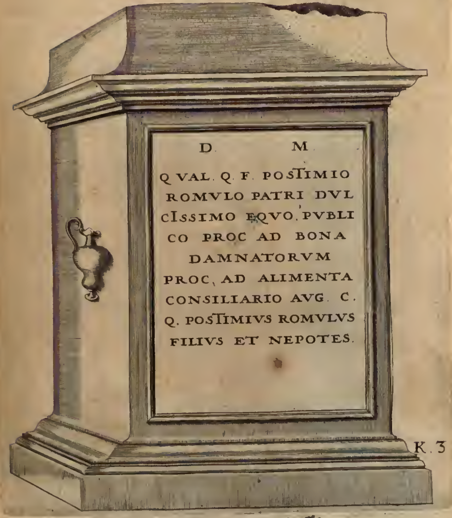

LEMNO AVG. L.
PROC.
PATRIMONI ET
HERED ET
DOMITIAE PHYLLIDI
L. DOMITIVS LEMNVS.

BIBLIOTECA

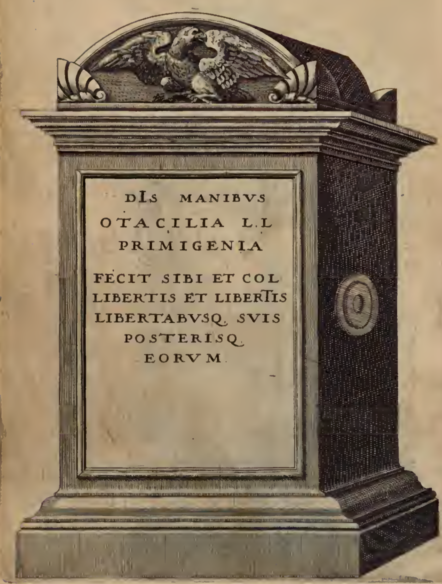

C. DOMITI C. F.
PAL. VERI
VIXIT ANNIS XXXXI.
MENSIBVS VII. DIEB. XII.
VOLVSIA SEVERA
CONIVX MARITO
OPTVMO ET
INDVLGENTISSIMO

DIS MANIBVS.
CN. OFILLIO CN. F. QVIR. PISONI
V. A. XXXIII. M. IX. D. X
CN. OFILLIO CN. F. QVIR. FRVGI. V. A.
XVII. M. II.
CN OFILLIVS SVCCESSVS ET
ANTONIA RESTITVTA PARENTES FILIS
PIENTISSIMIS FECERVNT ET SIBI ET
SVIS LIBERTIS LIBERTABVSQ.
POSTERISQ. EORVM.

BIBLIOTECA
ROMA

D. M.
Q. VAL. Q. F. POSTIMIO
ROMVLO PATRI DVL
CISSIMO EQVO. PVBLI
CO PROC AD BONA
DAMNATORVM
PROC, AD ALIMENTA
CONSILIARIO AVG. C.
Q. POSTIMIVS ROMVLVS
FILIVS ET NEPOTES.

ROMA

DIS MANIBVS
OTACILIA L.L
PRIMIGENIA
FECIT SIBI ET COL
LIBERTIS ET LIBERTIS
LIBERTABVSQ. SVIS
POSTERISQ.
EORVM

ROMA

EAE PYRALLIDI

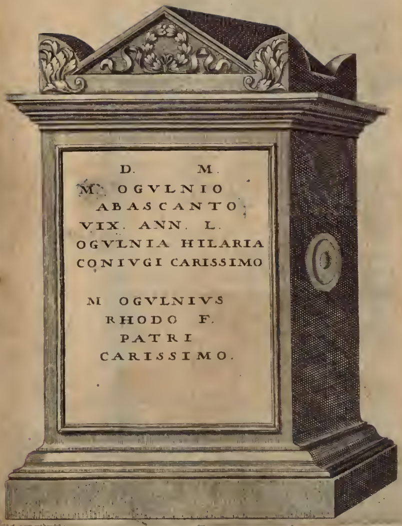
L.

BIBLIOTECA ROMA

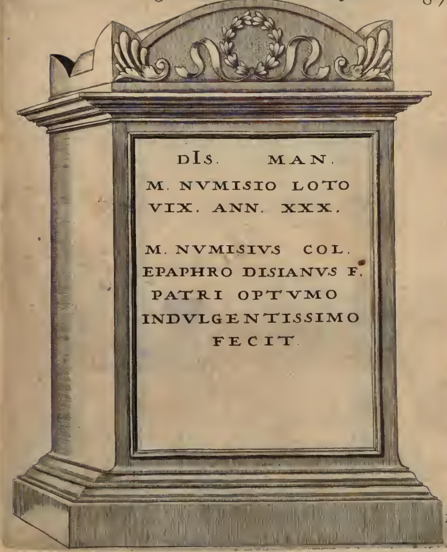

D M.
L. IAVOLENO
PHOEBI
MARITO OPTIMO
LICINIA
CYNEGIS
FECIT.
L. 2

D. M.
EVGRAPHO F.
APATE MATRI EIVS
EVGRAPHO NEPOTI
EIVS
ADEPTVS
ET SIBI ET SVIS.

BIBLIOTECA NAZIONALE C.LE V.E
ROMA

D. M.
M. OGVLNIO
ABASCANTO
VIX. ANN. L.
OGVLNIA HILARIA
CONIVGI CARISSIMO
M OGVLNIVS
RHODO F.
PATRI
CARISSIMO.

BIBLIOTECA

DIS. MAN.
M. NVMISIO LOTO
VIX. ANN. XXX.
M. NVMISIVS COL.
EPAPHRO DISIANVS F.
PATRI OPTVMO
INDVLGENTISSIMO
FECIT.

M

BIBLIOTECA

D. M.
CLODIAE
AVITAE
HEREDES
EX TESTAMENTO.

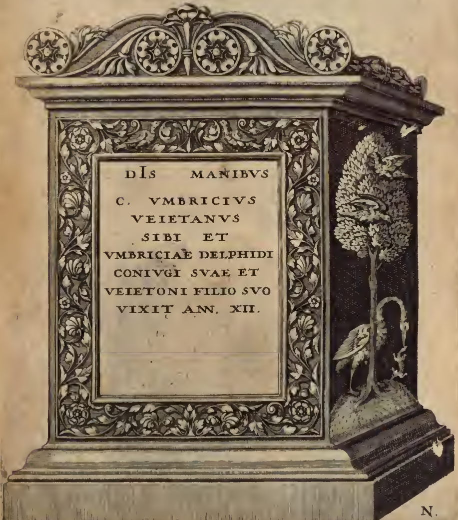
BIBLIOTECA

In ædibus Cardi. Caſſi.

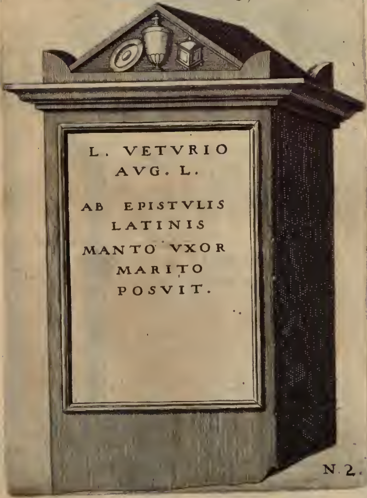
BIBLIOTECA [illegible]
ROMA

DIS MANI.
S.A.C.R.

DIS MANIBVS
C. VMBRICIVS
VEIETANVS
SIBI ET
VMBRICIAE DELPHIDI
CONIVGI SVAE ET
VEIETONI FILIO SVO
VIXIT ANN. XII.

N.

BIBLIOTEC

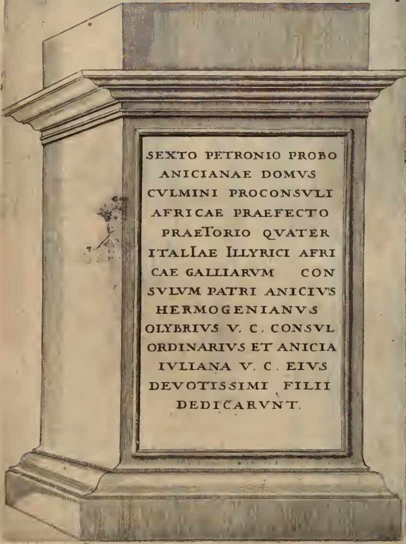

L. VETVRIO
AVG. L.
AB EPISTVLIS
LATINIS
MANTO VXOR
MARITO
POSVIT.

N. 2.

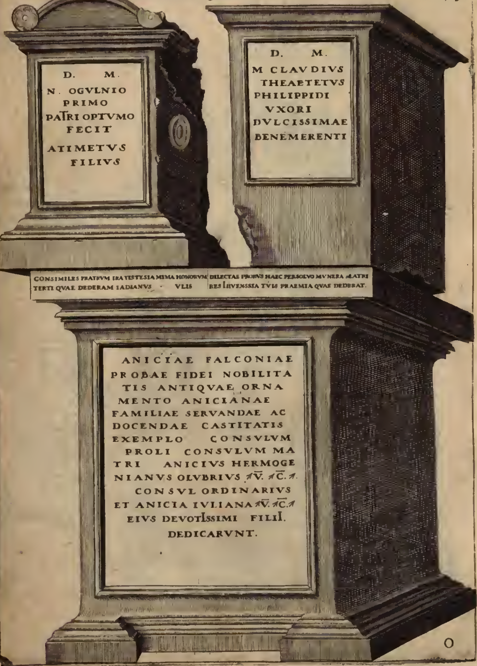
ROMA

In domo Cardinalis Cæſij

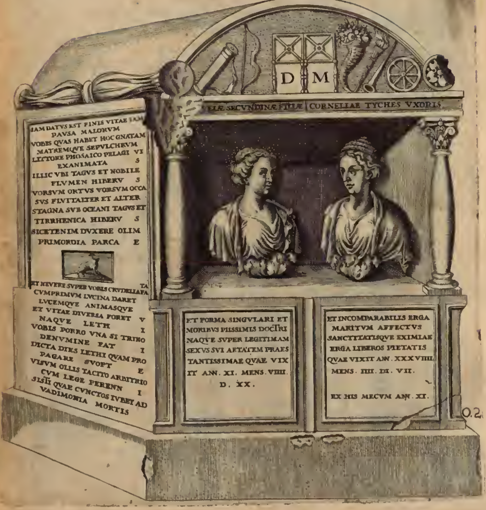

SEXTO PETRONIO PROBO
ANICIANAE DOMVS
CVLMINI PROCONSVLI
AFRICAE PRAEFECTO
PRAETORIO QVATER
ITALIAE ILLYRICI AFRI
CAE GALLIARVM CON
SVLVM PATRI ANICIVS
HERMOGENIANVS
OLYBRIVS V. C. CONSVL
ORDINARIVS ET ANICIA
IVLIANA V. C. EIVS
DEVOTISSIMI FILII
DEDICARVNT.

BIBLIOTECA NAZIONALE V. E.
ROMA

D. M.
N. OGVLNIO
PRIMO
PATRI OPTVMO
FECIT
ATIMETVS
FILIVS
D. M.
M CLAVDIVS
THEAETETVS
PHILIPPIDI
VXORI
DVLCISSIMAE
BENEMERENTI
CONSIMILES FRATRVM IRA TESTESIA MIMA HONORVM
TERTI QVAE DEDERAM IADIANVS · VLIS
DILECTAE PROBVS HAEC PERSOLVO MVNERA MATRI
RES IIVENSSIA TVIS PRAEMIA QVAE DEDERAT.
ANICIAE FALCONIAE
PROBAE FIDEI NOBILITA
TIS ANTIQVAE ORNA
MENTO ANICIANAE
FAMILIAE SERVANDAE AC
DOCENDAE CASTITATIS
EXEMPLO CONSVLVM
PROLI CONSVLVM MA
TRI ANICIVS HERMOGE
NIANVS OLVBRIVS V. C.
CONSVL ORDINARIVS
ET ANICIA IVLIANA V. C.
EIVS DEVOTISSIMI FILII.
DEDICARVNT.

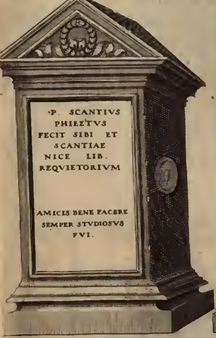
BIBLIOTECA NAZ
ROMA

D M
…ELLÆ SECVNDINÆ FILIÆ
CORNELLIAE TYCHES VXORIS
IAM DATVS EST FINIS VITAE IAM
PAVSA MALORVM
VOBIS QVAS HABET HOC GNATAM
MATREMQVE SEPVLCHRVM
LITTORE PHOSAICO PELAGI VI
EXANIMATA S
ILLIC VBI TAGVS ET NOBILE
FLVMEN HIBERV S
VORSVM ORTVS VORSVM OCCA
SVS FLVITALTER ET ALTER
STAGNA SVB OCEANI TAGVS ET
TIRRHENICA HIBERV S
SICETENIM DVXERE OLIM
PRIMORDIA PARCA E
ET NEVERE SVPER VOBIS CRVDELIA FA TA
CVMPRIMVM LVCINA DARET
LVCEMQVE ANIMASQVE
ET VITAE DIVERSA FORET V
NAQVE LETH I
VOBIS PORRO VNA SI TRINO
DENVMINE FAT I
DICTA DIES LETHI QVAM PRO
PAGARE SVOPT E
VISVM OLLIS TACITO ARBITRIO
CVM LEGE PERENN I
SISTI QVAE CVNCTOS IVBET AD
VADIMONIA MORTIS
ET FORMA SINGVLARI ET
MORIBVS PIISSIMIS DOCTRI
NAQVE SVPER LEGITIMAM
SEXVS SVI AETATEM PRAES
TANTISSIMAE QVAE VIX
IT ANN. XI. MENS. VIIII.
D. XX.
ET INCOMPARABILIS ERGA
MARITVM AFFECTVS
SANCTITATISQVE EXIMIAE
ERGA LIBEROS PIETATIS
QVAE VIXIT ANN. XXXVIIII.
MENS. IIII. DI. VII.
EX HIS MECVM ANN. XI.

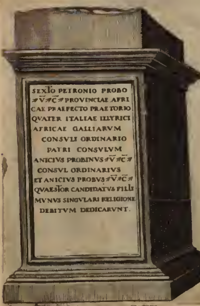
O.2.

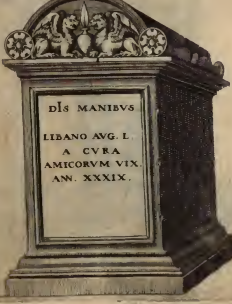

DIIS MAN.
MYSTIL VOLVSI
SATVRNINI CVRENE ET
DORIO FILIO
VIXIT ANN. XV. M. VI.
PERMISSV Q. N.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE V. E.
ROMA

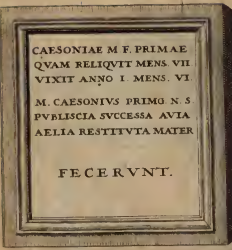

·P. SCANTIVS
PHIEETVS
FECIT SIBI ET
SCANTIAE
NICE LIB.
REQVIETORIVM
AMICIS BENE FACERE
SEMPER STVDIOSVS
FVI.

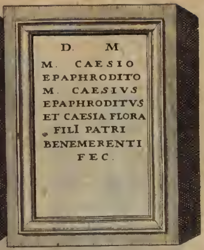

DIS
MANIBVS
SVCCESSI FIL.
CAESIA GEMELLA
MATER PIISSIMO
FILIO DE SVO
VIX. ANN. IX.
MENS. IIII. DIEB. XV.
FATIS PERACTIS MATER
EODEM EST CONDITA QVAE
POST OBITVM FILII
VIX. ANN. IIII MENS. XI D. VIII
SVPREMVM VIRISQ

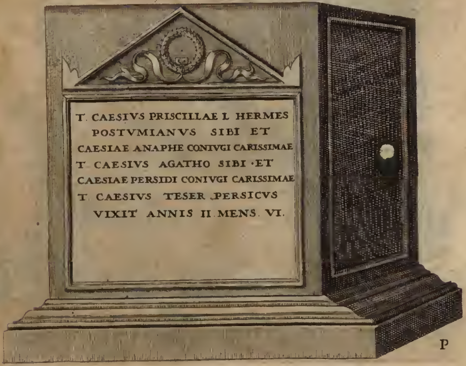

SEXTO PETRONIO PROBO
V C PROVINCIAE AFRI
CAE PRAEFECTO PRAETORIO
QVATER ITALIAE ILLYRICI
AFRICAE GALLIARVM
CONSVLI ORDINARIO
PATRI CONSVLVM
ANICIVS PROBINVS V C
CONSVL ORDINARIVS
ET ANICIVS PROBVS V C
QVAESTOR CANDIDATVS FILII
MVNVS SINGVLARI RELIGIONE
DEBITVM DEDICARVNT.

DIS MANIBVS
LIBANO AVG. L.
A CVRA
AMICORVM VIX.
ANN. XXXIX.

ROMA

CAESONIAE M. F. PRIMAE
QVAM RELIQVIT MENS. VII
VIXIT ANNO I. MENS. VI.
M. CAESONIVS PRIMG. N. S.
PVBLISCIA SVCCESSA AVIA
AELIA RESTITVTA MATER
FECERVNT.

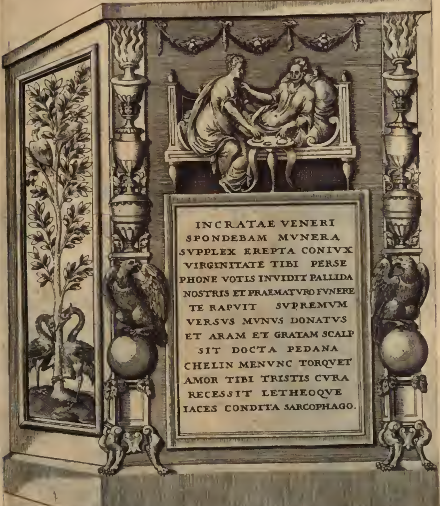

D. M
M. CAESIO
EPAPHRODITO
M. CAESIVS
EPAPHRODITVS
ET CAESIA FLORA
FILI PATRI
BENEMERENTI
FEC.

T. CAESIVS PRISCILLAE L HERMES
POSTVMIANVS SIBI ET
CAESIAE ANAPHE CONIVGI CARISSIMAE
T. CAESIVS AGATHO SIBI ET
CAESIAE PERSIDI CONIVGI CARISSIMAE
T. CAESIVS TESER PERSICVS
VIXIT ANNIS II. MENS. VI.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
ROMA

DIS MANIBVS
L. MVNATI
PLANCINAE L.
POLYCLITI.

BIBL NAZ VE
ROM

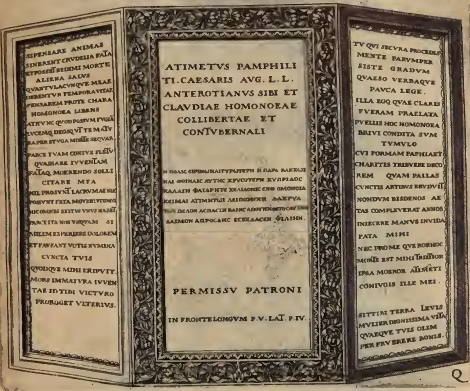

INCRATAE VENERI
SPONDEBAM MVNERA
SVPPLEX EREPTA CONIVX
VIRGINITATE TIBI PERSE
PHONE VOTIS INVIDIT PALLIDA
NOSTRIS ET PRAEMATVRO FVNERE
TE RAPVIT SVPREMVM
VERSVS MVNVS DONATVS
ET ARAM ET GRATAM SCALP
SIT DOCTA PEDANA
CHELIN MENVNC TORQVET
AMOR TIBI TRISTIS CVRA
RECESSIT LETHEOQVE
IACES CONDITA SARCOPHAGO.

P.3

D M
CAESIAE DAPHNE
DIANAE
INVENTIANAE
SANCTISSIMAE
CONIVGI
OPTIMVS MARI
TVS

AQVIL LEG.V. MACED.
I. O. M. D.
AVR. IVLIANVS
EQ. R. SACER
DOS HVIVS
LOCI. DD.
AQVILA LEG. IIII SCVT.

BIBLIOTECA NAZIONALE
MA

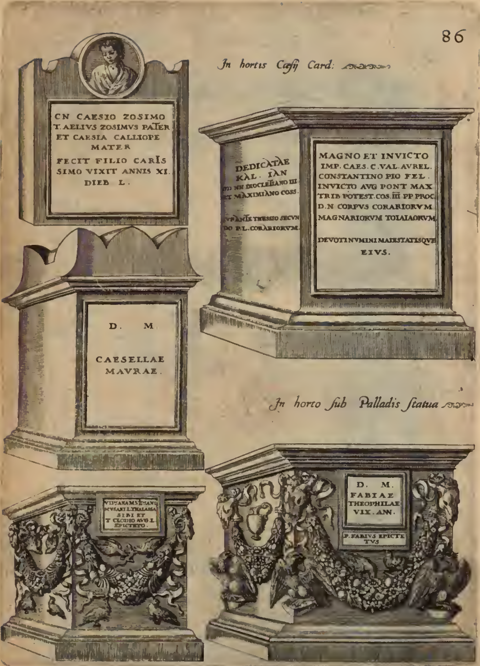

SI PENSARE ANIMAS
SINERENT CRVDELIA FATA
ET POSSET REDIMI MORTE
ALIENA SALVS
QVANTVLACVNQVE MEAE
DEBENTVR TEMPORA VITAE
PENSAREM PRO TE CHARA
HOMONOEA LIBENS
AT NVNC QVOD POSSVM FVGIAM
LVCEMQ. DEOSQ. VT TE MATV
RA PER STYGA MORTE SEQVAR
PARCE TVAM CONIVX FLETV
QVASSARE IVVENTAM
FATAQ. MOERENDO SOLLI
CITARE MEA
NIL PROSVNT LACRVMAE NEC
POSSVNT FATA MOVERI
HIC OMNES EXITVS VNVS HABET
PARCE ITA NON VNQVAM SI
MILEM EXPERIERE DOLOREM
ET FAVEANT VOTIS NVMINA
CVNCTA TVIS
QVODQVE MIHI ERIPVIT
MORS IMMATVRA IVVEN
TAE ID TIBI VICTVRO
PROROGET VLTERIVS.
ATIMETVS PAMPHILI
TI. CAESARIS AVG. L. L.
ANTEROTIANVS SIBI ET
CLAVDIAE HOMONOEAE
COLLIBERTAE ET
CONTVBERNALI
PERMISSV PATRONI
IN FRONTE LONGVM P.V. LAT. P.IV.
TV QVI SECVRA PROCEDIS
MENTE PARVMPER
SISTE GRADVM
QVAESO VERBAQVE
PAVCA LEGE.
ILLA EGO QVAE CLARIS
FVERAM PRAELATA
PVELLIS HOC HOMONOEA
BREVI CONDITA SVM
TVMVLO
CVI FORMAM PAPHIA ET
CHARITES TRIBVERE DECO
REM QVAM PALLAS
CVNCTIS ARTIBVS ERVDVIT
NONDVM BISDENOS AE
TAS COMPLEVERAT ANNOS
INIECERE MANVS INVIDA
FATA MIHI
NEC PRO ME QVEROR HOC
MORTE EST MIHI TRISTIOR
IPSA MOEROR ATIMETI
CONIVGIS ILLE MEI.
SIT TIBI TERRA LEVIS
MVLIER DIGNISSIMA VITA
QVAEQVE TVIS OLIM
PERFRVERERE BONIS.

BIBLIO ... VE

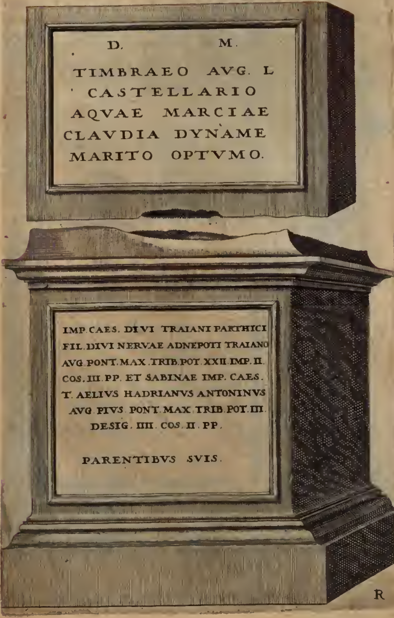

DIS MANIBVS
ATHANIAE EPIERIDIS
CN. VELLEIVS QVARTVS
VXSORI PIISSIMAE
FECIT ET SIBI
POSTERISQ. SVIS.

BIBLIOTECA NAZIONALE V. E.
ROMA

D. M.
L. STATIO L. F.
ASCLEPIADAE
OPTVMO PIENTIS
SIMO CL. M. F.
INGENVA
CONIVGI KARIS
SIMO FECIT
QVI VIXIT ANN:
IS XXV. M. XI. D. XI.
L ITACIVS NORBANOS
CL. INGENVAM MATREM
SVAM HIC CON.

In hortis Caſij Card:
CN CAESIO ZOSIMO
T. AELIVS ZOSIMVS PATER
ET CAESIA CALLIOPE
MATER
FECIT FILIO CARIS
SIMO VIXIT ANNIS XI.
DIEB L.
DEDICATAE
KAL. IAN
ET MAXIMIANO COSS.
DO P.L. CORARIORVM.
MAGNO ET INVICTO
IMP. CAES. C. VAL. AVREL.
CONSTANTINO PIO FEL.
INVICTO AVG PONT MAX
TRIB POTEST. COS. III PP PROC.
D.N CORPVS CORARIORVM
MAGNARIORVM TOIAIAORVM
DEVOTI NVMINI MAIESTATISQVE
EIVS.
D. M.
CAESELLAE
MAVRAE.
In horto ſub Palladis ſtatua
SIBI ET
T CLODIO AVG L.
EPICTETO.
D. M.
FABIAE
THEOPHILAE
VIX. ANN.
P. FABIVS EPICTE
TVS

BIBL

D. M.
TIMBRAEO AVG. L
CASTELLARIO
AQVAE MARCIAE
CLAVDIA DYNAME
MARITO OPTVMO.
IMP. CAES. DIVI TRAIANI PARTHICI
FIL. DIVI NERVAE ADNEPOTI TRAIANO
AVG. PONT. MAX. TRIB. POT. XXII. IMP. II.
COS. III. PP. ET SABINAE IMP. CAES.
T. AELIVS HADRIANVS ANTONINVS
AVG. PIVS. PONT. MAX. TRIB. POT. III.
DESIG. IIII. COS. II. PP.
PARENTIBVS SVIS.
R

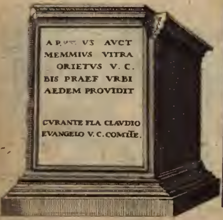

In Burgo
88
VRSVS ALVS CIVIS SATRA
PES EX VMBRIA IN ARMIS
FLORVIT ADOLECENS VERO
POSTQVAM FACTVS EST AE
QVATVM CAPITOLIVM RECON
DIDIT TABVLARVM
LEGES SERVAVIT R. P.
A FALISCIS LIBERAVIT
QVIRITES IN EXSILIVM
PONTES REFECIT PLEBEM
PACAVIT. DIVISVM IMPERI
VM RECONCILIAVIT.
VIX. ANN. XLIII. MENS. X
D. III
R. 2

DIS MAN.
L. MEMMIO
L. FIL.
CASTORI
AEMILIA AVIA
NEPOTI
DVLCISSIMO
ET L. MEMMIO L. LEIB.
POSTVMIO.

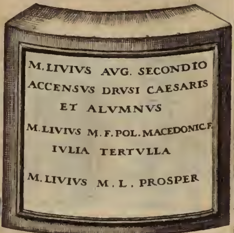
In Burgo quà itur ad portam S. Honufrij.

Ante ædes Alexandri Machinari.

Apud Enſorium fratellum ad templum S. Apollinaris.

In templo S. Benedicti della Trinita, ſub baptiſmatis fonte.

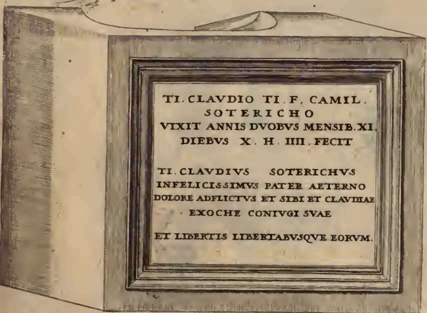
BIBLIOTECA NAZ.
ROMA

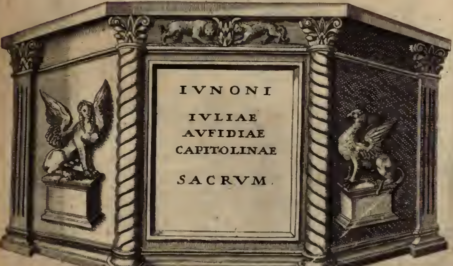

INVTIO AELIANO EVOK.ET IVLIO HILARO ET
IVLIO MODESTINO IVLIA MODESTINA CONIVX
CONIVGI ET FILIBVS SVIS
BENEMERENTIBVS.

DIS MANIB
C.IVLIO .C.L.
METRODORO
IVLIAE C.L.
PHERVSAE
C.IVLIO C.L.
MERCVRIALIS VIXIT
ANN. XIX.
C.IVLIO C.F.
METRODORO
VIX.ANN IIII.
MENS. IIII.
D. XXVIII.
C.IVLIO C.L.
AGATHOPODI.
IVLIA F.F.
SYMPHERVSAE
SIBI ET SVIS.
POSTERISQVE AEVORVM.

S. 2

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E.
ROMA

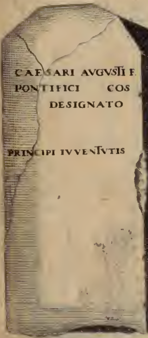

TI. CLAVDIO TI. F. CAMIL.
SOTERICHO
VIXIT ANNIS DVOBVS MENSIB. XI.
DIEBVS X. H. IIII. FECIT
TI. CLAVDIVS SOTERICHVS
INFELICISSIMVS PATER AETERNO
DOLORE ADFLICTVS ET SIBI ET CLAVDIAE
EXOCHE CONIVGI SVAE
ET LIBERTIS LIBERTABVSQVE EORVM.

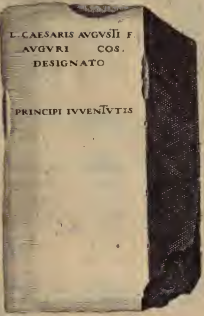

IVNONI
IVLIAE
AVFIDIAE
CAPITOLINAE
SACRVM.

M. AVR. LVCIANO MILITI COH. VII. P.R. S.
ALEXANDRIN. VIX. ANN. XXVIIII.
MIL. ANN. VI HORIVNDVS EX
PROVINCIA DACIA. C. VIRVS
VRBICVS , HERCO MANIPVLO
B. M. F.

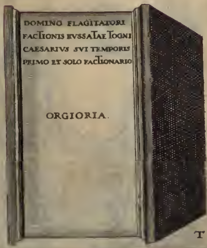
BIBLIOTECA NAZIONALE V.E.
ROMA

Ad ingreſsum Palatij Capitolini annixa columnis.

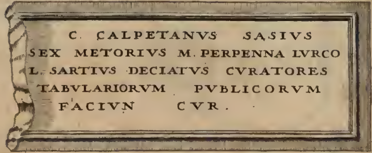

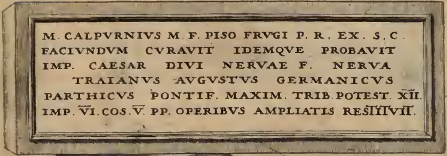

T

C. CALPETANVS SASIVS
SEX METORIVS M. PERPENNA LVRCO
L. SARTIVS DECIATVS CVRATORES
TABVLARIORVM PVBLICORVM
FACIVN CVR.

M. CALPVRNIVS M. F. PISO FRVGI P. R. EX. S. C.
FACIVNDVM CVRAVIT IDEMQVE PROBAVIT
IMP. CAESAR DIVI NERVAE F. NERVA
TRAIANVS AVGVSTVS GERMANICVS
PARTHICVS PONTIF. MAXIM. TRIB. POTEST. XII.
IMP. VI. COS. V. PP. OPERIBVS AMPLIATIS RESTITVIT.

OSSA
AGRIPPINAE M. AGRIPPAE
DIVI AVG. NEPOTIS VXORIS
GERMANICI CAESARIS
MATRIS C. CAESARIS AVG.
GERMANICI CAESARIS
S P Q R

ωΝ ΕΥϵΡΓϵΤΗ ΘϵΙϹϵΡΓΑ Ν
ΛΟΥ ΟΝΤΟϹ ΚΑΙ ϹΥΜΜΑΧ
ϵΒΕΥϹΑΝΤωΝ ΒΑΚΧΙ
ΟΝΥϹΙΟΥ ΦΑΙΔΡΟΥ ΤΟΥ Π

ΜϵΓΙϹΤΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ
ΟΥ ΧΑΡΙϹΤΗΡΙΑ Δ Π. ΚΑΠϵΤω
ΟΥ ΤΟΥ ΛΑΜΠΡΙΟΥ
ΑΥϹΑΝΙΟΥ.

MVN L. RESTITVTAE NN. MAIORVM LEIBERI
ROMA IOVEI CAPITOLINO ET POPLO ROMANO VM
BENIVOLENTIAE BENEFICIQVE CAVSSA ERGA LVCIOS AB COMMVN

ΑΚΙΩΝ ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΚΟΜΙΣΑΜΕΝΩΝ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΟΝ ΔΗΜΟ
ΚΡΑΤΙΑΝ ΤΗΝ ΡΩΜΗΝ ΔΗΚΑΠΕΤΩ ΔΙΩΙ ΚΑΙ ΤΩΙ ΔΗΜΩΙ ΤΩ
ΡΩΜΑΙΩΝ ΑΡΕΤΗΣ ΕΝΕΚΕΝ ΚΑΙ ΕΥΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΛΥΚΙΩΝ.

M. SVTORIVS PAMPHILVS LICTOR CVRIARVM
SACRIS PVBLICIIS P.R. QVIRITIVM VIATOR QVI COS. ET PRAE.
APPARET DECVRIO COLLEGI FABRVM FERRARIVM.

SVTORIA M.L. THAIS MATER G. PAMPHILI
M. SVTORIVS M.L. BARNAES. COLLIB PAMPHILI VIATOR QVI COS. ET PRAE APPARET.
C. CLAVDIVS M.L. POSSIDONIVS AMICVS PAMPHILI.

SVTORIA M.L. ISYCHARIVM SVTORIA M.L. CHELIDO V. SVTORIA M.L V.M. SVTORIVS L. RVFIO.
V LIBERTA 7I FELICIAE PAMPHILI CONLIB FEC. PAMPHILI LIBERTA M. MYRNINI LIBERTVS PAM.
M SVTORIVS M LIBERTIS S. LIB PAM. M. SVTORIVS M L. FORTVNATVS T. PAMP. SVTORIA. M. LIBERTA LIB.

Ad parietem porticus capitolini Palatij

BIBLIOTECA NA
ROMA

Ante fores Palatij capitolini inter columnas porticus

D. M.
MANLIAE
GN. FIL.
LOCHIME
RVFVS PATER
FILIAE
DVLCISSIMAE
FORTVNAE AVGVST.
SACRVM.
Q. AVIALIVS ADAEVS
MAGISTER VICI
QVI K AVGVSTIS PRIMVS
MAGISTERIVM INIT
DEO HERCVLI
INVICTO
C. IVLIVS POMPONIVS
PVDENS
SEVERIANVS
V.C. PRAF. VRB
APPIO ANNIO BRADVA
T. VIBIO RARO COS
MAGISTRI FONTIS LOLLIANI
M. VLPIVS FELIX
N. CNOFLONIVS VITALIO
C. CLODIVS SATVRNINVS
C. CNOFLONIVS SVCCESSVS
L. SCANTIVS FAVSTVS
P. METILIVS EVTYCHVS
T. CAECILIVS PRIMIGENIVS
L. CALPVRNIVS ONESIMVS
D. IVNIVS CALLISTVS
M. ALFIDIVS CRESCENS

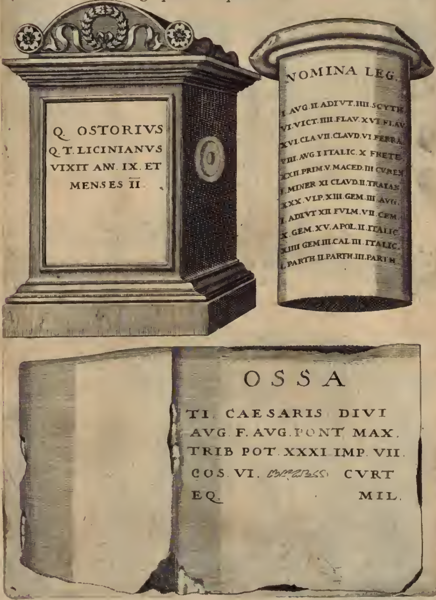
ROMA

SER. GALBA II. TRVINIO COS.
MAG. TI. CLAVDIVS CRESCENS
PAVLAE BVTIVS PARTHAE
L FAENIVS DIONVSIVS
L. FVLVIVS ONESIMVS
N CONFLONIVS ADIVTOR
M. ALHIDIVS FORTVNATVS
MIN. PROTVS SABEDI
SVCCESSVS ANTIGONI
HERMES ARASCANTI
LYDVS ATHENIONIS
LVCRIO MANNAI AIS
FELIX CHIANI.
V.2

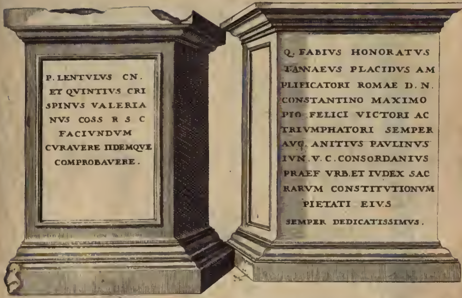
ROMA

Q. LVCTATIVS Q. F.
Q. CATVLLVS COS.
SVBSTRVCTIONEM ET
TABVLARIVM S.S.
FACIVND. CVRAV.
DIIS MANIBVS
ASELLIAE A.L.HORAE A.F. ET
ASELLIAE Ɔ LIBERTAE
GALATIAE
HERCVLI ROMANO DD.
L. HERODES.
Pars ſaxi anterior
pars poſterior.
V. 3
NAVIVS LESVRDINVS
INTER CIVIS ET PEREGRINOS

BIBLIOTECA
ROMA

Q. OSTORIVS
Q. T. LICINIANVS
VIXIT ANN. IX. ET
MENSES II
NOMINA LEG.
I. AVG. II. ADIVT. IIII. SCYTH.
VI. VICT. IIII. FLAV. XVI. FLAV.
XVI. CLA VII. CLAVD. VI FERRA.
VIII. AVG. I ITALIC. X FRETE.
XXII. PRIM. V. MACED. III CVREN.
I. MINER XI CLAVD. II. TRAIAN.
XXX. VLP. XIII. GEM. III. AVG.
I. ADIVT XII FVLM. VII. GEM.
X. GEM. XV. APOL. II. ITALIC.
XIIII GEM. III. CAL. III. ITALIC.
I. PARTH II. PARTH. III. PARTH.
OSSA
TI. CAESARIS DIVI
AVG. F. AVG. PONT. MAX.
TRIB. POT. XXXI. IMP. VII.
COS. VI. CVRT
EQ. MIL.

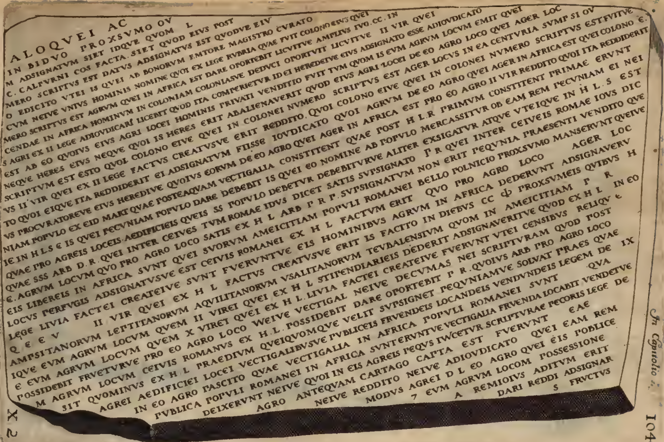
BIBLIOTECA NAZIONALE V.E.
ROMA

In palatio Conſervatorum ſub ſtatua Herculis.

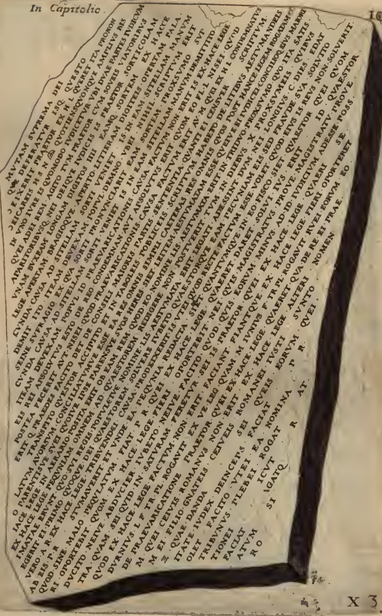
BIBLIOTECA NAZIONALE V. E.
ROMA

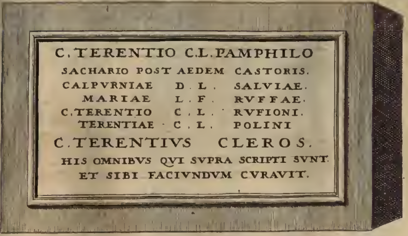

ALOQVEI AC
IN BIDVO PROXSVMO OV
M ADSIGNATVM SIET IDQVE QVOM L
C. CALPVRNI COS FACTA. SIET QVOD EIVS POST
MERO SCRIPTVS EST DATVS ADSIGNATVS EST QVODVE EIV
O EDICITO VTEI IS QVEI AB BONORVM EMTORE MAGISTRO CVRATO
CVM NEIVE VNIVS HOMINIS NOMINE QVOI EX LEGE RVBRIA QVAE FVIT COLONOEIVS QVEI
MERO SCRIPTVS EST AGRVM QVEI IN AFRICA EST DARE OPORTEBIT LICVITVE AMPLIVS IVG. CC. IN
CENDAE IN AFRICA HOMINVM IN COLONIAM COLONIASVE DEDVCI OPORTVIT LICVITVE II VIR QVEI
S AGRI EX II LEGE ADIOVDICARI LICEBIT QVOD ITA COMPERIETVR IDEI HEREDEIVE EIVS ADSIGNATO ESSE ADIOVDICATO
EST AB EO QVOIVS EIVS AGRI LOCEI HOMINIS PRIVATI VENDITIO FVIT TVM QVOM IS EVM AGRVM LOCVM EMIT QVEI
NEQVE HERES EIVS NEQVE QVOI IS HERES ERIT ABALIENAVERIT QVOD EIVS AGRI LOCEI DE EO AGRO LOCO QVEI AGER LOC
SCRIPTVM EST ESTO QVOI COLONO EIVE QVEI IN COLONEI NVMERO SCRIPTVS EST AGER LOCVS IN EA CENTVRIA SVMP SI OV
VS II VIR QVEI EX II LEGE FACTVS CREATVSVE ERIT REDDITO. QVOI COLONO EIVE QVEI IN COLONEI NVMERO SCRIPTVS EST FVITVE
TO QVOI EIQVE ITA REDDIDERIT EI ADSIGNATVM FVISSE IOVDICATO QVOI AGRVM DE EO AGRO QVEI AGER IN AFRICA EST QVEI COLONO E.
VS PROCVRATOREVE EIVS HEREDIVE QVOIVS EORVM DE EO AGRO QVEI AGER IN AFRICA EST PRO EO AGRO II VIR REDDITO QVOI ITA REDDIDERIT
NIAM POPVLO EX EID MART QVAE POSTEAQVAM VECTIGALIA CONSTITENT QVAE POST H L R PRIMVM CONSTITENT PRIMAE ERVNT
IE IN H L S E IS QVEI PECVNIAM POPVLO DARE DEBEBIT IS QVEI EO NOMINE AB POPVLO MERCASSITVR OB EAM REM PECVNIAM EI NEI
QVAE PRO AGREIS LOCEIS AEDIFICIEIS QVEIS SS POPVLO DEBETVR DEBEBITVRVE ALITER EXSIGATVR ATQVE VTEIQVE IN H L S EST
QVAE SSS ARB D. R. QVEI INTER CEIVES TVM ROMAE IDVS DICET SATIS SVPSIGNATO P R QVEI INTER CEIVEIS ROMAE IOVS DIC
E. AGRVM LOCVM QVO PRO AGRO LOCO SATIS EX H L ARB P R P. SVPSIGNATVM NON ERIT PEQVNIA PRAESENTI VENDITO QVE
EIS LIBEREIS IN AFRICA SVNT QVEI SVORVM AMEICITIAM POPVLI ROMANEI BELLO POLNICIO PROXSVMO MANSERVNT QVEIVE
LOCVS PERFVGIS ADSIGNATVSVE EST CEIVIS ROMANEI EX H L FACTVM ERIT QVO PRO AGRO LOCO AGER LOC
LEGE LIVIA FACTEI CREATEIVE SVNT FVERVNTVE EIS HOMINIBVS AGRVM IN AFRICA DEDERVNT ADSIGNAVERV
Q E E V II VIR QVEI EX H L FACTVS CREATVSVE ERIT IS FACITO IN DIEBVS CC ↀ PROXSVMEIS QVIBVS H
AMPSITANORVM LEPTITANORVM AQVILITANORVM VSALITANORVM TEVBALENSIVM QVOM IN AMEICITIAM P R
IQVE EVM AGRVM LOCVM QVEM II VIREI QVEI EX H L STIPENDIARIEIS DEDERIT ADSIGNAVERITVE QVOD EX H L IN EO
E EVM AGRVM LOCVM QVEM X VIREI QVEI EX H L LIVIA FACTEI CREATEIVE FVERVNT VTEI CENSIBVS RELIQV E
POSSIDEBIT FRVETVRVE PRO EO AGRO LOCO WEIVE VECTIGAL NEIVE DECVMAS NEI SCRIPTVRAM QVOD POST
M AGRVM LOCVM CEIVIS ROMANVS EX H.L. POSSIDEBIT DARE OPORTEBIT P R. QVOIVS ARB PRO AGRO LOCO
SIT QVOMINVS EX H L PRAEDIVM QVEIQVOMQVE VELIT SVPSIGNET PEQVNIAMVE SOLVAT PRAES QVAE
AGREI AEDIFICIEI LOCEI VECTIGALIBVSVE PVBLICEIS FRVENDEIS LOCANDEIS VENDVNDEIS LEGEM DE IX
IN EO AGRO PASCITO QVAE VECTIGALIA IN AFRICA POPVLI ROMANEI SVNT QVA
PVBLICA POPVLI ROMANEI IN AFRICA SVNTERVNTVE VECTIGALIA FRVENDA LOCABIT VENDETVE
DEIXERVNT NEIVE QVOI IN EIS AGREIS PEQVS IWCETVR SCRIPTVRAE PECORIS LEGE DE
AGRO ANTEQVAM CARTAGO CAPTA EST FVERVNT EAE
NEIVE REDDITO NEIVE ADIOVDICATO QVEI EAM REM
MODVS AGREI D L EO AGRO QVEI EIS POBLICE
7 EVM AGRVM LOCOM POSSESSIONE
A REMIOIVS ADITVM ERIT
DARI REDDI ADSIGNAR
S FRVCTVS

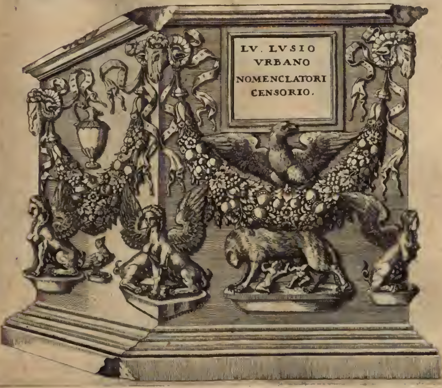
ROMA

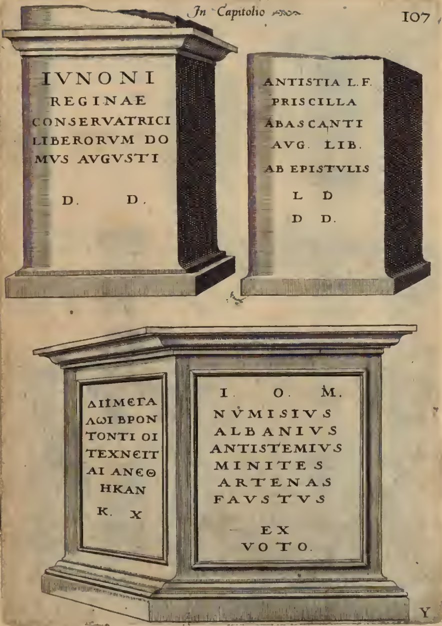
In Capitolio.

In ara coeli ubi aqua luſtratis repoſita eſt.

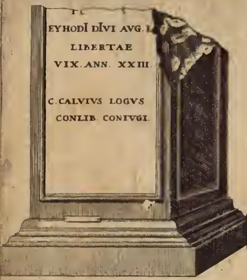

IVNONI
REGINAE
CONSERVATRICI
LIBERORVM DO
MVS AVGVSTI
D. D.
ANTISTIA L.F.
PRISCILLA
ABASCANTI
AVG. LIB.
AB EPISTVLIS
L D
D D.
ΔΙΙΜЄΓΑ
ΛΩΙ ΒΡΟΝ
ΤΟΝΤΙ ΟΙ
ΤΕΧΝЄΙΤ
ΑΙ ΑΝЄΘ
ΗΚΑΝ
Κ. Χ
I. O. M.
NVMISIVS
ALBANIVS
ANTISTEMIVS
MINITES
ARTENAS
FAVSTVS
EX
VOTO.

ROMA

Super coemiterio aræ coeli.

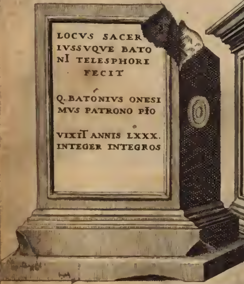
In ara coeli, tertia columna ad læuam

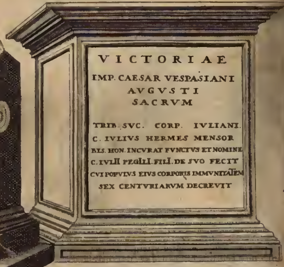

BIBLIOTECA NAZIO... C.V.E.
ROMA

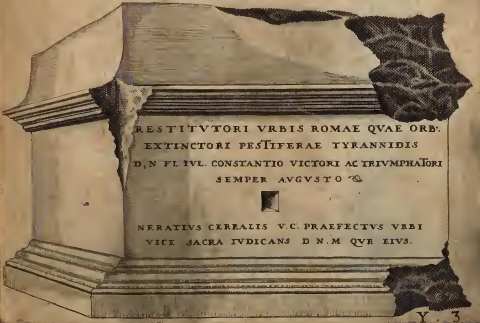
In ara celi repoſitorium aquæ luſtralis.

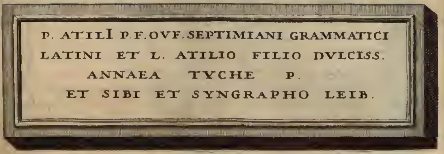
Ad arcum Septimianum

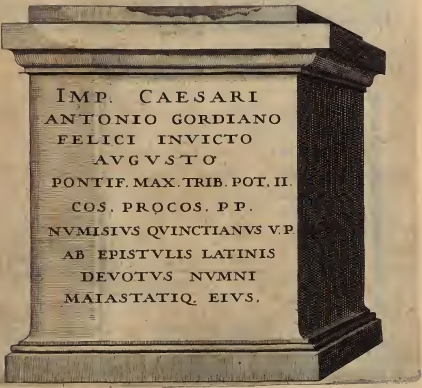

Ante arcum Septimii Severi ſub Capitolio.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA

P. ATILI P.F.OVF.SEPTIMIANI GRAMMATICI
LATINI ET L. ATILIO FILIO DVLCISS.
ANNAEA TYCHE P.
ET SIBI ET SYNGRAPHO LEIB.

IMP. CAESARI
ANTONIO GORDIANO
FELICI INVICTO
AVGVSTO
PONTIF. MAX. TRIB. POT. II.
COS. PROCOS. PP.
NVMISIVS QVINCTIANVS V.P.
AB EPISTVLIS LATINIS
DEVOTVS NVMNI
MAIASTATIQ. EIVS.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
ROMA

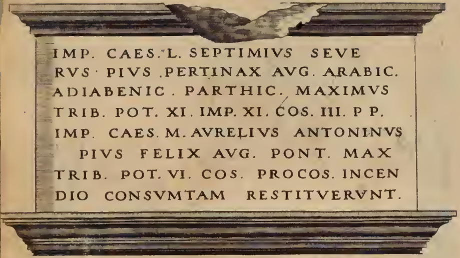
SALVIS DD. NN HONORIO ET THEODOSIO VICTO
RIOSISSIMIS PRINCIPIBVS SECRETARIVM
AMPLISSIMI SENATVS QVOD VIR ILLVSTRIS
FLAVIVS ANNIVS INSTITVERAT ET FATALIS
IGNIS ABSVMPSIT FLAVIVS ANNIVS EVGARIVS
EPIFANIVS V. C. PRAEF. VRBI VICE SACRA IVDIC.
REPARAVIT ET AD PRESTINAM
FORMAM REDVXIT.

In frontiſpicio Portæ S. Georgij: qui eſt arcus Boarius

IMP. CAES. L. SEPTIMIO SEVERO PIO PERTI
NACI AVG. ARABIC. ADIABENIC. PARTHIC. MAX
FORTISSIMO FELICISSIMO PONTIF. MAX. TRIB.
POTEST. XII. IMP. XI. COS. III. PATRI PATRIAE ET
IMP. CAES. M. AVRELIO ANTONINO PIO FELICI
AVG. TRIB. POTEST. VII. COS. III PP. PROCOS.
FORTISSIMO FELICISSIMOQVE PRINCIPI ET
IVLIAE AVGVSTAE MATRI AVG. N. ET CASTRORVM
ET SENATVS ET PATRIAE ET IMP. CAES. M. AVRE
LII ANTONINI PII FELICIS AVG. PARTHICI MAX
BRITANNICI MAXIMI
ARGENTARI ET NEGOTIANTES BOARI
HVIVS LOCI QVI DEVOTI NVMINI EORVM
INVEHENT.

ROMA

In frontiſpicio Templi S. Angeli foro piscatorio.

In foro piſcatorio.

NVMINI DEORVM AVG. IOVI OPT. MAX
AEDEM VOTO SVSCEPTO Q. LEPIDVS M. F.
M CVRIVS M. F. COS. III. S. P. Q. R

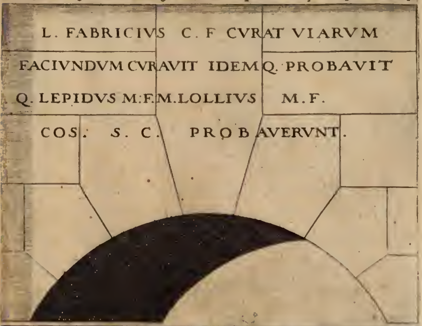
IMP. CAES. DIVI TRAIANI PARTHICI NERVAE
NEPOTI TRAIANO HADRIANO AVG. PONT. MAX.
TRIB. POT. II. COS. II. QVOVIS OMNIVM PRINCI-
PVM ET SOLVS REMITTENDO SESTERTI
VM NAVES MILLIES CENTENA MILLIA ET IN
DEBITVM FISCIPTES EIVS SVAQ. ET POS-
TEROS SVOS RESTITVIT HAC LIBERTATE
SECVROS IVLIA AVG. MATER AVGG. ET
CASTRORVM MATRONIS RESTITVIT

SABINA AVGVSTA

MATRONIS

DIVVS AVG. PONT. MAX. EX. S. C.

REFECIT.

DOMINI NOSTRI IMPERATORES.
VALENTINIANVS PIVS FELIX MAXIMVS VICTOR AC TRIVMF.
SEMPER AVG. PONTIF. MAXIMVS GERMANIC. MAX. ALEMANN.
MAX. FRANC. MAX. GOTHIC. TRIB. POT. VII. IMP. VI.
COS. II. PPP. ET. FL. VALENS PIVS FELIX MAX VICTOR AC
TRIVMF. SEMPER AVG. PONTIF MAXIMVS GERMANIC.
MAX. ALAMANN. MAX. FRANC. MAX. GOTHIC. MAX.
TRIB. POTEST. VII. IMP VI. COS. II PPP ET FL. GRATIA
NVS PIVS FELIX MAX. VICTOR AC TRIVMF SEMPER AVG.
PONTIF. MAXIMVS GERMANIC. MAX. ALAMANNIC. MAX.
FRANC. MAX. GOTHIC. MAX. TRIB POT. III IMP. II. COS.
PRIMVM PPP. PONTEM FELICIS NOMINIS GRATIANI IN
VSVM SENATVS AC POPVLI ROM. CONSTITVI DEDICARIQ.
IVSSERVNT

In interiore parte Pontis S. Bartolomæi vtrinque duæ inſcriptiones leguntur ejusmodi

IMP. CAES. LVCIO SEPTIMIO M. FIL. SEVERO PIO
PERTINACI AVG. PATRI PATRIAE PARTHICO ARABIC.
ET PARTHICO ADIABENICO PONTIF. MAXIMO TRIBVN.
POTEST. XI. IMP. XI. COS. III. PROCOS. ET IMP.
CAES. M. AVRELIO L. FIL. L. ANTONINO AVG. PIO.
FELICI TRIBVNIC. POTEST. VI. COS. PROCOS. P. P.
OPTIMIS FORTISSIMISQVE PRINCIPIBVS OBREM
PVBLICAM RESTITVTAM IMPERIVMQVE POPVLI
ROMANI PROPAGATVM INSIGNIBVS VIRTVTIBVS
EORVM DOMI FORISQVE S. P. Q. R.

Ad Porticum Templi concordiæ ſub Capitolio

SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS
INCENDIO CONSVMPTVM RESTITVIT

AA

D. N. CONSTANTINO PIO FELICI AC TRIVMFA
TORI SEMPER AVGVSTO OB AMPLIFICATAM TO
TO ORBE REMPVBLICAM FACTIS CONSILIISQVE
S. P. Q. R.
AEDEM CONCORDIAE VETVSTATE COLLAPSAM
IN MELIOREM FACIEM OPERE ET CVLTV SPLEN
DIDIORE RESTITVERVNT.

BIBLIOTECA NAZIONALE V. E.
ROMA

DIVO ANTONINO ET DIVAE FAVSTINAE
EX S. C.

In Arcu Veſpaſiani prope Templum S. Mariæ novæ

SENATVS POPVLVSQVE
ROMANVS DIVO TITO
DIVI VESPASIANI F
VESPASIANO AVGVSTO

S. P. Q. R.
IMP. TITO CAES. DIVI VESPASIANI
FILIO VESPASIANO AVG. PONT. MAX.
TRIBVNIC. POTEST. X. IMP. XVIII.
PP. PRINCIPI SVO QVI PRAECEPTIS
PATRIAE CONSILIISQVE
ET AVSPICIIS GENTEM IVDEORVM
DOMVIT ET VRBEM HIEROSOLV
MAM OMNIBVS ANTE SE DVCIB.
REGIB. GENTIB. AVT FRVSTRA
PETITAM AVT
OMNINO INTENTATAM DELEVIT

BIBLIOTECA NAZIONALE
ROMA

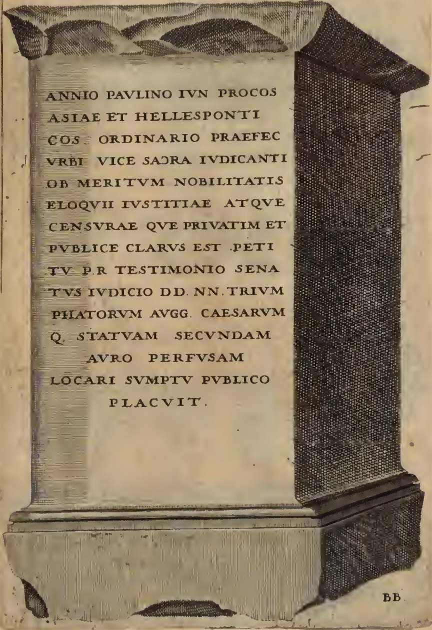
PETRONIVS PERPENNA MAGNVS QVADRANTIANVS.
V.C.MI. PRAEF. VRB. THERMAS CONSTANTIANAS
LONGA INIVRIA ET ABOLENDAE VEL POTIVS
FOEDALIS CLADIS VASTATIONE VEHEMENTER
ADFLICTAS ITA AGNITIONE SVI EX OMNI PARTE
PERDITA DESPERATIONE OMNIS REPARATIO
NIS DEPVTATVS AB AMPLISSIMO ORDINE PAR
VO SVMPTV QVIDEM SED QVANTVM PVBLICAE PA
TIEBANTVR ANGVSTIAE AB EXTREMO VINDI
CAVIT ET PROVISIONE LONGISSIMA IN PRISTI
NAM FACIEM SPLENDOREMQVE RESTITVIT.

IMPPP. CAESSS. DDD. NNN. GRATIANVS.
VALENTINIANVS ET THEODOSIVS PII
FELICES SEMPER AVGGG. ARCVM AD CON
CLVDENDVM OPVS OMNE PORTICVVM
MAXIMARVM AETERNI NOMINIS SVI
PECVNIA PROPRIA FIERI ORNARIQVE
CVRAVERVNT

ROMA

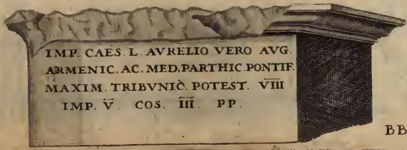
SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS
IMP. CAESARI DIVI NERVAE NEPOTI TRAIANO
AVG. GERM. DACICO. PONTIF. MAXIMO
TRIB. POT. XVII. IMP. COS. VI. P. P.
AD DECLARANDAM QVANTAE ALTITV
DINIS MONS ET LOCVS TANTIS EX
COLLIBVS SIT EGESTVS.

PR. TR. PL. Q. AVGVR TR.
MIL. EX SORTE BELLVM CVM
IVGVRTHA NVMID. VEL. PROCOS.
GESSIT EVM CEPIT ET TRIVMP
HANS SECVNDO CONSVLATV IN
IOVIS ANTE CVRRVM SVVM DVCI
IVSSIT. III. COS. ABSENS CREATVS
EST IIII. TEVTONORVM EX
ERCITVM DELEVIT. V. CONSVL
CIMBROS FVGAVIT EX EIS ET TEV
TONIS ITERVM TRIVMPHAVIT
REMP TVRBATAM SEDITIONIBVS
ET TR. PL. ET PRAETOR QVI ARMA
TI CAPITOLIVM OCCVPAVERANT
VI. COS. VINDICAVIT. POST LXX.
ANNVM PATRIA PER ARMA CIVILIA
PVLSVS ARMIS RESTITVTVS VII. COS
FACTVS EST DE MANVBIIS CIMBRI
CIS ET TEVTONICIS AEDEM HONORI
ET VIRTVTI VICTOR VESTE TRI
VMPHALI CALCEIS PVNICEIS.

ANNIO PAVLINO IVN PROCOS
ASIAE ET HELLESPONTI
COS ORDINARIO PRAEFEC
VRBI VICE SACRA IVDICANTI
OB MERITVM NOBILITATIS
ELOQVII IVSTITIAE ATQVE
CENSVRAE QVE PRIVATIM ET
PVBLICE CLARVS EST PETI
TV P.R TESTIMONIO SENA
TVS IVDICIO DD. NN. TRIVM
PHATORVM AVGG. CAESARVM
Q. STATVAM SECVNDAM
AVRO PERFVSAM
LOCARI SVMPTV PVBLICO
PLACVIT.

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E.
ROMA

PONTIFICIS VOTIS
ANNVANT DII ROMANAE
REIP. ARCANAQVE MOR
BIS PRAESIDIA ANNVANT
QVORVM NVTV ROMANO
IMPERIO REGNA CESSERE.

IMP. CAES. L. AVRELIO VERO AVG.
ARMENIC. AC. MED. PARTHIC. PONTIF.
MAXIM. TRIBVNIC. POTEST. VIII
IMP. V. COS. III. PP.

In arcu Conſtantini qua itur ab Amphitheatro ad Septizonium ſeveri intrinſecus ſub arcu. ad dextram ſcriptum eſt LIBERATORI VRBIS *et infra.* VOTIS X *ad ſiniſtram vero* FVNDATORI QVIETIS: *et infra* VOTIS XX.

IMP. CAES. FLAV. CONSTANTINO
MAXIMO P.F. AVGVSTO S.P.Q.R.
QVOD INSTINCTV DIVINITATIS
MENTIS MAGNITVDINE CVM
EXERCITV SVO TAM DE TVRAN
NO QVAM DE OMNI FACTIONE
VNO TEMPORE. IVSTIS REMPVE
VLTVS EST. ARMIS ARCVM
TRIVMPHIS INSIGNEM DICAVIT.

In arcu Galieni.

BB.3

GALIENO CLEMENTISSIMO PRINCIPI
CVIVS INVICTA VIRTVS SOLA PIETATE
SVPERATA EST M. AVRELIVS VICTOR
DEDICATISSIMVS NVMINI MAIESTATI
QVE EIVS.

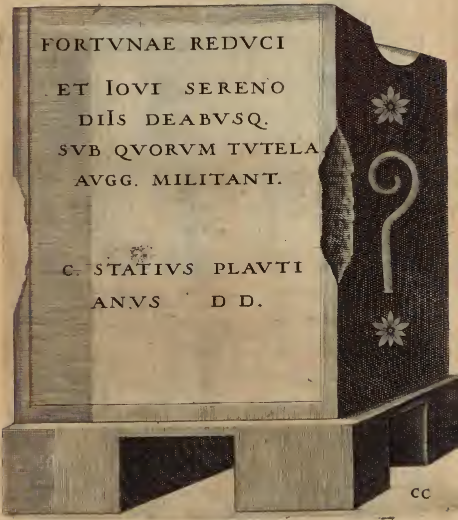
BIBLIOTECA NAZIONALE V.E.

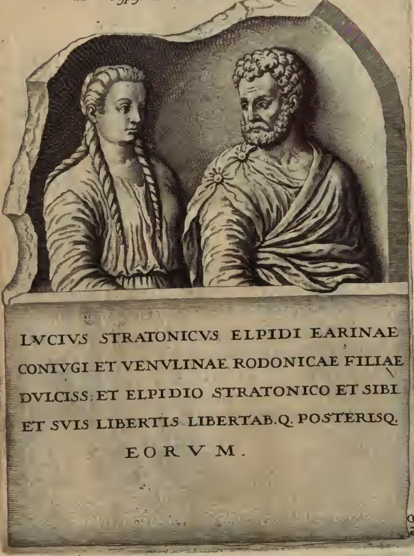
T. SEMPRONII GRACCHI COS. IMPE-
RIO AVSPICIOQVE LEGIO EXERCITVSQ.
P. R. SARDINIAM SVBEGIT IN EA PROVIN-
CIA HOSTIVM CAPTA SVPRA LXXX.
MILIA REP. FELICISSIME GESTA ATQVE
LIBERATIS VECTIGALIBVS RESTITVTIS
EXERCITVM SALVVM ATQVE INCOLVMEM
PLENISSIMVM PRAEDA DOMVM REPORTA-
VIT ITERVM TRIVMPHANS INVRBEM
ROMAM REDIIT

CVIS REI ERGO HANC TABVLAM

IOVI DD

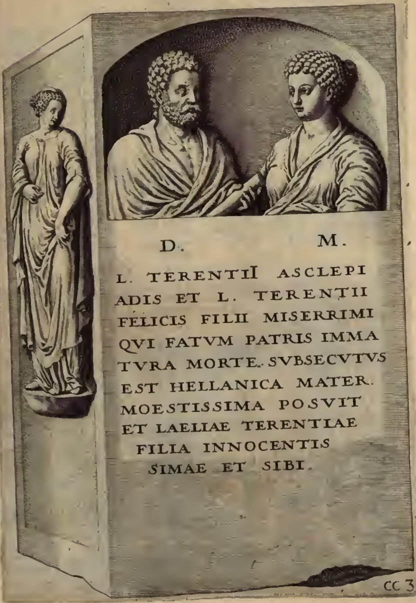
BIBLIOTECA NAZIONALE
ROMA

FORTVNAE REDVCI
ET IOVI SERENO
DIIS DEABVSQ.
SVB QVORVM TVTELA
AVGG. MILITANT.
C. STATIVS PLAVTI
ANVS D D.

LVCIVS STRATONICVS ELPIDI EARINAE
CONIVGI ET VENVLINAE RODONICAE FILIAE
DVLCISS: ET ELPIDIO STRATONICO ET SIBI
ET SVIS LIBERTIS LIBERTAB.Q. POSTERISQ.
EORVM.

BIBLIOTE[illegible]ZIO[illegible]

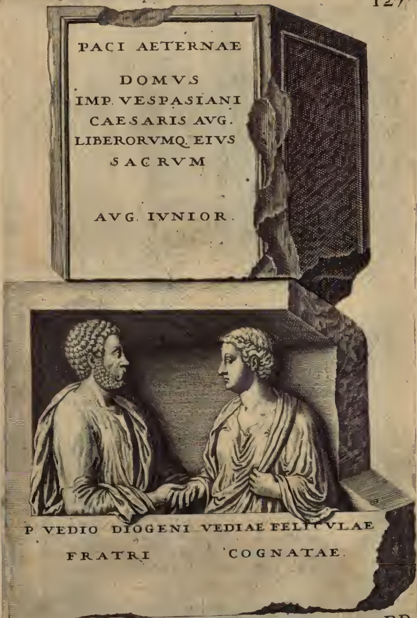
Ad aquarum receptacula Thermarum Veſpaſiani quæ Sette Camerelle vocantur

BIBLIOTECA NAZIONALE

ΘΕΟC ΚΑΤΑΚΘΟΝΙΟΙC
ΓΛΥΚΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑ.
EX VOTO
EX VOTO.

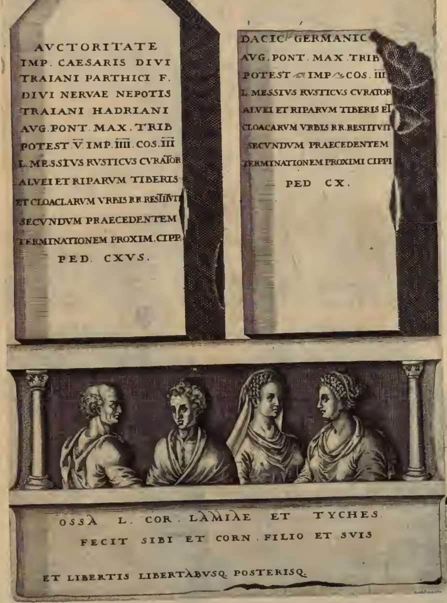
Ad arcum Septimianum

In domo Lucij Boccabellij

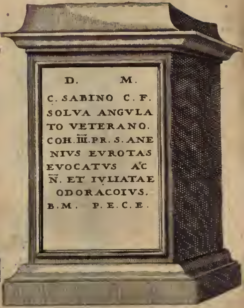

I. O. M.
ET IVNONI REGINA
PRO SALVTE
M AVRELII ANTONINI
PII FEL. AVG.
ET IVLIAE AVG.
IVL. PVDENS SEVERIANVS
ARAM CVM BASI
POSVIT

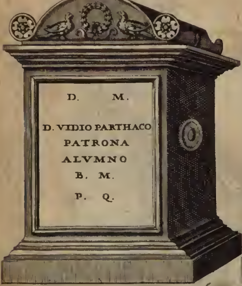

IVPPITER
CVSTOS
DOMVS AVG.
R. MALVGINENSIS D D.

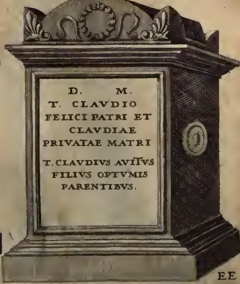

AVCTORITATE
IMP. CAESARIS DIVI
TRAIANI PARTHICI F.
DIVI NERVAE NEPOTIS
TRAIANI HADRIANI
AVG. PONT. MAX. TRIB
POTEST V. IMP. IIII. COS. III
L. MESSIVS RVSTICVS CVRATOR
ALVEI ET RIPARVM TIBERIS
ET CLOACLARVM VRBIS RR. RESTITVIT
SECVNDVM PRAECEDENTEM
TERMINATIONEM PROXIM. CIPP.
PED. CXVS.
DACIC GERMANIC
AVG. PONT. MAX. TRIB
POTEST IMP COS. III
L. MESSIVS RVSTICVS CVRATOR
ALVEI ET RIPARVM TIBERIS ET
CLOACARVM VRBIS RR. RESTITVIT
SECVNDVM PRAECEDENTEM
TERMINATIONEM PROXIMI CIPPI
PED CX.
OSSA L. COR. LAMIAE ET TYCHES.
FECIT SIBI ET CORN. FILIO ET SVIS
ET LIBERTIS LIBERTABVSQ. POSTERISQ.

BIBLIOTECA NAZIONALE V. E.
ROMA

DIIS MANIBVS
M. CORNELIO
EVHODO
NVMVLARIO
CLAVDIA
CRANE CONIVGI
BENEMEREN͞T FECIT.

D. M.
C. SABINO C. F.
SOLVA ANGVLA
TO VETERANO.
COH. III. PR. S. ANE
NIVS EVROTAS
EVOCATVS A͞C
N͞. ET IVLIATAE
ODORACOIVS.
B.M. P.E.C.E.

D. M.
D. VIDIO PARTHACO
PATRONA
ALVMNO
B. M.
P. Q.

D. M.
T. CLAVDIO
FELICI PATRI ET
CLAVDIAE
PRIVATAE MATRI
T. CLAVDIVS AVITVS
FILIVS OPTVMIS
PARENTIBVS.

BIBLIOT... NACIONAL

TITIVS FECIT.
LAOMEDON GENVIT: RAPVIT TIRYNTINVS HEROS.
MI SOBOLES AIAX EX TELAMONE SATVS.

EE 2

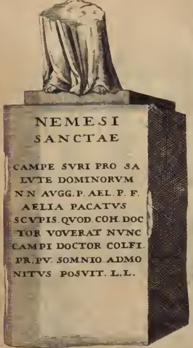
ROMA

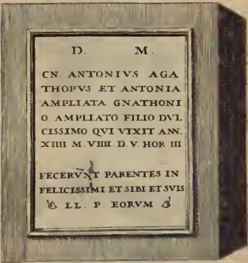

MATRI DEVM
MARTIA OTACILLA AVG.
D.

ROMA

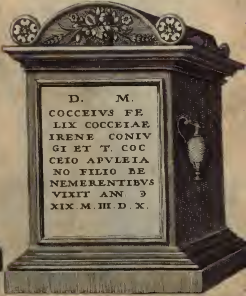
Subiacentia hæc duo videntur in domo Episcopo Vallæi

In domo Alberinorum.

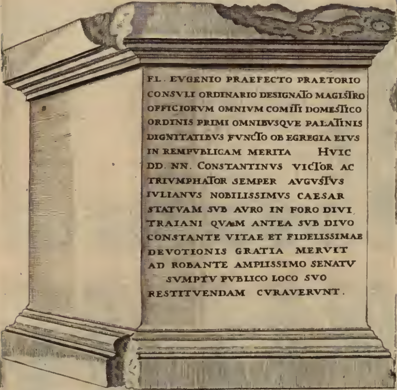

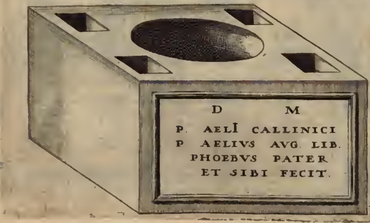

Jn domo Epiſcopi Vallæi &c.

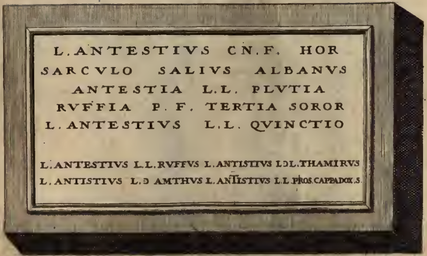

NAZIONALE
ROM

FL. EVGENIO PRAEFECTO PRAETORIO
CONSVLI ORDINARIO DESIGNATO MAGISTRO
OFFICIORVM OMNIVM COMITI DOMESTICO
ORDINIS PRIMI OMNIBVSQVE PALATINIS
DIGNITATIBVS FVNCTO OB EGREGIA EIVS
IN REMPVBLICAM MERITA HVIC
DD. NN. CONSTANTINVS VICTOR AC
TRIVMPHATOR SEMPER AVGVSTVS
IVLIANVS NOBILISSIMVS CAESAR
STATVAM SVB AVRO IN FORO DIVI
TRAIANI QVAM ANTEA SVB DIVO
CONSTANTE VITAE ET FIDELISSIMAE
DEVOTIONIS GRATIA MERVIT
AD ROBANTE AMPLISSIMO SENATV
SVMPTV PVBLICO LOCO SVO
RESTITVENDAM CVRAVERVNT.

D M
P. AELI CALLINICI
P AELIVS AVG. LIB.
PHOEBVS PATER
ET SIBI FECIT.

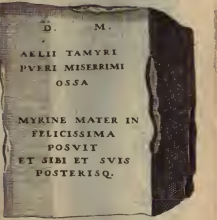
BIBLIO[illegible]NALE V.E.

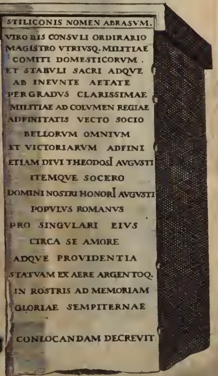

L.ANTESTIVS CN.F. HOR
SARCVLO SALIVS ALBANVS
ANTESTIA L.L. PLVTIA
RVFFIA P. F. TERTIA SOROR
L.ANTESTIVS L.L. QVINCTIO
L.ANTESTIVS L.L.RVFFVS L.ANTISTIVS LƆL.THAMIRVS
L.ANTISTIVS L.Ɔ AMTHVS L.ANTISTIVS L.L.PROS.CAPPADOX.S.

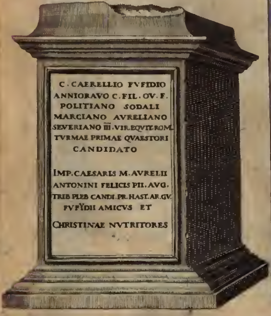

L.ANTISTIVS C.F.HORSAECVLO ANTISTIA
SALIVS ALBANVS IDEN.MAG.SALTORVM LL.PLVTIA
RVFVS IANTHVS L.IMAGINES DE SVO FECERVNT PATRONO
ET PATRONAE PRO MERITIS.

BIBLIOTECA ... V.E.

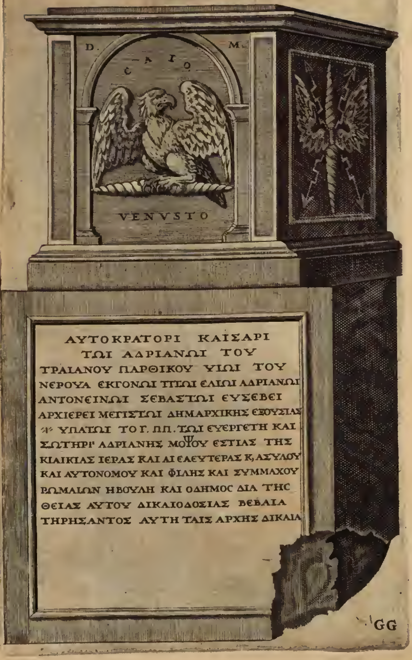

IMP. CAESARI
DIVI NERVAE F.
NERVAE TRAIANO
AVG. GERMANICO
DACICO PONTIFICI
MAXIMO TRIBVNIC
POT. VIII. IMP. III. COS. V. P. P.
TRIBVS XXXV
QVOD LIBERALITATE
OPTIMI PRINCIPIS
COMMODA FABRVM ETIAM
LOCORVM ADIECTIONE
AMPLIATA SINT.

D. M.
AELII TAMYRI
PVERI MISERRIMI
OSSA
MYRINE MATER IN
FELICISSIMA
POSVIT
ET SIBI ET SVIS
POSTERISQ.

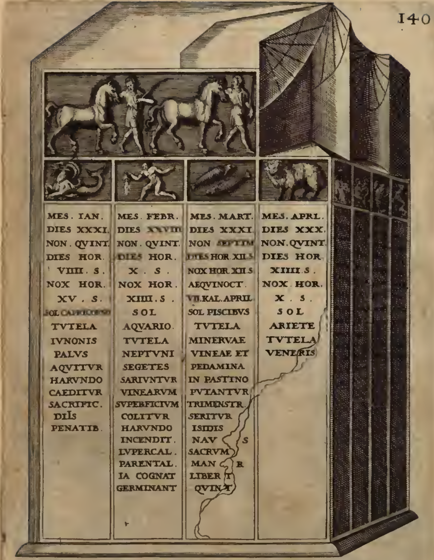

STILICONIS NOMEN ABRASVM.
VIRO BIS CONSVLI ORDIRARIO
MAGISTRO VTRIVSQ. MILITIAE
COMITI DOMESTICORVM.
ET STABVLI SACRI ADQVE
AB INEVNTE AETATE
PER GRADVS CLARISSIMAE
MILITIAE AD COLVMEN REGIAE
ADFINITATIS VECTO SOCIO
BELLORVM OMNIVM
ET VICTORIARVM ADFINI
ETIAM DIVI THEODOSI AVGVSTI
ITEMQVE SOCERO
DOMINI NOSTRI HONORI AVGVSTI
POPVLVS ROMANVS
PRO SINGVLARI EIVS
CIRCA SE AMORE
ADQVE PROVIDENTIA
STATVAM EX AERE ARGENTOQ.
IN ROSTRIS AD MEMORIAM
GLORIAE SEMPITERNAE
CONLOCANDAM DECREVIT

C. CAERELLIO FVFIDIO
ANNIORAVO C. FIL. OV. F.
POLITIANO SODALI
MARCIANO AVRELIANO
SEVERIANO III. VIR. EQVIT. ROM.
TVRMAE PRIMAE QVAESTORI
CANDIDATO
IMP. CAESARIS M. AVRELII
ANTONINI FELICIS PII. AVG.
TRIB PLEB CANDI. PR. HAST. AR. GV.
FVFYDII AMICVS ET
CHRISTINAE NVTRITORES

BIBLIOTECA ONALE V.

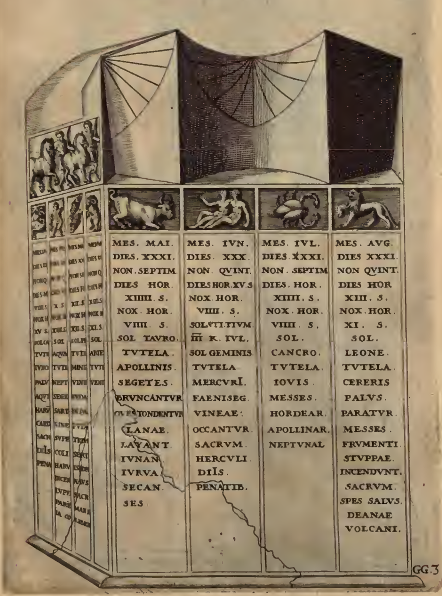

D. M.
ЄΛΑΙΟ
VENVSTO
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙ ΚΑΙΣΑΡΙ
ΤΩΙ ΑΔΡΙΑΝΩΙ ΤΟΥ
ΤΡΑΙΑΝΟΥ ΠΑΡΘΙΚΟΥ ΥΙΩΙ ΤΟΥ
ΝЄΡΟΥΑ ЄΚΓΟΝΩΙ ΤΙΤΩΙ ЄΛΙΩΙ ΑΔΡΙΑΝΩΙ
ΑΝΤΟΝЄΙΝΩΙ ΣЄΒΑΣΤΩΙ ЄΥΣЄΒЄΙ
ΑΡΧΙЄΡЄΙ ΜЄΓΙΣΤΩΙ ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ЄΞΟΥΣΙΑΣ
ΥΠΑΤΩΙ ΤΟ Γ. ΠΠ. ΤΩΙ ЄΥЄΡΓЄΤΗ ΚΑΙ
ΣΩΤΗΡΙ ΑΔΡΙΑΝΗΣ ΜΟΨΟΥ ЄΣΤΙΑΣ ΤΗΣ
ΚΙΛΙΚΙΑΣ ΙЄΡΑΣ ΚΑΙ ΑΙ ЄΛЄΥΤЄΡΑΣ Κ, ΑΣΥΛΟΥ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΦΙΛΗΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΑΧΟΥ
ΡΩΜΑΙΩΝ Η ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ Ο ΔΗΜΟϹ ΔΙΑ ΤΗϹ
ΘЄΙΑΣ ΑΥΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΒЄΒΑΙΑ
ΤΗΡΗΣΑΝΤΟΣ ΑΥΤΗ ΤΑΙΣ ΑΡΧΗΣ ΔΙΚΑΙΑ

ROMA

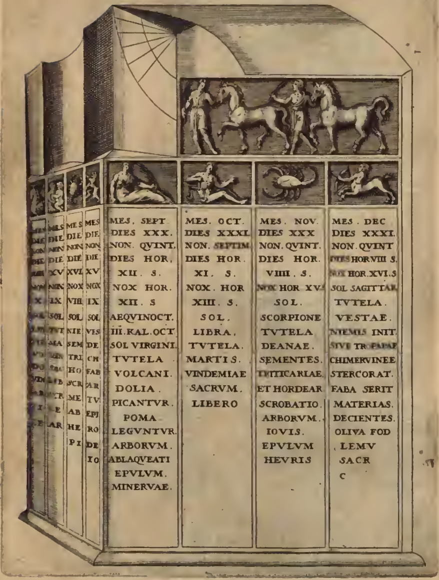
Calendarium in marmore candidiſsimo & quadrangulari ſcuptum. Quod erectum eſt ad parietem minoris areæ domus Epiſcopi Vallari.

Pars dextra.

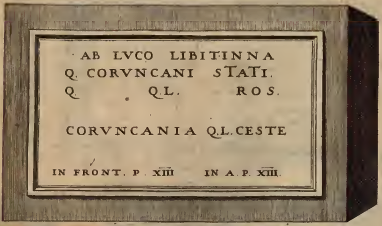

MES. MAI.
DIES. XXXI.
NON. SEPTIM.
DIES HOR.
XIIII. S.
NOX. HOR.
VIIII. S.
SOL TAVRO.
TVTELA.
APOLLINIS.
SEGETES.
TONDENTVR
LANAE.
LAVANT.
IVNAN
IVRVA
SECAN
SES
MES. IVN.
DIES. XXX.
NON. QVINT.
DIES HOR. XV. S
NOX. HOR.
VIIII. S.
SOLSTITIVM.
III K. IVL.
SOL GEMINIS.
TVTELA
MERCVRI.
FAENISEG.
VINEAE.
OCCANTVR.
SACRVM.
HERCVLI.
DIIS.
PENATIB.
MES. IVL.
DIES. XXXI.
NON. SEPTIM
DIES. HOR.
XIIII. S.
NOX. HOR.
VIIII. S.
SOL.
CANCRO.
TVTELA.
IOVIS.
MESSES.
HORDEAR.
APOLLINAR.
NEPTVNAL
MES. AVG.
DIES XXXI.
NON QVINT.
DIES HOR
XIII. S.
NOX. HOR.
XI. S.
SOL.
LEONE.
TVTELA.
CERERIS
PALVS.
PARATVR.
MESSES.
FRVMENTI.
STVPPAE.
INCENDVNT.
SACRVM.
SPES SALVS.
DEANAE
VOLCANI.

GG.3

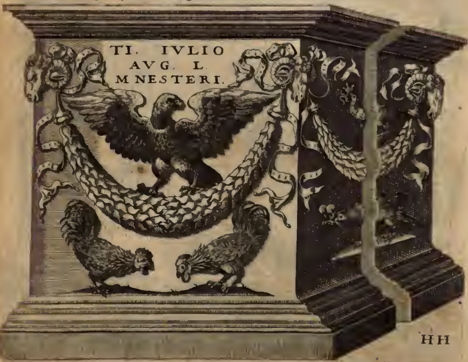
BIBLIOTECA NACIONAL DE VE

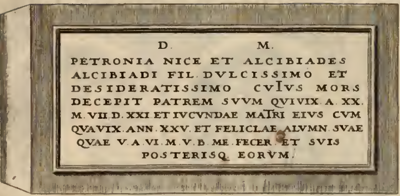

MES. SEPT.
DIES XXX.
NON. QVINT.
DIES HOR.
XII. S.
NOX HOR.
XII. S
AEQVINOCT.
III. KAL. OCT.
SOL VIRGINI.
TVTELA
VOLCANI.
DOLIA.
PICANTVR.
POMA
LEGVNTVR.
ARBORVM.
ABLAQVEATI
EPVLVM.
MINERVAE.
MES. OCT.
DIES XXXI.
NON. SEPTIM.
DIES HOR.
XI. S.
NOX. HOR
XIII. S.
SOL.
LIBRA.
TVTELA.
MARTIS.
VINDEMIAE
SACRVM.
LIBERO
MES. NOV.
DIES XXX
NON. QVINT.
DIES HOR.
VIIII. S.
NOX HOR XV.
SOL.
SCORPIONE
TVTELA
DEANAE.
SEMENTES.
TRITICARIAE.
ET HORDEAR
SCROBATIO.
ARBORVM.
IOVIS.
EPVLVM
HEVRIS
MES. DEC
DIES XXXI.
NON. QVINT
DIES HOR VIII S.
NOX HOR. XVI. S
SOL SAGITTAR.
TVTELA.
VESTAE.
SATVRNALIA INIT.
SIVE TROPAEAE
CHIMERVINEE
STERCORAT.
FABA SERIT
MATERIAS.
DECIENTES.
OLIVA FOD
LEMV
SACR
C

In palatio Epiſcopi Vallæi

Saxum hoc in duas partes eſt diuiſum & utrinque eandem habet formam & inſcriptionem

D. M.
PETRONIA NICE ET ALCIBIADES
ALCIBIADI FIL. DVLCISSIMO ET
DESIDERATISSIMO CVIVS MORS
DECEPIT PATREM SVVM QVIVIX. A. XX.
M. VII. D. XXI. ET IVCVNDAE MATRI EIVS CVM
QVA VIX. ANN. XXV. ET FELICLAE ALVMN. SVAE
QVAE V. A. VI. M. V. B. ME. FECER. ET SVIS
POSTERISQ. EORVM.

DIS MANIBVS
AMEMPTI DIVAE AVG. L.

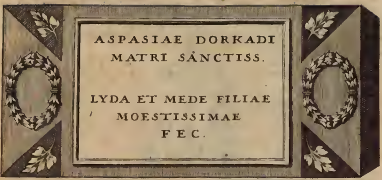
BIBLIOTECA NAZIONALE V.E.
ROMA

AELIAE DIVAE AVG. L. DORIDI ET ATIMETO FECIT MEROPI.

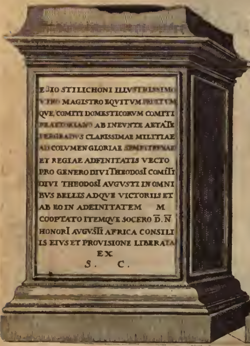

DIIS MANIBVS
SACRVM
Q. MINVCIVS FELIX.

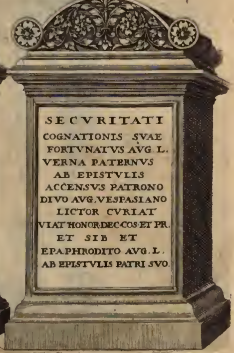

In domo Episcopi Vallæi

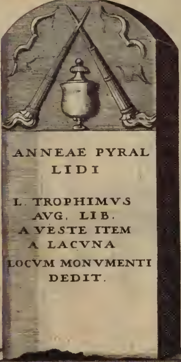

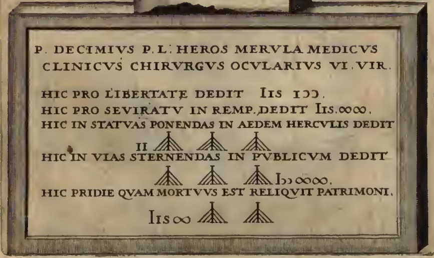

II

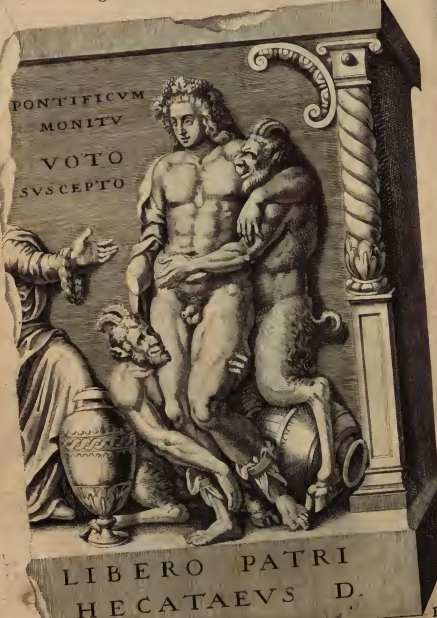

ANNEAE PYRAL
LIDI
L. TROPHIMVS
AVG. LIB.
A VESTE ITEM
A LACVNA
LOCVM MONVMENTI
DEDIT.

II. 2

P. DECIMIVS P. L. HEROS MERVLA MEDICVS
CLINICVS CHIRVRGVS OCVLARIVS VI. VIR.
HIC PRO LIBERTATE DEDIT IIS IↃↃ.
HIC PRO SEVIRATV IN REMP. DEDIT IIS. ∞∞.
HIC IN STATVAS PONENDAS IN AEDEM HERCVLIS DEDIT
II
HIC IN VIAS STERNENDAS IN PVBLICVM DEDIT
IↃↃ ∞∞.
HIC PRIDIE QVAM MORTVVS EST RELIQVIT PATRIMONI.
IIS ∞

BIBLIOTE... V.E.
ROMA

PONTIFICVM
MONITV
VOTO
SVSCEPTO
LIBERO PATRI
HECATAEVS D.

ROMA

LVCILLA AVG.

BIBLIOTECA NAZ
ROMA